

Zwezi-Kørisø tuntuna tutunan yoo

Tutunan sagi tē yuu wa svgu

Lìu tē, v nē púpúní sagi kv tē

Kv yi Likē nē púpúní kv. Mē kv mē nē púé v svywáŋú tē nē. V tētēn sagi tē wa, v biri yìèn tē, Zwezi nē swìn, dē tē tē, v nē fwa tia yuu wa. Kv kwa nē, Likē nē kùù púpúní tuntuna sagi tē dē.

Lìà tē nē, Likē nē púpúní

Likē púpúní sagi kv tē v pa *Zwifē-ba nē, dē ba tē nē, ba nē tà Zwifē-ba, ba nē jigē *Kørisø lìà, ndē v tētēn sagi tē nē.

Sagi tē wa svgv

Zwezi-*Kørisø *tuntuna tē tutunan yoo nē kv swìn. Likē biri kv nē twá nētv *Kørisø lìà púlí tē ma pùli mancìn mancìn, kv sú nagwanεε tē wa, Mediterane muv tē nii nē. Kørisø lìà púlí tē dèñ tētēn kv dī *Zwerizalemē nē, *Pantøkōtē cànà tē diun nē máŋá tē wa, Yu-*Siŋu tē nē cúé tuntuna tē yuu wa. Yìèn yà cì kv yáá nē, tē nē duēn dē ga wōwalí kv, yá dē kv nētv mē kv tē pùli lala kv súrí. Máŋá tē, ba nē ken càn Kørisø lìà púlí tē nē, kv làgà Zwide dē Samari nagwanεε tē wa, kv ga swìn svywáŋú tē, kv biri dwié tē nē, kv nē vèli kv jérí. *Yuu-Tiu biri Piyerē nē, sē v lwarí dē, mu tē, kv nē ba zwèe Yu con, tē yi lìà tē, ba nē tà *Zwifē-ba dē nyièn.

Bɛlɛ nii yoo tɛ sagɩ tɛ nɛ biri nɛba, ku yi nɛtu tɔntɔnu Polɛ nɛ vɛli v swɩn suywánjú tɛ nɛɛ batwa duɛn dɛ́n nɛ v biri lɔv níé tɛ, tɛ nɛ kɩkarɩ Mediterane muv tɛ, ba ja va ba yí *Romɛ, ku nɛ yi Romɛ-ba pàrì dɛkuu bwálí. Tɩan yɩra dɛ Polɛ nɛɛ batwa nii vɛlu wulɛ sagɩ tɛ bwálí don nɛ, ba nɛ fwa lɔv níé ba tún ku wa, sagɩ tɛ talɩkwa yáá tɛ wa.

Tɔtɔnan sagɩ tɛ pìí ku lìí nɛba ku tɛ, Kɛrisɛ làà púlí nɛ mɛ, sɛ ku fwa mánjá mama, bwálí mama nɛ dɩn mama. Nɛ mɛ, sɛ nɛ swɩn Zwezi-Kɛrisɛ yoo nɛ biri bara dɛ kana dɛ bìsíná dɛ nɛkwɩna dɛ jɩjɛ tìán dɛ zɔra mánjá mama wuuu, ku jɛ vɛlɛ lɔv zaŋv.

Zwezi pìí v dì Yɩ sàń nɛ

(Likɛ 1.1-4; 24.33-51; Matiɛ 28.18-20; Marɛkɛ 16.15-19; Efɛzɛ tìán 4.8-10)

¹⁻² À dabɛɛ Teofilɛ*, à tɛntɛn sagɩ tɛ wa, à púpúní yìɛn tɛ mama, Zwezi nɛ tun dɛ tɛ tɛ, v nɛ kàrì v biri làà nɛ. V kàrì tɛ v biri v tɔtɔnɩ tɛ jɩjɔ mama, ku ja va ku yí mánjá tɛ wa, Yɩ nɛ li wá tɩa yuu, v kɛ v con. Zwezi nɛ yɩn lɔv wa, v kúrí làà, v ma fwa v *tɔntɔna. V twá Yɩ-*Sɩŋu tɛ dɩàn nɛ, v ma biri ba ku tɛ, ba nɛ mɛ, sɛ ba fwa. ³ V nɛ dí càn v tɩ kwa nɛ, v biri v tìàn v tɔntɔna tɛ nɛ dɛ, v cígá wulɛ mu wa. V biri v tìàn ba wuuu, nɛɛ kapɔvɔv dɩan sapwìlɛ, v ma swɩn Yɩ pàrì tɛ yìɛn, v biri ba.

* **1:1-2** 1.1-2 Likɛ púpúní Zwezi-Kɛrisɛ suywánjú tɛ dɛ v pa v mù Teofilɛ nɛ.

4 Kɔ mánǎ tɛntɛ wá, Zwezi dɛ v tɔntɔna tɛ yá jèé ba dé wodiú. Kɔ mù wodiú tɛ yuu, v swìn ba con, v wó: «Á dànà ká nan *Zwerizalemə wá. Á dàná won tɛ, à nyina Yɛ nɛ kàn nii, sɛ v pa aba. À dí yáá à swìn kɔ yoo á con: 5 Zwan† lɛgɛ là níá wá, kɔ twá dɛ Yɛ yiri, yá kɔ dàn nɛ yí yáá mɛɛ, Yɛ wá lɛ ba v *Siɲu tɛ wá». 6 Tɔntɔna tɛ, ba nɛ kun duən nɛ, dàn ma bà ba bwe Zwezi, ba wó: «*Yuu-Tiu, kɔ mánǎ tɛntɛ wá nɛ, n wá pìi n tún *Yizərayelə pàrì tɛ, naaa?» 7 U ma le ba, v wó: «Kɔ mù tɛntɛ ba aba ywàǎǎ. À nyina Yɛ tɛtɛ nɛ jɛ cwɛɲɛ, sɛ v tún kɔ mánǎ tɛ, dɛ kɔ dɛn tɛ, kɔ nɛ wá tɔn. 8 Yá Yɛ-Siɲu tɛ nɛ twi á yuu wá, á wá na diàn, sɛ á ya à là tɛ, á nɛ wáá á biri kɔ tɛ, á nɛ nɛ à con Zwerizalemə wá, dɛ Zwide nagwanaa tɛ mama wá, dɛ Samari nagwanaa tɛ mama wá, halɛ, kɔ ja vɛlɛ tia tɛ yuu mama». 9 Zwezi nɛ swìn kɔ mù tɛntɛ v zwèɛ, Yɛ pɛn, v zàn v di yɛ nɛ ba yíá yuu. Yá bakwan twi kɔ pú v nɛ. 10 Ba dàn nɛ zɪga, ba ywàǎǎ yɛ nɛ zɛn, Zwezi zaɲv tɛ mánǎ wá, dɛ nɛn, bara bɛlɛ, ba nɛ zva ganpwənɛ, nan ba nɛ. 11 Ba bwe ba, ba wó: «Galile tián-ba, bɛɛɛ nɛ pɛn, á ma zɪga, á ywàǎǎ yɛ nɛ? Yɛ nɛ ti v mù Zwezi tɛ, v ja di v mù Yɛ *sàñ nɛ. U wá pìi v bà nɛtv, ndɛ á nɛ nɛ wá dɛ, v di Yɛ sàñ nɛ».

*Ba ken liù don Zwidasə yuu nɛ
(Likə 24.52-53)*

12 Zwezi-*Kərisə *tɔntɔna tɛ dàn pìi, ba nan *oliviye tián paan tɛ yuu, ba va *Zwerizalemə.

† 1:5 1.5 Kɔ mù *Zwan-Batisə tɛ yɛ liù tɛntɛ.

Paan tɛ dɛ Zwerizalɛmɛ yɪ ndɛ kilomɛtɛrɛ nɛdu‡
nɛ. ¹³ Ba nɛ vɛli ba yɪ Zwerizalɛmɛ, ba dɪgà
dɛyuu dɪè tɛ wa, ba nɛ yáá kun duɛn nɛ máŋá
mama. Ku yɪ Piyɛrɛ, dɛ Zwan, dɛ Zwakɛ, dɛ
Andɛrɛ, dɛ Filipɛ, dɛ Toma, dɛ Barɛtɛlemi, dɛ
Matɪɛ, dɛ Alɛfɛ biú Zwakɛ, dɛ Simon, v nɛ yɪ
*Zelotɛ, dɛ Zwakɛ biú Zwidɛ. ¹⁴ Ba mama tɛ
pubɔŋa yà yɪ nɛdu, ba yà ŋwɪn ba yáá lá ba jùnì
Yɪ, ba mù dɛ kana tɛ, dɛ Zwezi nuu Mari dɛ
Zwezi nyáná tɛ.

(Zwan 12.4-6; Matɪɛ 26.14-16, 46-50; 27.3-10)

¹⁵ Ba lià tɛ mama, ba nɛ yɪ nubɪa Kɛrisɛ yɪrɪ,
ba yà nɛ kun bwálí tɛ wa, yɪ ndɛ lià bíi dɛ sapɔa
nɛ. Dian tɛntɛ wa, dɪn don nɛ, Piyɛrɛ zàn yɪ nɛ
ba tɛtɛŋi wa v swɪn, v wú: ¹⁶ «Nubɪa-ba, Yɪ sagɪ
tɛ wa, ku birɪ dɛ, Yɪ-*Siŋu tɛ pɪn, piú *Davidɛ
swɪn Zwidasɛ yoo fuɛn nɛ. Ku yɪ kálú, sɛ ku
nii sú. U mù Zwidasɛ tɛ nɛ yɪn lià yáá, v pa ba
ja Zwezi. ¹⁷ Zwidasɛ yà yɪn nɛ mù Zwezi-Kɛrisɛ
tɔntɔna tɛ wa liù. U dɛ yà jɛ tori tɔtɔnan tɛ wa,
Zwezi nɛ tàrì v pa nɛba. ¹⁸ U mù Zwidasɛ tɛ tun
yoo, ku nɛ lwara zɛnzɛn. Ba ga pa wá sɛbiu ku
yɪrɪ. U tì ku mù sɛbiu tɛ, v ma yè kárá. Ku mù
kárá tɛ wa, v kén v tu v yarɪ, v pùé pwin, v lɔran
nan tɛ gàrì tɪa. ¹⁹ Zwerizalɛmɛ lià mama nì ku
mù yoo tɛntɛ. Ba dàn ma kɛ kárá tɛ yɪrɪ dɛ ba
sɔgɔ Akɛlɛdama. Ku dɛn nɛ yɪ <jana kárá>. ²⁰ Ku
púpúní gwaran sagɪ tɛ wa, ku wú:
<Yɪ wá pa, v sàŋ jì digɛ, liù mama dàn ká yà lá>.
Ku tɛ sùrí lá nɛ, ku wú:

‡ **1:12** 1.12 Zwifɛ-ba yà wà mɛ, sɛ ba va bwálí, ku nɛ dwɛ
kilomɛtɛrɛ nɛdu, ba *sié dɪn tɛ nɛ.

«Yɪ wá pa, liù don jon v yuu nə».

²¹⁻²² Kɔ m̀ tɛ yɪɪ, kɔ mɛ, sɛ liù don, v nə wàá v bɪɪ dɛ, v nɪ *Yuu-Tiu Zwezi bwiu tɛ nə sùrí nə nə. U m̀ liù tɛntɛ mɛ, sɛ v yà liù tɛ, v nə yɪn dɛ nəba, mánǎ tɛ wa, nə m̀ dɛ Zwezi nə yà wulɛ duɛn nə. Kɔ nə zɪɪ, Zwan ka lɛ lià níá wa, kɔ twá dɛ Yɪ yɪɪ, kɔ ja va mánǎ tɛ nə, Zwezi nə ðìgà Yɪ *sǎn nə».

²³ Ba ðàn ma lɪ lià bɛlɛ ba zɪɪ. Kɔ m̀ nə yɪ Zwɔzɛfɛ, ba nə boŋɛ Barɛsabasɛ, v yɪɪ don dɛ ya Zwisɛtisɛ dɛ Matiasɛ. ²⁴ Ba ðàn lòrì Yɪ, ba wó: «Yuu-Tiu, n m̀ nə yèé liù mama pubɔŋa. Bɪɪ liù tɛ, n nə kúrí lià bɛlɛ tɛ wa. ²⁵ Sɛ v ya Zwezi-Kɛrisɛ tuntɔv, sɛ v tún wá, sɛ v ya v tuntɔna, v tun tutɔŋɪ tɛ, Zwidasɛ nə dɔɔv, v ga va bwálí tɛ nə, Yɪ nə tún v nə». ²⁶ Ba ðàn ma pwárí kɔ ja Matiasɛ. U m̀ ðàn nə ken tuntɔna fugɛ nəðv tɛ nii nə, ba yà nə ga.

2

Yɪ-Sɪŋu tɛ cúé Pantɛkɔtɛ ðɪn nə

(Matɪə 3.11; Zwan 14.16-17, 26; 1 Korɛntɛ tìán 12.13)

¹ *Pantɛkɔtɛ cànà tɛ ðɪn nə yí, ba mɛ tɛ kun duɛn nə, kɔ m̀ bwálí nəðv tɛ nə. ² Naa nəðv, Yɪ pɪn zɛzugu ndɛ vɔv nəfarv nə bà, kɔ sú ðìè tɛ mama nii, ba yà nə jèé ka wa. ³ Yá ba zɛzɛn ba na wiɛn ndɛ mɛnvoo nə, tɛ nə nyɪn ndɛ nɛndɛlɛ nə, tɛ twi. Tɛ m̀ wiɛn tɛntɛ twi, tɛ pwèe duɛn nə, tɛ jèé ba liù mama yuu wa. ⁴ Yɪ-*Sɪŋu tɛ súé ba liù mama, ba ga wulɛ ba swìn sùràn yirɛ duɛn, kɔ nə pɪn ba, sɛ ba swìn.

⁵ Kɔ máná tɛntɛ nɔ, lɔv nii mama *Zwifɛ-ba yà twi, ba wulɛ *Zwerizalemɛ nɔ. Ba yɪ là tɛ, ba yà twá Yɪ cwɛŋɛ tɛ nɛ zɛni. ⁶ Zɛzugu tɛ pɪn, là zɛnzɛn kɛɛn ba va ba kun kɔ bwálí nɔ. Ba nɛ yí lá, kɔ gwárí ba, dɛ ba liù mama yà nɛ nɛn v tɛtɛ dwíí sɔgv, ba nɛ swìn lá. ⁷ Kɔ gwárí ba mama, kɔ ga jì yoo ba nɛ zɪga ba balɪ. Ba dãn ma swìn duɛn con, ba wú: «Á nɛŋɛ, là ba tɛ mɛ, ba nɛ swìn nɛtɛn tà Galile nagwanaa là naaa? ⁸ Yá kɔ dãn twá nɛtɛ, nɛ liù mama ma nɛn v tɛtɛ dwíí sɔgv là tɛ nii nɛ, dɛ ba swìn? ⁹ Là tɛntɛ yà yɪ ba nan Parɛtɛ, dɛ Mediɛ, dɛ Elamɛ nagwanɛɛ tɛ wa. Ba duɛn dɛ yɪ ba nan Mezopotami nagwanaa dɛ Zwide nagwanaa tɛ wa là, dɛ Kapadɔsɛ nagwanaa tɛ wa là, dɛ Pon nagwanaa tɛ wa là, dɛ Azi nagwanaa tɛ wa là. ¹⁰ Kɔ sùrí Fɛrizwi nagwanaa tɛ wa là nɛ, dɛ Panfili nagwanaa tɛ wa là, kɔ ja Ezwipɛtɛ lɔv nii là, kɔ kɛ Libi lɔv nii là con, kɔ nɛ pwɛɛ sɪswɪan dɛ Sirenɛ. Kɔ sùrí là tɛ, ba nɛ nan *Romɛ. Là tɛntɛ yà yɪ Zwifɛ-ba, dɛ là tɛ, ba nɛ sɛɛ, ba zɔ Zwifɛ-ba *yɪjɔncwɛŋɛ tɛ wa, ¹¹ dɛ Kɛrɛtɛ tián dɛ Arabi tián mama. Kɔ twá nɛtɛ, nɛ liù mama ma nɛn v tɛtɛ dwíí sɔgv, ba ma bwɪ Yɪ nɛ yofaran tɛ yɪɪ, v nɛ fwa?»

¹² Halɪ, ba liù mama yɪ ndɛ v kúɔ ba v tián tɪ ba pubɔŋɪ mama jén. Ba dãn swìn duɛn con, ba wú: «Yoo kɔ tɛ dɛkuu yɪ bèɛɛɛ?» ¹³ Yá là duɛn dɛ kukulɪ ba, ba wú: «Kɔ yɪ swana tɛ, kɔ yà tɛ nɛ wà zàn zɛnzɛn nɛ ba nyɔa ba sú!»

*Tɔtɔnɔ Piyɛrɛ swìn lalɔv tɛ con
(Tɔtɔnan 1.8; Likɛ 24.47; Tɔtɔnan 3.13-26;*

10.34-43)

¹⁴ Piyerə dān ma zɪɪ nɛ, ɔ m̀ dɛ *tɔtɔna fugə nɛɔ tɛ, ɔ kɛ ɔ kori yɪ nɛ, ɔ swɪn, ɔ ẃ: «*Zwifə-ba, dɛ á m̀ l̀à tɛ mama, á nɛ wulə *Zwerizalemə wa! Á mɛ, sɛ á yəni yoo ku tɛ! Á cɔga ku tɛ, à nɛ p̀à, sɛ à swɪn á con zəni! ¹⁵ Ku tà swana nɛ jə l̀à tɛ, ndɛ á m̀ nɛ buɲa nɛɔ. Śɔn nɛ, yɪ tɛ wà bɪ, ku tɛ yɪ lugu nɔɔ nɛ. ¹⁶ Mɛ ku tɛ yoo nɛ Yɪ twá ɔ nii *s̀s̀ǹǹ Zwɔwelə nɛ, ɔ ma swɪn, ɔ ẃ:

¹⁷ <Talɪkwa dɪan tɛ wa, à m̀ Yɪ wá mí à *Siɲu tɛ ləzwənyiri mama yuu wa. Á bɪa dɛ á bwí wá swɪn à nii s̀r̀ǹ. À wá pa ləzwəndɔn tɛ na wiən, tɛ nɛ nan à m̀ con, à ga wá bɪrɪ tɛ duən á bazɔnan nɛ ba pandwɪa wa. ¹⁸ Tɛ m̀ dɪan tɛntɛ wa, à cígá wá mí à Siɲu tɛ, à tɔtɔnbara dɛ à tɔtɔnkana yuu wa. Yá ba wá swɪn à nii s̀r̀ǹ. ¹⁹ À wá pa yomɪlan nan yɪ nɛ, à ga pa Yɪ dɪan mɪmɪnan ya tɪa yuu wa: Jana dɛ mən dɛ nywíń wá yà lá. ²⁰ Yɪcav tɛ wá lwàń ku jì yikunu, yá cànà tɛ wá lwàń ka jì nɛstɪan ndɛ jana nɛ, sɛ *Yuu-Tiu dun dɪn nɛfarɔ tɛ ga zɪɪ lá ku bà. ²¹ Yá liù tɛ mama, ɔ nɛ bon Yuu-Tiu yɪrɪ tɛ, ɔ wá jon ku tíú ɔ cɔna wa>.

²² Á m̀ *Yɪzərayelə l̀à-ba, á cɔga s̀r̀ǹ tɛ tɛ! Yɪ bɪrɪ dɛ, *Nazaretə Zwezi yɪ ɔ m̀ tɛtɛ nɛ pɪn wá nii, ku m̀ nɛ pɪn, Yɪ pa ɔ fwa yomɪlan dɛ yogwaran dɛ Yɪ dɪan mɪmɪnan á tɛtɛɲɪ wa, ndɛ á tɛtɛ nɛ yèə nɛɔ. ²³ Yɪ yà yèə ɔ janɔ tɛ yoo, ku wà ɔ yuu dɪ. ɔ m̀ tɛtɛ nɛ kúrí wá, ɔ tún vən nɛ,

ku nə ba yigə, ndə v nə tant ku, sə ku ya nətv. U sèe v pa á ja wá, á pa là tə nə, ba yáá tələ Yıı. Ba paa wá dagarv yuu, v ti. ²⁴ Yá Yıı dān cùgù tian diàn v pií v bwin wá v li tian wa. Tian yà wàrì wá, tə janı tə con míámíán. ²⁵ Pìú *Davidə yà swìn v yoo, v wú:

⟨Mánjá mama, à na Yuu-Tiu à yáá nə. U wulə à jizən vān nə, sə à dān ká dugv Yıı cwəŋə tə. ²⁶ Ku mù nə pın, à jwə à ga swìn də pupwən. À mù nə swə à wá ti, də à jə yala, ²⁷ də n bá yá nə tıga bwálı nə. N ma bá sèe, n pa liù tə n li n tún n cıci yıı, sə v pu. ²⁸ N bııı nə conı tə, tə nə pın mı. Yá n ga wá ya də nə, n pa à sú də pupwən.⟩

²⁹ À nubıa-ba, à jə cwəŋə, sə à swìn nıbɛɛ Davidə yoo á con nəpon nəpon. U tıga, ba gùrı wá. Də zèn mama v ləbəri tə wulə nə tətəŋı wa. ³⁰ U yà yı Yıı nii sùsùnù, yá v yà yèé də, Yıı kàn nii də wá v dù də, v mù Yıı wá pa, Davidə nàú dé v nıbɛɛ Davidə pàrı tə. ³¹ U nə swìn də, ba bá yá wá tıga bwálı nə, yá v yatana tə bá pu, ku yı *Kərisə nə wá ti v pií v bwin tə yoo nə, v yà yèé. Yá mə ku mù yoo nə, v swìn nətv.

³² U mù Zwezi təntə nə, Yıı pií v bwin v li tıga wa, nə mama wáá nə bııı də, nə nı ku. ³³ Yıı pın, v di v jèé v jizən* vān nə. U yà kàn nii də, v wá pa v Sıŋu tə. Yá v mù Zwezi dān nə jon Yıı-Sıŋu tə nə nyına Yıı con, v mí tia yuu. Mə ku mù nə á nènı, á ga na nətən. ³⁴ Pìú Davidə tətə wà Yıı *sàń nə di, yá v swìn, v wú:

* **2:33** 2.33 Ka jəń pìú jizən vān nə yı dun bwálı.

<Yuu-Tiu swìn à Yuu-Tiu con, v wú: «Bàá n jèn à jɔzən vàn nə, ³⁵ də à ma kəni n dɔŋa n nəɛ dèń nə!» >

³⁶ Yɔzərayɛlə dwíí tə mama dahn mə, sə ku lwarɪ cígá cígá də, Yɪ pɪn Zwezi tə, á nə pɪn ba paa dagarv tə yuu, jì Yuu-Tiu, v tə zɪɪ lá v yɪ Kərisə».

*Lìa m̀r̀r̀ batwa ken ba waa Zwezi nə
(Zwan 16.8; Tɔtɔnan 4.4; Likə 5.10)*

³⁷ Ba cuɠv tə mù s̀r̀r̀n tɛntɛ, yá ba bɪcanɪ dí zɛnzɛn. Ba dahn ga bwe Piyerə də *tɔntɔna tə duən tə, ba wú: «Á nubɪa-ba, b̀ɛ̀ɛ̀ɛ̀ tətə nə nə dahn mə, sə nə fwa?» ³⁸ Piyerə ma le ba, v wú: «Á vɛvərə á kwa á ma sá á cuna, sə Yɪ kwen v lɪ á cuna tə á mù də wá pwərə wa, sə ba bon Zwezi-*Kərisə yɪɪ, ba ma lə aba níá wa, ku twá də Zwezi-Kərisə yɪɪ. Yá ku nɛtv tə nii nə súde, á wá na Yɪ-*Sɪɲu tə tarpɪvn tə. ³⁹ Yɪ nikanɪ tə yɪ á mù də á bia, də lià tə mama, ba nə ɲóná nyiən. Ku yɪ lià tə mama, nə *Yuu-Tiu Yɪ nə wá bon ba, sə ba bà v con nyiən».

⁴⁰ Yá Piyerə tə tì s̀r̀r̀n duən, v swìn v bɪɪ ba, v ma kwè ba, v wú: «Á naŋa, á ga yá zèn cuna lià tə, sə á jon á tiàn». ⁴¹ Ba ləgə lià tə, ba nə s̀ɛ̀ Piyerə svɠv tə, níá wa, ku twá də Zwezi-Kərisə yɪɪ. Yá ku mù dɪvn tə nə, lià yí ndə mùr̀r̀ batwa nə, ba nə súrí Zwezi kwa lià tə nii nə.

*Nɛtv tə Zwezi kwa lià tə nə wulə duən nə
(Tɔtɔnan 4.32-37)*

⁴² Ba yà ɲwìñ ba yáá lá də kàrà tə, Zwezi *tɔntɔna tə nə bɪɪ ba. Ba yà jə *nimarv, ba dé ba wodiɪ duən nə, yá ba j̀ǹǹ Yɪ.

⁴³ Yɛ yà twá dɛ tɔntɔna tɛ, ɔ tɔŋa yogwaran dɛ Yɛ diàn mɛmɛnan zɛnzɛn. Kɔ m̀ nɛ pɛn, ba liù mama yà dɛri fɛn. ⁴⁴ *Kɛrisɛ lià tɛ mama yà ken duɛn nɛ, yá ba mɛ won yà yɛ nɛdu. ⁴⁵ Ba yà yoli ba wiɛn, dɛ won tɛ mama, ba nɛ jɛ. Kɔ tɛ, ba nɛ yoli ba na, ba yàá tì kɔ ba tàrà ba pa liù mama nɛ, ndɛ nɛtu tɛ kɔ nɛ mɛ dɛ wá. ⁴⁶ Ba yà ja pínú wuuu, ba dàn ká pìi ba kɛ ba kwa, ba ga wulɛ duɛn nɛ *Zwifɛ-ba Yɛ *diè tɛ wa. Yá ba yàá kun duɛn nɛ ba dii wa, ba dɛ *Yuu-Tiu nɛmarɔ wodiɔ tɛ, ba ga dɛ ba wodiɔ dɛ pupwɛn. Ba ga ba yokɔkwɛnan tɔŋɛ ba bɛcanɛ wa. ⁴⁷ Ba yàá bu Yɛ nɛ, lià tɛ mama pwíi ga poli ba yuu wa. Yá diɛn mama Yuu-Tiu yàá sùrí lià ɔ lià púlí tɛ nii nɛ, ba nɛ ken ba waa Zwezi nɛ, sɛ ɔ jon ba ba cɔna wa.

3

Gwànú don ni yazurɛ

(Tɔtɔnan 4.9-22; 9.32-35; 14.8-10)

¹ Dɛdɛni nii lugu batwa máná wa, Piyɛrɛ dɛ Zwan yà vɛli *Zwifɛ-ba Yɛ *diè wa, sɛ ba jon Yɛ. Kɔ máná tɛntɛ yà yɛ Zwifɛ-ba yɛjɔnɛ máná, kɔ nɛ m̀ ba. ² Bɛɛ don, ba nɛ lɔrɛ wá, dɛ ɔ yɛ gwànú, dɛ yà wulɛ. Diɛn mama, ba yàá ja wá, ba va ba jɛɛ Yɛ diè tɛ mimii nɛ, ba nɛ boŋɛ <mimii zaŋɔ>, sɛ lià tɛ, ba nɛ zwɛ Yɛ diè tɛ wa, pa wá yɛlori wiɛn. ³ ɔ m̀ bɛɛ tɛntɛ ni Piyɛrɛ dɛ Zwan dɛ, ba pìà, sɛ ba zɔ Yɛ diè tɛ wa, ɔ ma lòrì yɛlori won ba con. ⁴ Piyɛrɛ dɛ Zwan mama ma fin ba yíá, ba kɛ ɔ yuu, ba ga swìn ɔ con, ba wú: «Ywàñ nɛba!» ⁵ Bɛɛ tɛ ma ywàñ ba zɛn, ɔ ga dànì, sɛ ba

pa wá won. ⁶ Piyerə dàń ma swìn v con, v wú: «À ba səbiu jə, à dàń wá pa mú kv tə, à nə jə. Də *Nazarətə Zwezi-*Kərisə yiri tə, zàn yu nə, n va!»

⁷⁻⁸ U ga ja v jizən nə v van wá, v zìn. Də naa nədv, bæe tə napıra də v nəe tə mama dàń, yá v ga fan v zıga yu nə, v vəli. U twá ba nə, v zv Yu diè tə wa, v vəli də v faɲa, v ga bwı Yu nə. ⁹ Yá lalvu tə mama ni wá, də v vəli də v bwı Yu nə. ¹⁰ Liù mama nə ni wá, n yèé v swíán. N yèé də, v mù yà nə jəni Yu diè tə, <mimii zaɲv> tə nə, v lòri ylori wiən tə. Kv kə lá lià tə zənzən. Kv yoo təntə, kv nə tun bæe tə yıra, yi yogwarv kv pa ba. ¹¹ Bæe tə kúv ba Piyerə də Zwan kwa naɲa. Kv gwári lià tə, ba dàń dəri, ba va ba kıkarı ba. Yu diè tə bwáli don nə, kv nə jə napakulv, ba boɲə kv napakulv təntə <*Salumv napakulv>.

Piyerə sugv

(Tɔtɔnan 4.5-12; 2.22-36; 5.30, 32)

¹² Piyerə nə ni kv mù təntə, v swìn lalvu tə con, v wú: «*Yızərayelə lià-ba, bæeə nə pın, kv ma gwári aba? Bæeə nə pın á mama yía ma cè nə yuu? Á buɲa də, kv yi nə mù diàn, nə à yèé nə ka twá Yu cwəɲə tə nə zəni yiri, bæe tə ma zàn v vəli, naaa? ¹³ Yu tə, nə ni bara *Abərahəmə, də *Yızakə, də *Zwakəbə, də nə ni bara-ba duən nə jın tə nə pın, v tütònv Zwezi na dun. U mù Zwezi tə, á tətə nə jın, á pa *Pilətə nə. Pilətə yà pià, sə v dvgv wá, á ga wà sèe. ¹⁴ Zwezi yà yi liù tə, Yu nə li v tún v cıci yiri, v ga yi cígá tíú də. Də kv mə á vıga wá, á ga lòri, sə Pilətə dvgv lagurv tə. ¹⁵ Á zıgı kv tə nə,

pìú Pilatə yà nə pìà, sə v fwa á kálí á pa, mu tíú Zwezi ti. Yü pìí v bwin wá, v li tɪga wa, nə yí lià tə nə, nə ni kv. ¹⁶ Bɛɛ wà tə nətən, á nə na, á yèé wá, kv ga yí Zwezi yiri tə diàn nə pɪn v na yazurə, nə nə ken nə waa Zwezi nə yiri. Kv yí v nə ken v waa Zwezi nə tə, kv mù nə pɪn, v ma na yazurə míámíán.

¹⁷ À nubia-ba, à yèé də, á mù də á yáá tìán tə mama yí á tɪn kv mù yoo təntə á ləyəri wa. ¹⁸ Yü dí yáá, v twá v nii *sùsùnà tə mama nə, v swìn də, *Kərisə wá na càn. Yá síún nə, Yü sugv tə nii dàń súé. ¹⁹ Kv mù tə yiri, á vəvərə á kwa á ma sá á cɔna, sə v kwɛn v li á cɔna tə á mù də wá pwərə wa. ²⁰ Á nə fwa nətɔ, *Yuu-Tiu wá pa aba sié máńá. Yá v wá tɪn Kərisə, v nə kúrí tə, v pa v bà á con. U mù Kərisə tə nə yí Zwezi. ²¹ Síún nə, Zwezi jèé Yü *sàń nə, v ma dàní won mama nə wá pìí kv jì, ndə Yü nə twá v nii sùsùnà tə, ba nə yí v nə ti, v ma swìn fuən fuən. ²² *Moyizə swìn, v wó: <Yuu-Tiu Yü wá li v nii sùsùnə á nubia tə wa, ndə à nə v pa aba. Á cɔga sùràn tə mama, v nə wá swìn á con. ²³ Liù tə mama, v nə ba v mù Yü nii sùsùnə təntə sugv cɔga, ba wá li wá Yü lià tə dwíí wa>. ²⁴ Yá Yü nii sùsùnà tə mama, kv nə zɪɪ Yü nii sùsùnə Samiyelə nə, kv ja va ba duən tə, ba mama swìn diàn təntə yoo. ²⁵ Á yí Yü nii sùsùnà tə bia, yá Yü jɪn *nimaru də á nɪbara-ba. U swìn *Abərahəmə con, v wó: <Tia yuu lià mama wá twá n dwíí nə, sə Yü fwa zəni ba yira>. ²⁶ Yü dí yáá, v tàà á mù yiri, v pa v tütùnə tə nan, sə v fwa zəni á yira. Sə Yü pa, á liù mama dàń lwàń v pubɔɲa, v ga yá v

yokukwɔnan».

4

Piyerə də Zwan zɪga Zwifə-ba yun tián, ba nə bɔ̀rɪ bɔ̀rɪ, yáá con

(Matie 10.17-20, 26-33; Zwan 15.20-21; 1 Piyerə 3.14-15)

¹ Piyerə də Zwan yà tɔ wulə ba swɪn lià tɔ con, də *Zwifə-ba Yɪ *jɔŋwana tɔ, də lià tɔ, ba nə cì Zwifə-ba Yɪ *diè tɔ nə yáá tíú, də *Sadɪsɪan-ba twi ba yí. ² Ba lɪŋa zàn Piyerə də Zwan yuu zənzən, ba nə yà kàrɪ lià tɔ, ba ga bɪrɪ də, Zwezi pɪí ɔ bwin, ɔ nan tɪan wa tɔ yɪrɪ. Kɔ kàrà tɔntɔ pià kɔ bɪrɪ də, lià duən tɔ wá bwin, ba nan tɪan wa. ³ Kɔ yà yɪ dədəni nii nə. Kɔ m̀ nə pɪn, ba ja ba, ba kə bǎn diè, kɔ ja va tɪpɔrɪ. ⁴ Lià tɔ, ba nə cɔgɔ sɔgɔ tɔ wa lià zənzən, ken ba waa Zwezi nə. Ba mama nə ken duən nə, ba yí ndə bara m̀r̀r̀ bonu nə.

⁵⁻⁶ Kɔ tɪa nə pɔrɪ, Zwifə-ba yáá tián, də ba *nəkwɪna, də Yɪ nii *yənu tián, də Yɪ jɔŋwana yun tián nəkwɪa Anə tətə, də Kayifə, də Zwan, də Alekəzandərə, də lià tɔ mama, ba nə dé jɔŋwana yun tián dwíí tɔ wa, vəli ba kun duən nə *Zwerizalemə wa. ⁷ Ba ja Piyerə də Zwan tɔ, ba bà, ba zɪɣɪ ba tətəŋi wa, ba ga bwe ba, ba wú: «Kɔ yɪ bɛɛɛ diàn nə á jə, nə à yèó kɔ yɪ wà tətə yɪrɪ nə, á twá á ma pa, gwànú tɔ zàn?»

⁸ Kɔ máŋá tɔ wa, Piyerə nə súé də Yɪ-*Sɪŋu tɔ, ɔ le ba, ɔ wú: ⁹ «*Yɪzərayelə lià yáá tián-ba, də ba nəkwɪna-ba, zən kɔ tɔ, á bwe nəba yozəŋu tɔ yoo, kɔ nə tun gwànú tɔ yɪra. Á pià, sə á lwarɪ,

ku nè twá nɛtɔ, ɔ ma na yazurə. ¹⁰ Ku mù tɛ yiri á mama mɛ, sɛ á lwarí! Sɛ Yizərayɛlɛ là tɛ mama lwarí! Ku yi ku twá dɛ *Nazarɛtɛ Zwezi-
*Kərisɛ yiri tɛ diàn, bɛɛ wà tɛ ma zɪga á yáá con
dɛ yazurə. Á paa ɔ mù Zwezi tɛntɛ dagaɔ yuu.
Yá Yu dàń bwin wá, ɔ li tian wa. ¹¹ Mɛ ɔ mù yoo
nɛ Yu sagi tɛ yà dí yáá ku swìn, ɔ wú:

«Kapan tɛ, á mù dɛlwɛrɛ tɛ nè viɪa á dɔɔv vàn
nɛ, ku mù nè pií ku jì diɛ tɛ nigwancɪn
wárí, ku yoo nè cà».

¹² Lub tɛ mɛ wa, Yu wà yiri liù don nè pin, nè
nɛ wá twá ku tíú nè, sɛ Yu jon nèba nè cuna wa.
Ku mù nè pin, Yu twá Zwezi cɪcɪ nè, ɔ ma jon
là nè ba cuna wa».

¹³ Ba ni dɛ, fɛn ba Piyɛrɛ dɛ Zwan jɛ ku yoo tɛ
wa, yá ku ga gwárí ba zɛni. Ku gwárí ba, ba ga
lwarí dɛ, ba yi là tɛ, ba nè tà yɛnu tián, ba ga wà
kàrà fwa. Ba lwarí dɛ, Piyɛrɛ dɛ Zwan yi Zwezi
twaduɛn. ¹⁴ Yá ba nè na bɛɛ tɛ, ɔ nè ni yazurə,
ɔ zɪga ba nii nè, ba wàri yoo mama ba le. ¹⁵ Ba
dàń ma pa Piyɛrɛ-ba nan diɛ tɛ, Zwifɛ-ba yun
tián, ba nè bùrì *bùrà tɛ wa, ba ga swìn duɛn
con, ba wú: ¹⁶ «Bèèè nè nè wá fwa dɛ bara ba
tɛ? Cígá mama *Zwerizalɛmɛ tián tɛ mama yèɛ
Yu diàn mɪmɪnan ku tɛ yoo, là tɛntɛ nè fwa. Ku
ba sɛgɛ, nè dɛ ga wàri ku nè tɛn. ¹⁷ Ku wà mɛ,
sɛ yoo ku tɛ tàà tia mama, ku súrí lá là tɛ wa.
Nɛ dàń wá dù súú ba nii nè, ba kúù dàn ká swìn,
ba za ku mù Zwezi tɛntɛ yiri, liù mama con».

¹⁸ Ba dàń ma kúù bon Piyɛrɛ dɛ Zwan, ba swìn
ba con, sɛ ba pa ku mɛ lá. Ba kúù dàn ká pií, ba
bon Zwezi yiri, nè à yèɛ, sɛ ba kàri là dɛ ku

mù yiri tǝntǝ. ¹⁹ Piyerǝ-ba ma le, ba wú: «Á tǝtǝ ywàṅá kú wa, Yú yáá con kú mǝ, sǝ nǝ zilí á mù nii, nǝ ga yá Yú, naaa? ²⁰ Kú tǝ nǝ mù nǝ ní dǝ nǝ yíá, nǝ ga ní kú yoo dǝ nǝ zian, nǝ wàrì kú nǝ nǝ cì, nǝ pa nǝ ba kú yoo swìn». ²¹ Zwifǝ-ba yun tián tǝ, ba nǝ bǝrì bǝrà tǝ, kú caga ba nii nǝ, ba ga li ba ba dǝgǝ. Lalǝ tǝ mama yí ba bwi Yú nǝ, yoo tǝ yiri, kú nǝ tun. Kú mù nǝ pin, ba yà yǝrì cwǝṅǝ tǝ, ba nǝ wá tì, sǝ ba ma kǝ ba càn wa. ²² Bǝǝ tǝ, Yú diàn mǝmǝnǝ tǝ nǝ tun ǝ yira, kú pa ǝ na yazurǝ tǝ, bina yà dwǝ sapwilǝ.

*Karbia tǝ lòrì diàn Yú con
(Matǝ 18.19-20)*

²³ Ba zǝzǝn ba dǝgǝ Piyerǝ dǝ Zwan, ba vǝli ba nubia tǝ con. Ba vǝli ba man kú tǝ mama, *Zwifǝ-ba Yú *jonwana yun tián tǝ dǝ Zwifǝ-ba *nǝkwina tǝ nǝ swìn ba con. ²⁴ Ba nubiduǝn tǝ nǝ cǝgǝ ba nii tǝ, ba zwǝǝ, yá *Kǝrisǝ lià tǝ mama ken ba kori yú nǝ, ba swìn Yú con, ba wú: «*Yuu-Tiu, n mù nǝ fwa lanworu dǝ tia dǝ mǝ, dǝ wiǝn tǝ mama, tǝ nǝ wulǝ tǝ wa. ²⁵ N mù nǝ twá n *Siṅu tǝ nǝ, n ma kǝ sǝràn tǝ tǝ nǝ níǝǝ *Davidǝ, ǝ nǝ yí n tǝtǝnǝ, nii wa. ǝ swìn, ǝ wú: <Bǝǝǝ nǝ pin, lǝ dwíí tǝ mama liṅa ma zaṅa duǝn yun wa? Yá lià ma jǝ pubṅi tǝ nǝ ba zian? ²⁶ Tia yuu pǝǝgá ken duǝn nǝ, yáá tián boli duǝn yira, sǝ ba jì nǝdǝ, ba ma jan dǝ Yuu-Tiu>.

²⁷ Cígá, *Erodǝ dǝ Ponsǝ *Pilatǝ ken duǝn nǝ tǝfarǝ kú tǝ wa. Ba mù dǝ lǝ dwíí tǝ mama dǝ *Yizǝrayǝlǝ lià, sǝ ba zǝgǝ n mù Yú cǝcǝ tǝtǝnǝ Zwezi nǝ, n nǝ kúrí, sǝ ǝ ya Kǝrisǝ. ²⁸ Ba fwa

ku tɛ mama, n dɛ̀n tɛ dɛ n pubɔŋa tɛ yà nɛ ken ku sɪrí. ²⁹ Yá sɪ́ɔ́n nɛ, Yuu-Tiu cɔgɔ ba wulwan sùràn tɛ, sɛ n pa n *tɔntɔna tɛ swìn n sɔgɔ tɛ dɛ bɪcadɪ. ³⁰ Bɪrɪ n dɛ̀n tɛ, sɛ n zwèe lià yayiran, sɛ n dɛ̀n mɪmɪnɔ yìèn dɛ yomɪlan twá n mù Yɪ cɪcɪ tɔ̀tɔ̀nɔ̀ Zwezi yɪrɪ tɛ nɛ tɛ tɔn».

³¹ Ba nɛ lɔ̀rɪ Yɪ ba zwèe máŋá wa, bwálí tɛ, ba yà nɛ jɛ̀n tɛ, vuvugu. Ba mama ga sú dɛ Yɪ-Sɪŋu tɛ, ba ga swìn Yɪ sɔgɔ tɛ dɛ bɪcadɪ.

Kɛrɪsɛ lià púlí tɛ nɪmarɔ yoo

(Tɔtɔnan 2.44-47; 1 Zwan 3.16-19; Likɛ 12.33; 2 Korɛntɛ tɪán 8.13-15)

³² Ku máŋá tɛ wa, ba lwarɪ dɛ, *Kɛrɪsɛ lià tɛ mama pubɔŋa yà yɪ nɛdɔ. Ba liù mama ba swìn dɛ, ɔ won yɪ ɔ mù cɪcɪ nɛ tɪ. Ba mama won yà yɪ nɛdɔ. ³³ *Tɔntɔna tɛ swìn Zwezi yoo ba bɪrɪ dɛ dɛ̀n. Ba bɪrɪ dɛ, *Yuu-Tiu Zwezi pɪí ɔ bwin ɔ nan tɪga wa. Yá Yɪ yà fwa pubwanɔ ba mama yuu wa. ³⁴⁻³⁵ Won mama yà wà ba wa liù mama mùrɪ. Ba wa liù tɛ, ɔ nɛ jɛ kárí, nɛ à yèé dii, ɔ yàá tɪ tɛ ɔ yoli, ɔ ja ku kwənə, ɔ ja bà tɔntɔna tɛ con. Ba dā́n yà tàrà sɛbiu tɛ, ndɛ ku nɛ mɛ dɛ liù mama, ba pa wá.

³⁶ Zwɔzɛfə, dɛ yà yɪ bɛɛ don Zwezi tɔntɔna tɛ nɛ, ken ɔ yɪrɪ Barənabasə, ku dɛ̀n nɛ yɪ <kwinu>, dɛ yà wulə dɛ ba. ɔ mù Zwɔzɛfə tɛntɛ yɪ Levi tɛ dɔwíí tɛ wa liù. Ba lɔrɪ wá Swipərə lɔv nii wa. ³⁷ Zwɔzɛfə tɛ yoli ɔ kárá, ɔ ja ku sɛbiu tɛ, ɔ bà, ɔ pa tɔntɔna tɛ nɛ.

5

Ananiasə də Safira gɪgira tɛ yoo
(Tɔtɔnan 4.35-37; Likə 12.1-5)

¹ Bɛɛ don yá wulə, ɔ yiri yi Ananiasə, də ɔ kan, ɔ də yiri yi Safira. U mù Ananiasə tɛntə də ɔ kan ken nimarɔ, ba tì ba kára, ba yè. ² Ba dàń ga li ku səbiu tɛ vàn don, ba sɛgè, sə ba ma fwa ba nyiən. Yá ba dàń ga ja ku gɪganɪ tɛ, ba va ba pa Zwezi *tuntɔna tɛ nə. ³ Piyerə dàń ma bwe wá, ɔ wú: «Ananiasə, bɛɛɛ nə pɪn, n ma cɔgɔ *Sɪtana kwìè? Ku pa n kɔna kɔnkɔn, n kə Yu-*Sińu tɛ nii nə. N li səbiu tɛ vàn don, n ma fwa n nyiən? ⁴ Kára tɛ yá nə wà yè, ka yá tɛ n mù nyiən, naaa? Yá də ka nə yè tɛ, ka səbiu tɛ yá tɛ tà n mù nyiən, naaa? Ku yi nɛtə, n ma bún pubɔŋa ku tɛ yiri n waa con? Ku tà ləzoni con nə, n kɔni, ku ya Yu con nə n kɔni». ⁵ Ananiasə nə nì tɛ sùràn tɛ, ɔ tua, yá mə ɔ tian də nə. Yá fən dàń gən lià tɛ mama, ba yá nə zɪgɪ lá. ⁶ Balandɔra tɛ nyí ba zàn, ba pəpəni wá, ba tì ba ja va ba gùrì.

⁷ Ku nə kɛɛń ndə lugu batwa nə, Ananiasə kan twi ɔ zv. Yá ɔ ga wà lwarɪ ku tɛ, ku nə tun ku lɛ. ⁸ Piyerə ma bwe, ɔ wú: «Swìn cígá à con! Mə á kára tɛ səbiu nə nɛtən, á nə yè á na?» Kan tɛ ma le, ɔ wú: «Awo, mə ku nii nə». ⁹ Piyerə dàń ma swìn ɔ con: «Bɛɛɛ nə pɪn, á ma kə ku nimarɔ tɛntə, sə á ma pìà *Yuu-Tiu Yu-Sińu tɛ nii nə? Haya, nəń lià tɛ, ba nə gùrì n barɪ tɛ nə, ba wulə mimii nə. Yá ba kúù wá gùrì n də». ¹⁰ Naa nədu, də kan tɛ də tua, ku máńá tɛ tɛtɛ wa, Piyerə yáá nə, ɔ ti. Balandɔra tɛ zɔa də ɔ

tɔga, ba ma tì ɔ dɛ, ba ja va ba gùrì ɔ barì tɛ sɛpuni nɛ. ¹¹ Fɛn gɛn *Kɛrisɛ lià pùlí tɛ, dɛ lià tɛ mama, ba nɛ nì kɔ yoo tɛntɛ.

*Yomulan tɛ nɛ tɔn Zwerizalemɛ nɛ yoo
(Tɔtɔnan 19.11-20; Matie 5.6-7)*

¹² Zwezi-*Kɛrisɛ *tɔntɔna tɛ yà tɔŋa Yɔ diàn mɔmɔnan zɛnzɛn dɛ yomulan zɛnzɛn, lalɔ tɛ tɛtɛŋi wa. Kɛrisɛ lià tɛ mama dān yà zɔga duɛn yáá nɛ, *Salɔmɔn napakɔlɔ tɛ dān nɛ. ¹³ Yá liù mama dān kùvɔ ba lalɔ tɛ wa naŋa, ɔ gùlí ba wa. Yá lalɔ tɛ mama dān yà ga bwɔ ba nɛ zɛni. ¹⁴ Bara dɛ kana kapɔpɔ, ba nɛ ken ba waa *Yuu-Tiu nɛ, dān yà pùlí ba sùrí lá. ¹⁵ Kɔ pa, ba dān janɔ yayɔŋa, ba naŋa conɔ tɛ yuu, ba tɔŋɔ gɛdɛrɛn yuu dɛ sarɔ wa. Piyɛrɛ dān nɛ twi ɔ lɛ, sɛ ɔ yiywara tɛ twá ba duɛn mɛ yuu. ¹⁶ Lalɔ, kɔ nɛ nan *Zwerizalemɛ niɔ tɔan duɛn dɛ dɛri kɔ twi dɛ kɔ yayɔŋa, dɛ lià, *zinɛ nɛ wɔwalɔ ba. Yá ba mama ga na yazurɛ.

*Ba nɛ fifin Zwezi-Kɛrisɛ tɔntɔna tɛ yoo
(Tɔtɔnan 12.3-11; 4.5-12, 18-20)*

¹⁷ Kɔ máŋá tɛ wa, *Zwifɛ-ba Yɔ *jɔŋwana yun tìán nɛkwɔ tɛ, dɛ ba tɛ, ba nɛ wulɛ dɛ wá, kɔ mù nɛ nɛ ya *Sadɔɔtan-ba tɛ, dān zàn dɛ wɔgwɔ. ¹⁸ Ba jin Zwezi-*Kɛrisɛ *tɔntɔna tɛ, ba kɛ bān diè wa. ¹⁹ Yá kɔ tɔtɔn nɛ, *Yuu-Tiu *malɔka twi, ka sùrú bān diè mimiɛn tɛ, ka li ba, ka ga swìn ba con: ²⁰ «Á vɛlɛ Zwifɛ-ba Yɔ *diè tɛ wa, á swìn suywāŋú tɛ, kɔ nɛ birɔ mɔ tɛ, kɔ nɛ ba zwɛɛ Yɔ con». ²¹ Ba nɛ nì kɔ sugɔ tɛntɛ, kɔ jɔɔ tɛtɛ nɛ, ba zɔa Yɔ diè tɛ wa, ba ga wulɛ ba kàrì.

Yü jonwana yun tian nækwia tē, dē v kwa là dān zān, ba bon yun tian tē, ba nē buri *burā tē, dē *Yizərayelə dwii tē wa *nəkwina tē, ba kē duən nē. Ba dān ga tun ba là, sē ba va ba lū tontuna tē bān diè tē wa. ²² Ba là tē dān nē vèli, ba yí lá, ba wà ba nī bān diè tē wa. Ba ma pii ba va, ba tūn ba nii, ²³ ba wú: «Nē vèli, dē bān diè tē tagv, yá pamana tē, ba yà nē cìgà ba nē tē, dē wulə mimien tē nē. Yá nē dān sūrú, nē wà liù mama nī bān diè tē wa».

²⁴ Máná tē wa, Yü diè tē tutunbia yuu tíu tē, dē jonwana yun tian tē nē nì sùrān tēntē, ba kúv yèrì kv tē, ba nē wá fwa dē yoo tē, kv nē wá bà yoo tēntē kwa nē. ²⁵ Liù don kúv twi, v swin ba con, v wú: «Á nēḡə, bara tē, á nē ken bān diè tē wa, wulə Zwifə-ba Yü diè tē wa, ba kàrì lalv tē». ²⁶ Tutunbia yuu tíu tē dē v kwa là tē, dān vèli sēnbwen, ba ja ba ba ja vii. Lalv tē yà swē tontuna tē. Yá kv yà wáá tutunbia yuu tíu tē dē v kwa là tē, ba dilì dē kapana. Kv mù nē pin, ba yà dēri fēn, sē ba fifin tontuna tē.

²⁷ Kv kwa nē, ba jun tontuna tē, ba pii ba va yun tian tē, ba nē buri burā tē yáá con. Yü jonwana yun tian nækwia tē dān bwe ba, v wú: ²⁸ «Nē wà sūn nē swin á con, sē á kúv dànà ká twà dē Zwezi yiri tē, á ma kàrì lalv tē, naaa? Kv nē á pa, á kàrà tē sú *Zwerizalemə mama. Á dān ga pià, sē nē mù nē zin bæ tēntē tian tē talì nē yun wa». ²⁹ Piyerə dē tontuna tē duən tē dān ma le, ba wú: «Kv tà ləzwənə nii nē, nē mē, sē nē zilí. Kv ya Yü nii nē, nē mē, sē nē zilí. ³⁰ Yü tē, nē nūbara-ba tē nē jùnì, nē bwin v mù Zwezi

təntə, á nə paa dagarv tə yuu wa, á gv. ³¹ Yı ken wá v dun bwálí wa, v jizən* vən nə, sə v yà piú tə, v nə wá jon là ba cuna wa. U wá san Yızərayələ là tə nə, sə ba vəvəri ba kwa ba sá ba cuna tə, sə v ma wàní v kwən ba cuna tə, ba mù də wá pwərə wa. ³² Nə ya yìèn təntə, tə nə tun tə sùsùná, nə wàá nə swìn nə biri də, nə ni tə. Nə mù də Yı-*Siŋu tə, Yı nə pın là tə nə, ba nə zilí v nii tə».

(Matıə 5.10-12; 1 Piyerə 4.13-16; Apokalisə 3.8)

³³ Yun tián tə, ba nə bürì bürà tə, nə ni tə sùràn təntə, ba súé də lıŋa, ba dän ga pià, sə ba gv tuntuna tə. ³⁴ Yá bæ don dän yın lá, v yırı nə yı Gamahələ. U yı *Farızian-ba púlí tə wa liù, v nə yı Yı nii *yənu tíú. Ba mə yà zilí wá zənzən. U nyí v zàn yun tián tə, ba nə bürì bürà tə wa, v ga pa nii, sə ba lı tuntuna tə kàrá wa, máná mancın. ³⁵ Ku kwa nə, v dän ma swìn, v wú: «Á cia á tətə nə, á mù là tə, á nə ya Yızərayələ dwíí tə, də won tə, á nə pià, á tun ba mù là təntə yıra. ³⁶ Máná ku nə lə, ku tə wà dání, Tıdasə də yà zàn, v biri də, v jə dun. Là, ba nə yí ndə biənta nə, yà nə vəli ba twá v nə. Yá ba gva wá, v kwa là tə, də ba tutunan tə mama jén lá. ³⁷ U mù təntə kwa nə, Zwidasə, v nə ya Galile tíú, də kúv nan, gəlè tə máná wa. U də yà kúv van laluv tə, v kə v con. U mù təntə də tıga, v kwa là tə ga jén duən yáá nə. ³⁸ Ku mù nə pın, à swìn á con síún nə, sə á dänà ká tan bara-ba tə də con. Á mù dän yá ba, sə ba vií. Ba tutunı təntə nə yı

* **5:31** 5.31 Ka jèñ piú jizən vən nə yı dun bwálí.

lɛzwɛnɛ yira kɔ nan, kɔ wá cògò, kɔ jén lá. ³⁹ Yá kɔ dàn nè ya kɔ nan Yɛ, á wàrì kɔ á cògà, á pa kɔ jén. Á cia á tètɛ nè, kɔ dàn ká bà, kɔ ya á mù dɛ Yɛ nè jaɲa».

⁴⁰ Yun tián tɛ mama dàn sɛɛ Gamaliɛlɛ pubɔɲa tɛntɛ. Ba dàn pií, ba bon tɔntɔna tɛ, ba pa, ba mà ba dɛ kafɪran. Ba ga caga ba nii nè dɛ, ba kùdò kwárì, ba pií ba twá dɛ Zwezi yiri tɛ, ba ma swìn yoo. Kɔ kwa nè, ba yá ba, ba pa ba vií.

⁴¹ Tɔntɔna tɛ nan Zwifɛ-ba yun tián tɛ, ba nè bùrì bùrà tɛ con, ba vií dɛ pupwɛn, Yɛ nè pin, ba na dun, ba nè dí càn Zwezi yiri nè. ⁴² Yá dùn mama, Zwifɛ-ba Yɛ diè tɛ wa, dɛ ba sàń nè, ba tɛ wà kàrà tɛ dɛ Zwezi-Kɛrisɛ suywáɲú tɛ sugɔ nè yaga.

6

*Ba kúrí lià barɛ, sɛ ba san Zwezi-Kɛrisɛ tɔntɔna nè
(1 Timote 3.8-13)*

¹ Kɔ mánjá tɛ wa, Zwezi karɔɔa tɛ dàn pùlì, ba súrí lá zɛnzɛn. Ba yà ba *Zwifɛ-ba tɛ, ba nè swìn *Gɛrɛkɛ tɛ, kadɛnɛ tɛ yoo jɛlɛ dùn mama ba nii wodiu tarɔ mánjá wa. Kɔ mù nè pin, ba dɛ dàn ɲɔɲwɪn ba duɛn tɛ, ba nè swìn *Ebɛrɛ tɛ yuu wa. ² Zwezi-*Kɛrisɛ *tɔntɔna fugɛ bɛlɛ tɛ dàn ma bon Zwezi karɔɔa tɛ mama, ba kɛ duɛn nè, ba ga swìn ba con, ba wú: «Kɔ wà mɛ, sɛ nè yá Yɛ sugɔ tɛ kàrà nè, nè ga pií nè pa, wodirɛn tarɔ nè yà nè yuu zilì. ³ Nè nubɪa-ba, kɔ mù nè pin, á kúré á waa bara barɛ, ba nè swìn ba liù mama yozɛɲɛ. Ba lià tɛntɛ liù mama mɛ, sɛ ɔ

ya liù tɛ, ɔ nɛ súé dɛ Yɪ-*Sɪŋu tɛ. Ba lià tɛntɛ liù mama mɛ, sɛ ɔ ya wobunyɪɛn, sɛ nɛ ma ku tɔtɔŋi tɛntɛ, nɛ ma zɪn ba. ⁴ Nɛ mù mɛ, sɛ nɛ wàní nɛ tɪnɪ nɛ máǰá tɛ, nɛ kɛ yɪjɔnɪ wá, dɛ nɛ kàrí Yɪ sɔgɔ tɛ, nɛ bɪrí».

⁵ Ku mù yoo tɛntɛ dàń yɪn ywání, ku pa lalɔɔ tɛ mama nɛ. Ba dàń ma kúrí Etɪyɛnɛ. U ya bɛɛ tɛ, ɔ nɛ ken ɔ waa Zwezi nɛ zɛnzɛn, ɔ ga sú dɛ Yɪ-Sɪŋu tɛ. Ku sùrí Filipɛ, dɛ Prɔswɔrɛ, dɛ Nɪkanɔrɛ, dɛ Timon, dɛ Parɛmenasɛ, dɛ Nikolasɛ nɛ. Nikolasɛ ya Antɔɔswɛ bɛɛ don, ɔ dɛ nɛ yà zɔa Zwifɛ-ba *yɪjɔncwɛŋɛ tɛ wá. ⁶ Ba ja ba, ba va ba bɪrí tɔntɔna tɛ nɛ. Tɔntɔna tɛ dɛ ma jɔn Yɪ, ba ga tún* ba jìàn lià tɛntɛ yuu wá.

⁷ Ba dàń yà swìn Yɪ sɔgɔ tɛ, ba sùrí lá wuuu. Zwezi karbɪa tɛ nii dàń pùlɪ, ba sùrí zɛnzɛn *Zwerizalemɛ nɛ. Yá Zwifɛ-ba Yɪ *jɔŋwana kapɔpɔ dɛ twi, ba kɛ ba waa Zwezi nɛ, sɛ ba zilí ɔ nii.

Ba nɛ jɪn Etɪyɛnɛ tɛ yoo

(Ebɛrɛ-ba 2.4; Likɛ 21.14-15; Zwan 15.18-21)

⁸ Yɪ pɪn ɔ dìàn tɛ dɛ ɔ pubwanɔ tɛ Etɪyɛnɛ nɛ. Ku pɪn ɔ tɔŋa yomɪlan dɛ Yɪ dìàn mɪmɪnan nɛfaran lalɔɔ tɛ tɛtɛŋi wá. ⁹ Bara duɛn zàn, ba zɪɣɪ ɔ nɛ. Lià tɛntɛ yà yɪ *Zwifɛ-ba *jéré diè tɛ, ba nɛ boŋɛ <ywɛŋɛ, ba nɛ jɔn ba tìàn> jéré diè tɛ lià. Ku mù nɛ yɪ Zwifɛ-ba lià duɛn, ba nɛ nan Sɪrɛnɛ dɛ Alɛkɛzandəri. Ba mù dɛ Zwifɛ-ba, ba nɛ nan Silisi lɔɔ nii tɛ wá, dɛ Azi nagwanaa tɛ

* **6:6** 6.6 *Zwifɛ-ba nɛ yàá tún ba jìàn lià yun wá, sɛ ku bɪrí dɛ, ba ken yuywanɔɔ ba yuu wá, nɛ à yéó, sɛ ku bɪrí dɛ, ba pɪn ba Yɪ nɛ.

wa, dàń tótùní dɛ Etɪyɛnə. ¹⁰ Etɪyɛnə yɪ wɔbɔŋa tɛ, Yɪ-**Sɪŋu* tɛ nɛ pɪn wá nɛ, ɔ ma swɪn. Yá kɔ dàń pɪn ba wàrì ba le. ¹¹ Ba dàń ma ga ba vwɪn lià, sɛ ba mù lià tɛntɛ dàń nɛ swɪn ndɛ: «Nɛ mù nì dɛ, Etɪyɛnə swɪn sɔlwan, ɔ zɪɣɪ **Moyizɛ* dɛ Yɪ nɛ». ¹² Ba dàń twá nɛtɔ, ba sú lalɔtɔ tɛ, dɛ Zwifɛ-ba **nɛkwɪna* tɛ, dɛ Yɪ nii **yɛnu* tián tɛ, ba kɛ ɔ nɛ. Ba ma ja Etɪyɛnə, ba ja va yun tián tɛ, ba nɛ bùrì **bùrà* tɛ yáá con. ¹³ Ba tanɪ lià, ba nɛ wá kɔnɪ kɔnkɔn, ba kɛ ɔ nii nɛ, ba ja vu. Kɔnkɔna tɛntɛ dàń nɛ swɪn, ba wú: «D mù bɛɛ tɛntɛ nɛ swɪn sùràn, máŋá mama, ɔ ma zɪga nɛ Zwifɛ-ba Yɪ **diè* tɛ dɛ Yɪ **nii* tɛ nɛ, ɔ nɛ pɪn Moyizɛ nɛ. ¹⁴ Nɛ nì dɛ, ɔ swɪn dɛ, ɔ mù **Nazaretɛ* Zwezi tɛntɛ wá cùgù Yɪ diè tɛ, ɔ ga lwan Yɪ nii tɛ, Moyizɛ nɛ pɪn nɛba tɛ».

¹⁵ Lià tɛ mama, ba yà nɛ yɪ yun tián tɛ wa, ba nɛ bùrì bùrà, yíá dàń fin Etɪyɛnə yuu wa. Yá ba nɪ dɛ, ɔ yáá tɛ nyun ndɛ **malika* yáá nɛ.

7

Etɪyɛnə nii tuŋu

(Tɔtɔnan 6.9-15; Ebərə-ba 11.23-29; Zwan 5.45-47)

¹ **Zwifɛ-ba* Yɪ **jɔŋwana* yun tián nɛkwɪa tɛ bwe Etɪyɛnə nɛ, ɔ wú: «Mɛ yìèn tɛ nɛɛ nɛ nɛtɛn cígá?» ² Etɪyɛnə ma le, ɔ wú: «À nubɪa-ba, dɛ à nyɪna-ba, á cɔga nɛ! Yɪ tɛ, ɔ jɛ dun, nɛ nan nɛ nɪbɛɛ **Abərahámɛ* nɛ. Kɔ máŋá tɛ wa, dɛ ɔ wulɛ Mezopotami nagwanaa wa, ɔ tɛ wà vɛli, sɛ ɔ jèń Aran nɛ. ³ Yɪ swɪn ɔ con, ɔ wú: «Nan, n ga yá n lɔtɔ nii, dɛ n dwíí tián, sɛ n ga va lɔtɔ nii

tə wa, à nə wá bɪrɪ mú>. ⁴ Abərahame ma nan Kaləde, ɔ va ɔ jə́n Aran nə. U nyɪna tɪan kwa nə, ku bwálí tɛntə wa, Yɪ dǎn pɪn ɔ nan Aran, ɔ bà lɔɔ nii ku tɛ nɛtən wa, á nə wulə ku wa zən. ⁵ Ku máǵá tɛ wa, Yɪ wà wá bwálí pɪn, sɛ ɔ tɪnɪ ku. U wà bwálí tɛtɛ pɪn, sɛ ɔ tún ɔ naa ku wa. Ku ya Yɪ kàn nikana mù dɛ, ɔ wá pa ku lɔɔ nii tɛntə Abərahame dɛ ɔ dwíí tɛ nə, ɔ nə wá kɛ lɔɔ wa. Abərahame yà ga tɛ ba biù jə. ⁶ Á nɛɲɛ ku tɛ, Yɪ nə swɪn: <Abərahame dwíí tɛ wá jə́n lɔɔ nii don nə. Ba wá jì lɔɔ nii tɛntə ywɛɲɛ, yá ba wá dé càn bɪna biɛnɪa. ⁷ Lɔɔ tɛ, ba nə wá yà ku tɪán ywɛɲɛ, à mù Yɪ nə wá bɪrɪ ku bɪrà. Ku mù tɛntə kwa nə, ba dǎn wá bà, ba fwa yɪjɔnɪ bwálí ku tɛ wa, à nə dí yáá à kàn ku nii dɛ ba>. ⁸ Yɪ dǎn ma kàn nikanɪ dɛ Abərahame. Ku mɪmɪnɔ nə ya bɛɛ *gwɛɲɛ tɛ. Ku mù nə pɪn, Abərahame ma goɲi ɔ biù *Yɪzakə, ɔ lɔrɪ dɪan nana dɪn nə. Yɪzakə dɛ nə lɔrɪ *Zwakɔbɛ, ɔ dɛ goɲi wá. Zwakɔbɛ dɛ goɲi ɔ bia fugə bələ tɛ, ba nə yɪ nə nɪbara fugə dɛ bələ tɛ.

⁹ Nə nɪbara-ba tɛ jɪn wɔgwɔɔ dɛ ba nyánú Zwɔzɛfə, ba ma yè wá là yuu wa, ba nə vɛli *Ezwipɛtə lɔɔ nii. ¹⁰ Yɪ dǎn yɪn dɛ wá. U lɪ wá ɔ wɔwalɔɔ mama wa. Yɪ pɪn ɔ na pubwanɔ dɛ wɔbɔɲa Ezwipɛtə pìú *Farawon yáá con. Farawon lɪ Zwɔzɛfə ɔ tún, sɛ ɔ tɪnɪ Ezwipɛtə lɔɔ nii, dɛ ɔ diè tɛ ɔ ywǎn tɛ yuu. ¹¹ Niɛn dǎn twi tɛ zɔ Ezwipɛtə lɔɔ nii tɛ, dɛ Kanan lɔɔ nii tɛ mama wa. Ku yɪn càn zɛnzɛn, nə nɪbara-ba tɛ dǎn yà kúɔ ba won na ba dé. ¹² Zwakɔbɛ nə nì dɛ, mɪna wulə Ezwipɛtə nə, ɔ tɛntən ɔ tɔn nə nɪbara-ba tɛ naa nəɔɔ. ¹³ Yá ba nə vɛli nɛɛ bələ tɛ nii nə,

Zwɔzefə pɪn ʋ nubɪa tɔ lwarɪ wá, Farawon dɔ dān lwarɪ Zwɔzefə dwíí tìán tɔ. ¹⁴ Zwɔzefə dān ma tun ʋ pa, ba ja ʋ nyɪna Zwakobɔ dɔ ʋ diè lià, ba nɔ yí sapwɪtwa dɔ fugɔ dɔ bonu, ba bà. ¹⁵ Mɔ nɔtʋ nɔ, Zwakobɔ vɛli Ezwipɔtɔ. Yá mɔ lá nɔ, ʋ tɪga. Nɔ nɪbara tɔ dɔ mama tɪga lá nɔ. ¹⁶ Ba zɪn ba tɪga tɔ, ba jɔ va Siswɛmɔ nɔ, ba gùrì lɔbɔrì tɔ wa, Abɔrahámɔ yɛ dɔ sɔbiu Emɔrɔ bɪa tɔ con Siswɛmɔ nɔ.

¹⁷ Yá mánǎ tɔ wa, Yɪ nikanɪ tɔ, ʋ nɔ kàn dɔ Abɔrahámɔ nii nɔ, bwɛlɔ, sɔ kv sú, nɔ dwíí tɔ dān pùli zɛnzɛn Ezwipɔtɔ nɔ. ¹⁸ Kv kwa nɔ, pìú don dɔ kùú jon pàrì tɔ, ʋ nɔ wà Zwɔzefɔ yɛni. ¹⁹ ʋ mù pìú tɛntɔ dān nɔ tun yíá swɪan nɔ dwíí tɔ yɪra. ʋ dān fɪfɪn nɔ nɪbara-ba tɔ, ʋ pa, ba vɪ ba bìsɪnì ba dɔga, sɔ kv pa ba tɪ. ²⁰ Kv mánǎ tɛntɔ wa nɔ, ba lɔrɪ Moyizɔ. ʋ yɪ binanʋnʋ Yɪ yíá yuu. Ba kvnɪ wá cànì batwa ʋ nyɪna diè tɔ wa. ²¹ Mánǎ tɔ wa, ba nɔ dɔgv wá, Farawon bùá nɪ wá, ʋ tì ʋ ja va, ʋ kvnɪ, ndɔ ʋ tɔtɔ bilɔra nɔ. ²² Ezwipɔtɔ tìán wɔbɔɲa tɔ nɔ, ba ma kwè wá. Moyizɔ yɪ diàn tíú, kv twá dɔ ʋ nii sugv dɔ ʋ tɔtɔnɛɛ nɔ.

²³ ʋ bɪna sapwilɔ nii nɔ, ʋ ken sírì, sɔ ʋ va ʋ nubɪa *Yɪzɔrayɛlɔ lià tɔ con. ²⁴ ʋ nɪ Ezwipɔtɔ tíú don dɔ, ʋ wulɔ ʋ fɪfɪn ʋ dwíí tɔ wa liú don. Yá ʋ dān gva Ezwipɔtɔ tíú tɔ, sɔ ʋ ma wànì ʋ jon ʋ nubiu tɔ, Ezwipɔtɔ tíú tɔ yà nɔ fɪfɪn. ²⁵ ʋ yà bɔɲa dɔ, ʋ nubɪa Yɪzɔrayɛlɔ lià tɔ yà wá lwarɪ dɔ, kv wá twá dɔ wá, sɔ Yɪ ma jon ba. Yá ba wà kv lwarɪ. ²⁶ Kv tɪa nɔ pɔrɪ, ʋ kùú nɪ Yɪzɔrayɛlɔ lià tɔ bɛlɔ, ba wulɔ ba mà duɛn, ʋ ma kùú pià, sɔ ʋ kwèɛ ba. ʋ dān ma swɪn ba con, ʋ wú: <À

dabara-ba, á yí nubia, bèèè nè pín, á dè ma fifin duèn?> ²⁷ Yá ba liù tē, v nè fifin v don tē, yugu Moyizə, v ga swìn, v wú: <Wàà nè tún mú, sè n ya più, sè n buri bura nè yuu wa? ²⁸ N pià, sè n gv à dē, ndē n dūn nè gva Ezwipətə tíú tē, naaa?> ²⁹ Kú sugu tētə pín Moyizə dəri, v va Madian nagwanaa wa. U luri bia bələ, kú luv nii tētə wa.

³⁰ Kú bina sapwilə nii nè, *malika nan v nè, kasoo lanworu tē wa, *Sinayi paan tē yuu, mənvoov kú nè jə tuni wa. ³¹ Kú yiri tē gwári Moyizə. U dān ma va, sè v ywān kú v lwarı. U dān ma ni *Yuu-Tiu kori, kú nè wú: ³² <À yí Yı tē, n nıbara-ba tē nè jònı! À yí Yı tē, n nıbara Abərahame, dē Yızakə, dē Zwakəbə, ba nè jònı!> Moyizə dān vıvaga, yá v kúv ba wudıv jə, sè v ywān. ³³ Yuu-Tiu dān ma swìn v con, v wú: <Lı n natura tē n nɛ nè! Bwálı tētə, n nè zıga lá, yı à mù tətə bwálı. ³⁴ À nı wəwalv tē à lià tē wulə kú wa Ezwipətə nè. À ni ba yinəgə kwirə tē. Yá à cuə, sə à jon ba ba càn tē wa. N dān baa síún nè, à wá tun mú Ezwipətə nè.>»

³⁵ Etiyenə ma kúv swìn v súrı lá, v wú: «U mù Moyizə tētə, ba yà tən, ba ga swìn, ba wú: <Wàà nè tún mú, sè n yà più dē n buri nè bura?> Mə v mù nè Yı tun, sè v yà più, dē v lı ba ba càn wa. Kú twá dē malika tē, v ni tuni tē wa, sanv. ³⁶ U mù nè lı ba Ezwipətə luv nii tē wa. Kú twá dē v nè tun yomulan dē Yı diàn mımınan yièn,

Ezwpìtə̀ lʊ̀ nii tə̀ wa, də̀ <muʊ nəsian* > tə̀ wa, də̀ kasɔɔ lanworu tə̀ wa bɪna sapwilə̀. ³⁷ Mə̀ ʊ̀ m̀ Moyizə̀ tə̀ntə̀ nə̀ swɪn Yɪzərayelə̀ lɪ̀à tə̀ con, ʊ̀ wú: <Yɪ wá lɪ á wa lɪ̀ù, sə̀ ʊ̀ yà Yɪ nii *s̀s̀s̀ǹǹ, ndə̀ à m̀ nə̀. ³⁸ Máná tə̀ nə̀, Moyizə̀ nə̀ yɪn də̀ Yɪzərayelə̀ púlí tə̀ kasɔɔ lanworu tə̀ wa, ʊ̀ nə̀ yɪn də̀ nə̀ nɪbara-ba tə̀, ʊ̀ ga ya də̀ malɪka tə̀. U m̀ con nə̀ malɪka tə̀ swɪn Sinayi paan tə̀ yuu wa, ʊ̀ ga jon Yɪ sɔgʊ tə̀, kʊ nə̀ pɪn mu ʊ̀ pa nə̀ba.

³⁹ Nə̀ nɪbara-ba tə̀ yà ba p̀t̀à, sə̀ ba zilí ʊ̀ nii. Ba vɪga wá, ba pubɔŋa ga p̀í, kʊ wulə̀ Ezwpìtə̀ lʊ̀ nii nə̀. ⁴⁰ Kʊ m̀ nə̀ pɪn, ba swɪn *Arɔn con, ba wú: <Fwa yɪa, n pa nə̀ba, sə̀ tə̀ yà nə̀ yáá. U m̀ Moyizə̀ tə̀ntə̀, ʊ̀ nə̀ pɪn, nə̀ nan Ezwpìtə̀ lʊ̀ nii tə̀ wa, nə̀ kú̀d̀ yè̀r̀i kʊ tə̀, ʊ̀ nə̀ jigə̀. ⁴¹ Kʊ m̀ dian tə̀ntə̀ wa, ba fwa wonwanʊ, kʊ nə̀ nyɪn ndə̀ nabɪə̀ nə̀, ba ga gʊ wɪən, ba ma fwa *jɔŋi kʊ m̀ wonwanʊ tə̀ntə̀ yuu wa. Ba d̀án ga jwɛ kʊ m̀ won tə̀ntə̀ yɪrɪ, ba tətə̀ nə̀ fwa. ⁴² Yɪ ma və̀vəri ʊ̀ kwa, ʊ̀ ma te ba, ʊ̀ ga yá ba, kʊ pa, ba d̀án j̀ǹǹi yɪcaʊ də̀ c̀à̀ǹà də̀ kacɪlace tə̀, lanworu tə̀ wa. Yoo tə̀ntə̀ p̀ú̀p̀ú̀ǹí Yɪ sagɪ tə̀ wa, kʊ twá də̀ Yɪ nii s̀s̀s̀ǹǹà tə̀, kʊ wú:

<Yɪzərayelə̀ lɪ̀à-ba, á bɪna sapwilə̀ tə̀ mɛ kasɔɔ lanworu tə̀ wa, á fwa jonə̀, də̀ á gwɪ v̀à̀ǹà,

* **7:36** 7.36 Máná tə̀ wa, Moyizə̀ nə̀ lɪ Yɪzərayelə̀ lɪ̀à tə̀ Ezwpìtə̀ lʊ̀ nii tə̀ wa, mə̀ <muʊ nəsian > tə̀ wa nə̀ Yɪ pɪn, kʊ níá tə̀ pwè̀d̀ duən wa, tə̀ ga yá cwəŋə̀, tə̀ pa, ba k̀è̀é̀n tɪa nə̀kɔrʊ wa, ba va Kanan lʊ̀ nii. Kʊ muʊ tə̀ntə̀ wa nə̀ Farawon kwatara tə̀ mé, máná tə̀ wa, ba nə̀ dɪŋɪ Yɪzərayelə̀ lɪ̀à tə̀, sə̀ ba ja.

á pɪn nə, naaa? ⁴³ Kɔ yɪ á zɪn yɪ Molokɛ†
gansili tɛ, dɛ á yɪ Ronfan kacɪlacɔ tɛ, á
tɛtɛ nə fwa. Tɛ m̀ kɔnkɔn yɪa tɛntɛ
mama yɪ á tɛtɛ nə fwa, sɛ á bɔ tɛ nə.
Kɔ m̀ nə pɪn, à d̀án wá pa, á va á galɪ
*Babilɔnɛ lɔɔ nii yuu>.

⁴⁴ Kasɔɔ lanworu tɛ wa, á nɪbara-ba yà jɪn Yɪ
*wulu gansili tɛ. Kɔ yɪ kɔ fwa ndɛ nɛtɔ tɛ, Yɪ
nɛ swɪn Moyizɛ con, sɛ kɔ fwa, ndɛ Moyizɛ tɛtɛ
nɛ nɪ kɔ yiri tɛ. ⁴⁵ Nɛ nɪbara tɛ, ba dɛ nə k̀ù
p̀úé ba kwa, dɛ nə k̀ù jon kɔ m̀ gansili tɛntɛ,
ba zɪn, mánǵá tɛ wa, Zwozuwe dɛ nə k̀ù yɪn ba
yáá tíú, ba ja bà lɔɔ nii kɔ tɛ wa. Yɪ ma san ɔ
ta lɔɔ nii tɛntɛ t̀án, ɔ dɪɪtɪ ba yáá con. Yɪ wulu
gansili tɛ yɪn bwálí kɔ tɛ wa, kɔ ja va kɔ yí p̀ù
*Davidɛ p̀àrì tɛ mánǵá. ⁴⁶ Davidɛ nɪ yuywanɔ Yɪ
yáá con, ɔ d̀án ma l̀òrì cwɛɲɛ, sɛ ɔ lwà bwálí ɔ
kɛ Zwakɔbɛ Yɪ‡ tɛ lá nə. ⁴⁷ Yá kɔ yɪ *Salɔmɔn
nɛ lwè diè tɛntɛ.

⁴⁸ Yɪ tɛ, ɔ nə wulɛ ban ban, ga ba diè tɛ,
lɛzwɛnɛ nə lwè, wa yanɪ. Yɪ nii s̀s̀s̀ǹǹ swɪn
dɛ, Yuu-Tiu swɪn, ɔ wú:

⁴⁹ <Lanworu tɛ nə yɪ à padav, yá tɪa tɛ m̀ yɪ goli,
à naa cɪcɪ kɛ t̀ǹǹ bwálí. Bakɔn diè yiri nə,
á wáá á lwè, á pɪn nə? Bwálí kɔkwa wa
nɛ, à wáá à p̀ɛnɪ, à síí? ⁵⁰ Kɔ tà à m̀ nə
fwa won mama, naaa?>

† **7:43** 7.43 Molokɛ dɛ Ronfan yɪ wɔɲwanan. Fuɛn là tɛ, ba yà
nɛ wulɛ Kanan lɔɔ nii tɛ wa, yà nə j̀ǹǹ tɛ. ‡ **7:46** 7.46 Kɔ
yɪ *Zwifɛ-ba Yɪ *diè. Wiɛn tɛ mama, tɛ yà nə wulɛ Yɪ wulu
gansili tɛ wa, ba ken tɛ mama Yɪ diè tɛ wa.

⁵¹ Á mù, á yí là tē, á yí vuv là. Á mantia á gwəŋə bεε. Yá á waa tē dē á zian mù ba Yú svǝ tē sēe, Yú-**Siŋu* tē nē swìn á con. Á dē á nɪbara-ba tē nē yí won nədɔ. ⁵² Yú nii sùsùná tē wa, ba wà tətə nē, á nɪbara-ba tē nē wà fífín? Là tē, ba nē dí yáá ba swìn cígá tíúŝ tē túrí tē yoo, á nɪbara-ba tē nē gva ba. Yá mē kv liù təntə, á dē kùú gígira á gv. ⁵³ Á mù yí là tē, á nē twá dē malke, á ma na Yú **nii* tē, v nē pɪn Moyizə nē. Yá dē kv nətɔ mε, á wà kv nii təntə zilí».

Ba dili Etiyənə dē kapana ba gv

⁵⁴ Etiyənə nē tún v nii wuuu, v va v zwèe. U sùràn tē ma pɪn, ba bɪcanɪ sú dē lɪŋa v yuu wa. Ba ga vwa ba nɪpɔrv. ⁵⁵ Etiyənə, súé dē Yú-**Siŋu* tē, v zìn v yáá v kə lanworu tē wa, v ga na Yú dun tē, dē Zwezi v zàn v zɪga Yú jɪzən vàn nē. ⁵⁶ U ma swìn, v wú: «Á cɔga, à na lanworu tē kv sùrí, yá **Ləzwənə-Biu** tē zɪga Yú jɪzən vàn tē yuu».

⁵⁷ Ba mama dàń ma mà cèrí zəgə zəgə ba sun ba zian, ba ga gərì duən v yuu wa. ⁵⁸ Ba tùrì wá, ba ja nan tɪv tē nii nē. Ba dàń ga wulə ba dili wá dē kapana, sə ba gv. Balandɔrv don, v yɪrɪ nē yí Solə† nē cìgà là tē, ba nē dili Etiyənə, ganan nē. ⁵⁹ Máná tē wa, ba nē wulə ba dili wá dē kapana tē, Etiyənə lòrì Zwezi, v wú: «**Yuu-Tiu* Zwezi, jon à siŋu tē n kə n con». ⁶⁰ U ga jèń v nadwana yuu, v bubwi, v wú: «Yuu-Tiu, dàn ká jələ cɔna

§ 7:52 7.52 Liù təntə nē yí Zwezi. * 7:56 7.56 Liù təntə nē yí Zwezi. † 7:58 7.58 Solə jə yɪrɪ don, kv nē yí Polə.

tə tə, n kə ba yuu wa». Eɬiyenə nə swìn tə sùràn təntə, ɔ zwèe kwa nə, ɔ mu zwèe.

8

¹ Solə də yà biri də, Eɬiyenə mɛ tian.

Solə nə fifin Kərisə lià púlí tə yoo

(Tɔtɔnan 11.19-21; Filipə tiàn 1.12-14; Zwan 6.70)

Ku dɔn təntə nə, ba dān fifin *Kərisə lià púlí tə mama, ku nə wulə *Zwerizalemə wa. Ba mama dəri ba pwèe duən yáá nə, ba yá tà Zwezi-*Kərisə *tɔntɔna tə cɪɪ. Ba dəri ba va Zwide nagwanaa tə də Samari nagwanaa tə mama wa. ² Bara-ba nə zilí Yu nii zəni ti Eɬiyenə, ba gùrì, ba ga kwi zənzən ɔ yɪɪ. ³ Solə mù dān yɪ ɔ kəni diàn, sə ɔ cùgù Kərisə lià púlí tə. ɔ twá dii də dii wa ɔ vèli, ɔ ma janɪ bara də kana, ba nə ken ba waa Zwezi nə, ɔ pa ba kəni bān diè. ⁴ Ba tə, ba nə dəri ba pwèe duən yáá tə, dān tə swìn Zwezi-Kərisə sɔywánú tə, bwálí tə mama, ba nə vèli.

Filipə swìn sɔywánú tə Samari nagwanaa wa
(Zwan 4.1-42; Tɔtɔnan 1.8)

⁵ Filipə vèli ɔ zu Samari nagwanaa tə tɪfaru tə wa, ɔ wulə ɔ swìn Zwezi-*Kərisə sɔywánú tə. ⁶ Labu tə mama, ku nə kun duən nə, nii yá yɪ nədu, ku ma cuga Filipə sɔgu tə zəni zəni də waa nədu. Lià tə yà nèn, ba ga na Yu diàn mɪmɪnan tə, Filipə nə tɔɲa. ⁷ Cígá, *zinə nan, tə yá lià zənzən nə də tə bubwi. Yá gwanan zənzən yayɪran zwèe. ⁸ Ku yɪn pupwən nəfaru ku mù tɪfaru təntə wa.

9 Βεε don yà dí yáá, υ wulə kv tɪfarυ tə wa, υ yɪri nə yɪ Simon. U də yà pɪn dun υ tìàn nə, υ yà fwa jinəmori, υ ma gwárí Samari lalυυ tə zənzən. ¹⁰ Kv yà nə zɪgɪ bisɪmabii nə, kv ja va kv yɪ bazɔnan nə, ba mama míámíán yà twá υ nə, də ba swɪn, ba wú: «U tə mù yɪ Yɪ dɪàn tə tətə, ba nə boŋə <dɪàn nəfarυ>.» ¹¹ U yà gwárí ba, máŋá kv nə darɪ də υ jinəmori tɔtɔnεε tə. Kv mù nə pɪn, ba yà twá υ nə. ¹² Yá Filipə dàñ twi, υ swɪn Yɪ pàrì tə, də Zwezi-Kərisə yɪri tə yoo, υ bɪri ba. Kv mù nə pɪn, bara də kana mama dàñ pɪí ba yá jinəmori tə, ba kə ba waa Zwezi sɪywánɔ́ tə nə, ba ga pa, ba lə ba níá wa, kv twá də Zwezi-Kərisə yɪri tə. ¹³ Simon də tətə ken υ waa Zwezi nə. Yá ba ga lə wá níá tə wa, kv twá də Zwezi-Kərisə yɪri tə. U dàñ zɪga Filipə səpuni nə, kv ga gwárí wá zənzən, υ nə na Yɪ dɪàn mɪmunan də dɪàn wiən, tə nə tɔŋa tə yɪri.

(Tɔtɔnan 19.5-6; 1 Timote 6.9-10; Matie 6.24)

¹⁴ Zwezi *tɔntɔna tə, ba yà nə wulə *Zwezizalemə wa, dàñ nə nì də, Samari tìàn sɛe Yɪ sɔgυ tə, ba dàñ tɪn Piyerə də Zwan lá nə. ¹⁵ Ba də nə vɛli, ba yí Samari tìàn tə, ba lòrì Yɪ ba pa ba, sə Yɪ-*Siŋu tə wàní kv cú ba yun wa. ¹⁶ Kv yà tə wà ba liù yuu wa cwɪ, kv ya Filipə ləgə ba níá wa, *Yuu-Tiu Zwezi yɪri nə cɪcɪ. ¹⁷ Piyerə də Zwan dàñ ma tún* ba jìàn ba yun wa, Yɪ-Siŋu tə ga cú ba yun wa.

¹⁸ Máŋá tə nə, Simon nə nɪ də, Yɪ-Siŋu tə ya

* **8:17** 8.17 *Zwifə-ba nə yáá tún ba jìàn là yun wa, sə kv bɪri də, ba ken yuywánɔ́ ba yuu wa, nə à yəó, sə kv bɪri də, ba pɪn ba Yɪ nə.

ku twá Zwezi-Kerisə tuntuona tē jìàn ka tún yuu wa, ku ma ni, v pɪn ba səbiu. ¹⁹ U ga swìn, v wú: «Á pian diàn tē tē à dē nē, sə liù tē mama, à dē nē tún à juun v yuu wa, sə Yu-Siŋu tē cú ku tíu yuu wa». ²⁰ Piyerə dān viga səbiu tē, v ga swìn v con, v wú: «Yu wá cùgè n mù dē n səbiu tē mē, n nē bún dē Yu tarpɪʊn tē wàá ku yè dē səbia tē yiri. ²¹ N tori tɛlɛ́ yoo ku tē wa, ku ga tà n yáá con yoo. N pubɔŋa tē ba cígá nē twá Yu yáá con. ²² Vəvəri n kwa, n ma sá n cɔna tē, sə n yá n wɔlɔŋv tē, sə n lòrì Yuu-Tiu dē, ku nē wàá, sə v kwen n cɔna tē n mù dē wá pwərə wa, n pubɔnkɔkwɪʊn ku tē yiri. ²³ À na dē, n waa tē lwara zənzən, n ga yi kunkun yìèn yonɔ». ²⁴ Simon ma swìn, v wú: «Mə á tətə lòrì Yu á pa nē, sə tē tē mama á nē swìn tē, nədu tətə dān ká yí nē».

²⁵ Piyerə dē Zwan dān kàrì Yuu-Tiu sɔgu tē, ba bɪrì Samari tián nē. Ku kwa nē, ba bələ tē pìi ba va Zwerizalemə. Ba nē ma vɪrì, ba tē swìn sɔywanjú tē ba bɪrì Samari tɪbii zənzən wa.

Filipə pɪn, Etiyopi bɛɛ don lwarɪ sɔywanjú tē

²⁶ Dun don nē, *Yuu-Tiu *malɪka twi, ku swìn Filipə con, ku wú: «Zàn, n va lɔv jɪzən saporv yuu, sə n tì kasɔɔ cwəŋə tē, ka nē nan *Zwerizalemə nē, ka vɛli Gaza». ²⁷ Filipə zàn v vɛli, dē nɛ́n Etiyopi† tián batana nē, v nē yi ba lɔv nii tē kapɪv minisə. Kapɪv tē yiri nē yi Kandasə. U mù batana təntə yà nē ywanjá kapɪv

† 8:27 8.27 Etiyopi yi ku wulə ləzwənzwənən lɔv wa, ba nē bonɔ Afèrikə. Mə Etiyopi yiri nē ba lwàn ba bonɔ Sudan.

tə wiən tə mama yuu, tə kwənə nə dáá. U mù bɛɛ tɛntə yà vəli Zwerizalemə, ɔ jɔn Yɪ. ²⁸ U dàń jèé ɔ sɛsɛn tərəkɔ wá, ɔ pií ɔ ma vìrí, ɔ ga kàrì Yɪ sagɪ tɛ wá, Yɪ nii *sùsùnnù *Ezayi nə púpúní. ²⁹ Yɪ-*Siŋu tɛ swìn Filipè con: «Vəli ɔ boli sɛsɛn tərəkɔ kɔ tɛ yɪra».

³⁰ Filipè dəri ɔ boli kɔ yɪra, ɔ nì Etiyopi minisə tɛ nə kàrì Yɪ nii sùsùnnù Ezayi púpúná tɛ. U dàń ma bwe wá, ɔ wú: «N nèn kɔ tɛ, n nə kàrì, tɛ dèń?» ³¹ Minisə tɛ ma le, ɔ wú: «À wá fwa nɛtə, à ma nì kɔ dèń, dɛ liù nə wá à nə san?» U ma bon Filipè, ɔ pa, ɔ bà ɔ zɔ sɛsɛn tərəkɔ tɛ wá, ɔ jèé ɔ sɛpuni nə. ³² Sagɪ tɛ wá bwálí tɛ, minisə tɛ yà nə kàrì tɛ nə, yɪ kɔ tɛ:

«Ba jɔn wá ndə piə nə, ba ja va nangora diè wa. U yɪ ndə *pabiə nə ka nii nə ba swìn, dɛ ba nə swə ba fɪnɪ‡ ka kɔran dɛ. U wà ɔ nii sùrí. ³³ U dí càn dɛ yinɛgə mama. Yá tɛ mama wá, ba tɛ wá wá cígá pɪn. Wàà nə wá man, ɔ bɪrɪ ɔ mánjá là tɛ, sɛ ba ma lwarɪ yoo dèń? Ba li ɔ mù mu lɔɔ kɔ tɛ wá».

³⁴ Minisə tɛ dàń tɛ ma swìn Filipè con, ɔ wú: «À lòrì mú, Yɪ nii sùsùnnù tɛ yɪ wàà tɛtə yoo nə ɔ swìn nɛtɔ? Kɔ yɪ ɔ tɛtə, nə à yèé kɔ yɪ liù don yoo?» ³⁵ Kɔ mánjá tɛntə wá, Filipè dàń twá kɔ púpúná tɛntə nə, ɔ ma swìn Zwezi sɔywánjú tɛ, ɔ bɪrɪ minisə tɛ nə. ³⁶ Ba vəli wuuu, ba va ba yí yáá, dɛ nèn, níá nə. Minisə tɛ ma swìn, ɔ wú: «Nèn níá nə, bɛɛɛ dàń nə cìgà, sɛ n li nə níá tɛ

‡ **8:32** 8.32 *Zwifə-ba lɔɔ nii wá, dɛ lɔɔ níé duən wá, ba yáá fɪnɪ pee kɔran, ba ma swɪ ganan.

wa ku twá dɛ Zwezi-**Kerisɛ* yɪ tɛ?» ³⁷ [Filipɛ swɪn, ɔ wú: «Dɛ n nɛ ken n waa mama, ku yoo tɛntɛ wáá ku tɔŋa». Minisɛ tɛ ma pií ɔ le, ɔ wú: «À ken à waa dɛ Zwezi-*Kerisɛ* yɪ Yɪ-Biu».]

³⁸ Minisɛ tɛ pɪn, ɔ sɛsɛn tɛrɛko tɛ zɪɣɪ. Filipɛ dɛ minisɛ tɛ cúé, ba mù bɛlɛ tɛ zɔ níá tɛ wa, Filipɛ ma lɛ minisɛ tɛ níá tɛ wa, ku twá dɛ Zwezi-*Kerisɛ* yɪ tɛ. ³⁹ Máná tɛ nɛ, ba nɛ pií ba nan níá tɛ wa, Yuu-Tiu Siɲu tɛ tì Filipɛ, yá minisɛ tɛ kúbɔ ba wá na. Yá ɔ súé dɛ pupwɛn, ɔ ga tì cwɛŋɛ, ɔ virí. ⁴⁰ Yɪ-Siɲu tɛ ken Filipɛ Azotɛ nɛ. Ʋ zɪɣɪ Azotɛ, ɔ twá tɪfaran duɛn wa, ɔ va ɔ nan Sezare. Ʋ dɛn ga swɪn sɔywánɔ tɛ tɪan tɛ mama wa, ɔ nɛ twá tɛ wa.

9

Zwezi biri ɔ tɪán Solɛ nɛ

(*Tɔtɔnan 22.3-16; 26.9-20; Galasi tɪán 1.11-16*)

¹ Máná don wa, Solɛ mù yɪ ɔ tɛ wulɛ ɔ fifɪn **Yuu-Tiu* karɔa tɛ, ɔ ga pià ba gɔrɪ. Ʋ dɛn vɛli **Zwifɛ*-ba Yɪ **jonwana* yun tɪán nɛkwɪa tɛ con.

² Ʋ lòrì, sɛ ɔ pa saga ɔ mù Solɛ nɛ, ɔ nɛ wá biri *Zwifɛ*-ba **jéré* dii tɛ wa, tɛ nɛ wulɛ Damasɛ nɛ. Solɛ pià, sɛ ba lwarɪ dɛ, ɔ jɛ cwɛŋɛ, ɔ nɛ nɪ lià, ba nɛ zɔa Zwezi cwɛŋɛ tɛ wa, ku nɛ yɪ bara, nɛ à yèé kana, sɛ ɔ vwa ba, ɔ jɛ bà **Zwerizalemɛ* wá.

³ Máná tɛ wa, ɔ nɛ wulɛ cwɛŋɛ tɛ wa, dɛ ɔ dɛn yá bwɛlɛ Damasɛ, naa nɛɔ, dɛ poni nan yɪ nɛ, ku piɔɪɪ ku kɪkarɪ wá. ⁴ Ʋ tua tɪa, ɔ ga nì kori, ku nɛ swɪn ɔ con, ku wú: «Solɛ, Solɛ, bɛɛɛ nɛ pɪn, n ma fifɪn nɛ?» ⁵ Ʋ dɛn ma le, ɔ wú: «N mù

nə yɪ wàà, Yuu-Tiu?» Yuu-Tiu dàń ma swìn, ɔ wú: «À mù nə yɪ Zwezi tɛ, n nə fifɪn. ⁶ Zàn yɪ nə, sɛ n va tɪfarɔ tɛ wa, ba wá bɪrɪ mú kɔ tɛ, n nə mɛ, sɛ n fwa». ⁷ Bara tɛ, ba nə yà kwé wá tɛ mù, yɪ ba zɪga cùrù. Ba nì kori tɛ mù, yá ba dàń nə wà liù mama nɪ. ⁸ Solə nyí ɔ zàn yɪ nə, ɔ yíá tɛ sùrí, yá ɔ dàń nə bá won mama na. Ba jɪn ɔ jɪn nə, ba ga van wá, ba ja va Damasə. ⁹ Ʋ fwa dɪan batwa, də ɔ tɛ ba lá na. Ʋ ba dé, ɔ ba nywìn.

¹⁰ Kɔ tɪv tɛntɛ tɛtɛ wa, Zwezi karbiu don də yɪn Damasə nə, ɔ yɪrɪ nə yɪ Ananiasə. Yuu-Tiu bɪrɪ ɔ tiàn wá, ɔ ga swìn ɔ con, ɔ wú: «Ananiasə!» Ʋ ma sɛɛ, ɔ wú: «Nèń à nə, Yuu-Tiu!» ¹¹ Yuu-Tiu dàń ma swìn ɔ con, ɔ wú: «Zàn, n tì cwəŋɔ tɛ, ba nə boŋɔ <cwəmənə mənə> tɛ, n va Zwidasə sàń nə! Vəli, n pìà bɛɛ don, ɔ yɪrɪ nə yɪ Solə. Ʋ yɪ Tarəsə tíú. Ʋ wulə ɔ jònɪ Yɪ. ¹² À pɪn, ɔ na bɛɛ don, ɔ yɪrɪ nə yɪ Ananiasə. Ʋ mù bɛɛ tɛntɛ twi ɔ zɔ, ɔ ga tún ɔ jɪn ɔ yuu wa, sɛ ɔ yíá tɛ pìí tɛ na lá». ¹³ Ananiasə ma le, ɔ wú: «Yuu-Tiu, à nì bɛɛ tɛntɛ yìèn lià zənzən nə swìn də, ɔ fwa lià tɛ yɪra, ba nə yɪ n mù nə tɪ, Zwerizalemə nə. ¹⁴ Yá Yɪ jonwana yun tiàn tɛ ken diàn ɔ jɪn wa yəbɛ, sɛ ɔ vwa lià tɛ mama, ba nə yɪ n mù Yuu-Tiu nə tɪ». ¹⁵ Yá Yuu-Tiu tɛ pìí ɔ swìn, ɔ wú: «Vəli, ɔ mù bɛɛ tɛntɛ yɪ à kúru wá à lɪ, sɛ à ma tɪn. Ʋ wá bɪrɪ à yɪrɪ tɛ dwíé tɛ mama lɔɔ mama wa, pèegá yáá con, *Yɪzərayelə lià tɛ yáá con. ¹⁶ Yá à dàń wá bɪrɪ wá càn yɪrɪ tɛ mama, ɔ nə mɛ, sɛ ɔ dé à yɪrɪ».

¹⁷ Ananiasə dàń ma nan ɔ vií. Mánjá tɛ wa nə,

υ nɛ vɛli υ yí, υ zva diè tɛ wa. U tún υ juɛn Solɛ yuu wa, υ ga swìn, υ wú: «Solɛ, à nubiu, Yuu-Tiu Zwezi tɛ, υ nɛ nan n nɛ cwɛɲɛ tɛ wa, dɛ n ma biàn tɛ, υ mù nɛ tɔn nɛ, sɛ n yíá tɛ ma wàní tɛ pìí tɛ na lá, sɛ n sú dɛ Yɪ-*Siɲu tɛ». ¹⁸ Kɪ mánǎ tɛ tɛtɛ wa, kɪ fwa ndɛ wiɛn puran nɛ nan Solɛ yíá tɛ wa, tɛ tv. U yíá tɛ dàɛn ga na lá. U ma zàn, υ pa, ba lɛ wá níá wa, kɪ twá dɛ Zwezi-*Kɛrisɛ yɪɪ tɛ. ¹⁹ Kɪ kwa nɛ, υ dí wodiu, yá υ diàn dàɛn pìí tɛ bà.

Solɛ swìn svywǎǎ tɛ Damasɛ wa

Solɛ yun dɛ Zwezi karbia tɛ, ba yà nɛ wulɛ Damasɛ nɛ, ndɛ diàn bagalɪ nii nɛ. ²⁰ U zàn lala, υ swìn Yɪ svɔv tɛ, *Zwifɛ-ba *jérɛ dii tɛ wa, υ biri dɛ, Zwezi yɪ Yɪ-Biu. ²¹ Lià tɛ mama nɛ nì Solɛ sùràn tɛ, kɪ gwárí ba, ba dàɛn ga swìn, ba wú: «Kɪ tà bɛɛ wà tɛ, yà nɛ fifɪn lià tɛ, ba nɛ boɲɛ Zwezi yɪɪ tɛ *Zwerizalemɛ wa, naaa? Mɛ kɪ nɛ tà υ yà twi yɛbɛ, sɛ υ kúv vwa ba duɛn, υ ja va Yɪ *jɔɲwana yun tiàn tɛ yáá con, naaa?»

²² Kɪ mánǎ tɛntɛ wa, Solɛ diàn dàɛn nɛ kwen tɛ súrí, wuuu. U vuvugɛ Zwifɛ-ba tɛ, ba nɛ wulɛ Damasɛ wa, υ biri dɛ, Zwezi nɛ yɪ *Kɛrisɛ.

Solɛ vɛli Zwerizalemɛ dɛ Tarɛsɛ

(2 Korɛntɛ tiàn 11.32-33; Galasi tiàn 1.18-24; Tɔtɔnan 22.17-21)

²³ Kɪ dàɛn vɛli, kɪ yí mánǎ don wa, *Zwifɛ-ba yun tiàn tɛ ken nimarɔ, sɛ ba gv Solɛ. ²⁴ Solɛ dí yáá υ gɪgan υ lwarɪ ba pubɔɲa tɛntɛ. Ba dàɛn yà cì mimien tɛ nɛ, titɪn dɛ yɪcav, ba ma pià wá, sɛ ba li υ mi. ²⁵ Kɪ nɛtv dàɛn pɪn, υ karbia tɛ ken

wá fɪyafarv wa, tɪtun don nə, ba ga twá béré, ba cú wá.

²⁶ Máná tə, v nə pɪí v va *Zwerizalemə wa, v kèén lala, v va v wulə də Zwezi karbia tə. Ba də mama dān yà dəri wá, ba yà ba buɲa də, v yɪ Zwezi karbiu tə yɪrɪ. ²⁷ Barənabasə dān bon wá, v kə v con, v ja wá, v ja va Zwezi-*Kərisə *tuntuna tə con. Barənabasə dān man v bɪrɪ ba kv tə, kv nə tun cwəŋə tə wa, Solə ma na *Yuu-Tiu. U man Yuu-Tiu nə swɪn Solə con nətɔ, də Solə nə kàrì Damasə nə pwənə pwənə də Zwezi yɪrɪ tə. ²⁸ Kv kwa nə, Solə də tuntuna tə dān vɛli Zwerizalemə wa. Yá Solə swɪn Yɪ sugv tə pwənə pwənə də Yuu-Tiu yɪrɪ tə. ²⁹ Solə swɪn, v ga tútùnɪ Zwifə-ba tə, ba nə swɪn *Gərekə. Ba m̀ təntə m̀ dān yà pìà ba lɪ v mɪ. ³⁰ Lìà tə, ba nə yɪ v nubɪa Kərisə yɪrɪ tə dān nə lwarɪ kv, ba ja wá, ba va Sezare ba pa v va Tarəsə.

Piyerə zwèe gwànú, v yɪrɪ, nə yɪ Ene, yayıgv

³¹ Mə kv twá nətɔ *Kərisə lìà púlí tə dān ma na sié Zwide də Galile də Samari nagwanɛɛ tə mama wa. Ba jìàn daɲa tə sùrí wuuu, ba ga zilí *Yuu-Tiu nii, yá Yɪ-*Sɪŋu tə də dān saɲa ba, kv pɪn ba pùlì ba sùrí wuuu.

³² Piyerə yà nan v twá lá, v vɛli bwálá tə mama, v ma nɪ lìà tə, ba nə yɪ Kərisə nə tɪ. U dān vɛli ba duən con, ba də nə yà wulə Lida nə. ³³ U nə vɛli v yí lá, v nɪ bɛɛ, v yɪrɪ nə yɪ Ene. U yɪ gwànú, v yí bɪna nana, v nə tégé gədoɔ yuu wa. ³⁴ Piyerə ma swɪn v con, v wú: «Ene, Zwezi-Kərisə nə zwèe n yayıgv tə. Zàn yɪ nə, sə n kwɛn n gədoɔ tə». Naa nədɔ də Ene nyí v zàn.

³⁵ Lìà tē mama, ba nē wulə Lida dē Saron vara tē wa nī wá. Ba ma lwàñ ba pubuñi tē, ba bà Yuu-Tiu con.

Piyerə bwin Tabita v li tian wa

³⁶ Kan don yà wulə Zwezi karbia tē wa Zwafa nē. U yiri nē yi Tabita. Ku dēñ nē yi <ségé>. U yà tuña tutunzəñə zənzən, dē v fwa yilori wiən dē zənzən. ³⁷ U mù kan tēntē twi, v tu yayigu, v ti ku máñá tē wa. Máñá tē nē, ba nē swē wá, ba zwēe ba ja wá, ba zv ba tún dəyuu diè don wa. ³⁸ Lida dē Zwafa yà bwələ dē duən. Ku mù nē pūn, Zwezi karbia tē yà nì dē, Piyerə wulə Lida nē. Ba dāñ ma tun bara bələ v con, sə ba lōri wá, sə v bà ba con lala, v dān ká dāní. ³⁹ Piyerə zàn, v mù dē bara tē kē duən ba va. Máñá tē nē, ba nē vėli ba yí lá, ba yin v yáá, ba ja zv dəyuu diè tē wa. Kadənə tē mama dāñ kıkarı Piyerə dē ba kwi, ba ga bırı wá ganvwirən dē ganzoran Tabita yà nē fwa, dē v nē yin dē ba. ⁴⁰ Piyerə dāñ ma pa lià tē mama nan, v ga tòli v nadwana yuu v jun Yu. U pūi v vəvəri v yáá, v kē tıgı tē con, v ga swin, v wú: «Tabita, zàn yu nē!» Kan tē sūrí v yíá, v nē nı Piyerə, v zàn v jèé. ⁴¹ Piyerə ma te v jun v nē, v ga van wá v zin yu nē. Ku kwa nē, v bon lià tē, ba nē yi Kərisə nē ti tē, dē kadənə tē, v ga bırı ba kan tē dē v bwin. ⁴² Zwafa tian mama yəni ku yoo tēntē, lià zənzən ga kē ba waa Yuu-Tiu nē. ⁴³ Piyerə yin Zwafa nē, v dāní lá nē zənzən gòó don con, v nē nıñi tənàn, v yiri nē yi Simon.

10

*Zwezi-Kərisə suywáŋú tə yí lià tə, ba nə tà
Zwifə-ba, con*

(Tɔtɔnan 10.30-35; 11.13-14)

¹ Bɛɛ don yà wulə Sezare nə, ɔ yiri nə yi Kərəneyə. U mù bɛɛ təntə yà yi pamana púlí don wa yuu tíú, ba nə boŋə ku pamana púlí təntə Yitaliyenə*. ² Kərəneyə yi bɛɛ tə, ɔ nə twá Yu cwəŋə tə nə zəni, ɔ ga zilí Yu nii, ɔ mù də ɔ diè lià mama. U yà pɪn yɔlɔri wiən zənzən zura tə nə, ɔ ga jònì Yu diin mama. ³ Diin don nə, ku vəli ku yí ndə dədəni nii lugu batwa máŋá wa nə, Yu pɪn, ɔ na ɔ *malika ɔ yíá wa pwənə pwənə, də ka twi, ka zu ɔ con. Yá ka ga swìn ɔ con, ka wú: «Kərəneyə!» ⁴ U fin ɔ yíá, ɔ kə malika tə yuu wa, fən də dān ga zu wá. U ma le, ɔ wú: «Ku yi nətə, *Yuu-Tiu?» Malika tə ma swìn ɔ con, ka wú: «N yijɔni tə də n yɔlɔri wiən tə mama, n pɪn zura tə nə, diğà tə yí Yu con, ndə *jɔŋi nə, ku nə pɪn, ɔ líi n yoo. ⁵ Síún nə, n dān tɔn Zwafa nə, sə Simon tə, ɔ yiri don nə yi Piyerə, bà. ⁶ U yi ɔ wulə Simon tə, ɔ nə yi gòó ɔ nuŋi tànàn tə, diè. U diè tə yi ku wulə muɔ tə nii nə».

⁷ Máŋá tə nə, malika tə, ka yà nə swìn ɔ con tə, vìí, Kərəneyə bon ɔ tutunbɪa bələ, də ɔ pamana tə wa pamanu nədu, ɔ də nə twá Yu cwəŋə tə nə zəni, ɔ ga tɔŋa ɔ pɪn wá. ⁸ Kərəneyə ma man

* **10:1** 10.1 Yitaliyenə ya *Romə-ba pamana púlí don yiri.

won tɛ mama, kɔ nɛ tɔn tɛ nɛɛ v bɪrɪ ba, v ga tɔn ba Zwafa nɛ.

(Tɔtɔnan 11.1-18; 15.7-9; Romɛ tɪán 9.25-26)

⁹ Kɔ tɪa nɛ pɔrɪ, ba nan ba zɔ cwɛŋɛ, ba ma vɛlɛ Zwafa. Ba vɛli wuuu, ba va ba bwɛlɛ Zwafa. Kɔ máná tɛ wa, dɛ Piyerɛ dɪgà dɛyuu wa, sɛ v jun Yɪ. Kɔ yɪn lugu fugɛ bɛlɛ máná wa. ¹⁰ Niɛn dán jun Piyerɛ, v ga pɪà won, sɛ v dɛ. Máná tɛ wa, ba nɛ wulɛ ba fwa wodi, sɛ v dɛ, yiviru tɪ wá. ¹¹ Yiviru tɛ máná wa, v nɪ lanworu tɛ dɛ kɔ súrɪ. Yá v na won don ndɛ gansara nɛfarv nɛ, ba nɛ vwa kɔ níɛ banɪa tɛ nɛ, dɛ kɔ ma cwi tɪa. ¹² Váná† yiri mama tɛ nɛ vɛli dɛ nɛɛ banɪa, dɛ váná yiri tɛ mama, tɛ nɛ vɛli tɛ pùɛ ban tɪa yuu wa, dɛ zɛŋɛ yiri mama, tɛ nɛ pɛrɛ yɪ nɛ, yà nɛ wulɛ gansara tɛntɛ wa. ¹³ Piyerɛ ma nɪ kori, kɔ nɛ wú: «Piyerɛ, zàn, n gv, n dɛ!» ¹⁴ Piyerɛ ma le, v wú: «Yuu-Tiu, à ba tɛ pɪà, sɛ à dɛ. À tɛ wá won mama dí, kɔ nɛ yɪ culu won, nɛ à yɛ́ɛ pɔpwalan won». ¹⁵ Nɛɛ bɛlɛ nii nɛ, v kúv nɪ kori tɛ: «Won tɛ, Yɪ nɛ bɪrɪ dɛ kɔ mɛ, dán ká ywán kɔ ndɛ culu won nɛ». ¹⁶ Kɔ fwa nɛtv nɛɛ batwa. Kɔ kwa nɛ, won tɛ dán pɪí, kɔ dɪ yɪ nɛ.

¹⁷ Piyerɛ yà tɛ wá won tɛ, v nɛ nɪ, tɛ dɛn lwarɪ, dɛ nɛn, bara tɛ, Kɔrɛnyɛ nɛ tɔn tɛ nɛ, ba bwe Simon diɛ tɛ bwálɪ nɛ, ba bà ba zɪga v mimii yáá nɛ. ¹⁸ Ba ga bɔrɪ ba kɛ yɪ nɛ, ba bwe, sɛ ba jɛn, dɛ Simon tɛ, v yɪrɪ tɛ don nɛ yɪ Piyerɛ tɛ, wulɛ yɛbɛ tɛ nɛ.

¹⁹ Piyerɛ yà yɪ v tɛ buŋa won tɛ, v nɛ nɪ tɛ yoo. Yɪ-*Siŋu tɛ ma swɪn v con, kɔ wú: «Nɛn, bara

† **10:12** 10.12 Váná tɛntɛ yɪ *Zwifɛ-ba dɪrɛ, Piyerɛ dɛ ma yɪ Zwifɛ.

batwa nə, ba bwe n bwiə. ²⁰ Zàn n cú, twá ba nə, n vií. Dàn ká fwa bábìá, ku yi à mù nə tɔn ba». ²¹ Piyerə ma cú, v swìn bara tə con, v wú: «Á nɛɛə à nə, à mù nə yi liù tə á nə pìà. Bèèèe yoo nə ja aba ku bà?» ²² Ba ma pìi, ba le wá, ba wú: «Ku yi Kɔrəneyə nə tɔn nəba n con. U yi pamana yuu tíú, v nə yi cígá tíú, v ga zilí Yu nii. *Zwifə-ba tə mama nə swìn v yozəɛə yoo. Yu malika nə cúé ka swìn v mù Kɔrəneyə tə con, sə v pa n bà v diè, sə v ma nì n sùràn». ²³ Piyerə dān ma pa ba zv, v ga pa ba bwálí.

Ku tia tə nə pɔri, Piyerə zàn, v mù də ba kə duən ba vií. Lià tə duən, ba nə yi v nubia Kərisə yiri, ba nə wulə Zwafa nə, nan, ba kwé wá. ²⁴ Ba viru tɔpɔri nə, ba yí Sezare. Kɔrəneyə yà bon v dwíi tián, də v dabazəɛə, v dān ga dānì ba. ²⁵ Máná tə nə, Piyerə nə twi v zv, Kɔrəneyə zàn, v va v jérí wá, v ga tua v nɛə nə Piyerə yáá con, v jɔn wá zəni zəni. ²⁶ Piyerə ma zìn wá, v ga swìn v con, v wú: «Zàn yi nə, à də yi ləzwənə!»

²⁷ Piyerə də Kɔrəneyə swìn duən nə, v ga le, v zv diè tə wa. U zva v na lià, ba nə dáá zənzən də ba jèé duən yáá. ²⁸ Piyerə ma swìn ba con, v wú: «Á yèé də, Zwifə-ba liù wà mɛ, sə n ja nimaru də vee, nə à yèé, sə n zv v diè wa. Yá Yu dān biri à mù, sə à dān ká ywān ləzwənə mama, ndə v nə yi cuna liù, nə à yèé, ndə pɔpwalan liù nə, v nə wà mɛe, sə ba yí v yira. ²⁹ Ku mù nə pɔn, à ma wà tútòní də yəbə túrí. Á nə bon nə tə, à dān pìà, sə à bwe à jón, bèèèe nə pɔn á ma tɔn, á pa ba bon nə». ³⁰ Kɔrəneyə ma le, v wú: «Ku

yí dɪan banɪa zèn kɔ tɔ, à wulə à jùnì dədəni nii lugu batwa yɪjɔnɪ tɔ, à diè wa nə. Də nən̄ bæe nə, ɔ nə zwa gànù, kɔ nə pɪpɪlɪ, ɔ nan à yáá con. U ga swìn ɔ wú: ³¹ <Korəneyə, Yɪ jon n yɪjɔnɪ, ɔ ga lɪí n yɪlori wiən tɔ líé. ³² N dān̄ tɔn liù Zwafa nə, sə ɔ pa Simon tɔ, ɔ yɪrɪ tɔ don nə yɪ Piyerə tɔ, bà. U yɪ ɔ wulə Simon tɔ, ɔ nə yɪ gòó ɔ nɪŋɪ tən̄n̄ tɔ, diè mɔɔ tɔ nii nə>. ³³ À də ma tɔn liù lala, sə ɔ bà ɔ bon mú. N də nə twi tɔ, n fwa zəni. Síún̄ nə, nə mama dān̄ wulə Yɪ yáá con, sə nə wànɪ́ nə cɔgv won tɔ mama, Yuu-Tiu nə bɪrɪ mú, sə n swìn nə con».

³⁴ Piyerə dān̄ ma swìn, ɔ wú: «Síún̄ nə, cígá mama à dān̄ yèé də, Yɪ ba liù kúrí, ɔ ma kwanɪ ɔ don. ³⁵ Lɔɔ dwíí tɔ mama wa nə, liù tɔ, ɔ nə zílí Yɪ nii, ɔ ga vəli də cígá, kɔ tíú tɔntɔ zɪən ɔ mù Yɪ yáá con. ³⁶ Yɪ pɪn ɔ sɔgv tɔ *Yɪzərayelə lià tɔ nə, ɔ ma dí yáá, ɔ swìn ɔ bɪrɪ ba də, bɪcan sié wulə Zwezi-*Kərisə con, ɔ nə yɪ lià tɔ mama Yuu-Tiu. ³⁷ Zwan dí yáá ɔ kàrì ka lə lià níá wa kɔ twá də Yɪ yɪrɪ kàrà te. Kɔ kwa nə, á yèé won tɔ, kɔ nə tɔn. Kɔ tɔ nə dí yáá kɔ tɔn Galile nagwanaa tɔ wa, də kɔ tɔ nə tɔn Zwide nagwanaa tɔ mama wa. ³⁸ Á yèé nɔtɔ tɔ, Yɪ nə pɪn ɔ Sɪŋu tɔ də ɔ diàn̄ tɔ Zwezi nə, ɔ nə yɪ *Nazaretə tíú. U mù yà nə vəli bwálá tɔ mama, ɔ fwa zəni də ɔ pɪn yazurə lià tɔ mama nə, ba yà nə wulə *Sitana wɔwalɔ tɔ wa. Yɪ yà wulə də wá. ³⁹ Wiən̄ tɔ mama, ɔ nə tɔn Zwifə-ba lɔɔ nii tɔ wa də *Zwerizalemə wa, nə nɪ tɔ də nə yíá. U yɪ ba paa wá dagarɔ tɔ yuu wa, ba gv. ⁴⁰ Yá Yɪ dān̄ pɪí ɔ bwin wá, dɪan̄ batwa dɪn̄ nə. Yɪ pɪn

υ τῆ πῖί υ nan, υ biri υ τῖàn. ⁴¹ Kù kùò tà lalυυ τῆ mama nḗ, υ wá biri υ τῖàn, kυ yi là τῆ, Yυ nḗ υ kúrí, sḗ ba na wá dḗ ba yíá, nḗ υ wá biri υ τῖàn. Yυ dí yáá υ kúrí ba mù là tḗntḗ. Nḗ mù yi là τῆ, nḗ nḗ dí dḗ wá, nḗ nyυ dḗ wá, υ ka pῖí, ka bwin ka nan tῖga wa, kwa nḗ. ⁴² Zwezi nḗ pῖn nii nḗba, υ wú, nḗ swìán nḗ biri là τῆ nḗ, sḗ nḗ pa ba yḗnì dḗ, kυ yi υ mù nḗ Yυ tún, sḗ υ ya liù τῆ, υ nḗ bùrì là τῆ, ba nḗ wulḗ mu wa, dḗ ba τῆ, ba nḗ tῖga dḗ mḗ bùrà. ⁴³ Yυ nii *sùsùnà τῆ mama swìn dḗ, liù τῆ mama, υ nḗ ken υ waa υ mù Zwezi nḗ, υ wá kwḗn υ cuna τῆ υ mù dḗ Yυ pwḗrḗ wa, kυ twá dḗ υ yῖrì τῆ nḗ».

⁴⁴ Piyerḗ nḗ wulḗ υ swìn τῆ sùrán tḗntḗ, Yυ-Siṇu τῆ cuḗ là τῆ mama, ba nḗ cuga sḗgυ τῆ, yun wa. ⁴⁵ Kù gwárí Kḗrisḗ là τῆ, ba nḗ kwé Piyerḗ, ba ja bà, ba nḗ yi Zwifḗ-ba. Kù gwárí ba, dḗ Yυ tarpiυn τῆ, kυ nḗ yi Yυ-Siṇu τῆ cuḗ là τῆ, ba nḗ tà Zwifḗ-ba τῆ, dḗ yun wa. ⁴⁶ Ba dàn yà nḗnì, ba nḗ swìn dḗ sḗyirḗ duḗn, dḗ ba ga bwì Yυ nḗ. ⁴⁷ Piyerḗ dàn ma swìn, υ wú: «Nḗ wáá nḗ vῖ, sḗ nḗ lḗ là τῆ, ba dḗ nḗ nῖ Yυ-Siṇu τῆ, ndḗ nḗ tḗtḗ nḗ, níá wa, naaa?»

⁴⁸ Piyerḗ ma pa nii, sḗ ba lḗ ba níá wa dḗ Zwezi-Kḗrisḗ yῖrì τῆ. Kù mù tḗntḗ yuu wa, ba lòrì wá, sḗ υ ya ba nii nḗ, ndḗ dian bagalì nḗ.

11

Nii τῆ, Piyerḗ nḗ tún Zwerizalemḗ Kḗrisḗ là τῆ yáá con

(Tòtònan 10; Efḗzḗ τῖán 2.11-22; Titḗ 2.11; 1 Timote 2.4)

¹ Kù máṅá tē wa, Zwezi-**Kērisē* **tuntuna* tē, dē lià tē duēn, ba nē yī nubia Kērisē yiri, ba nē wulē Zwide nagwanaa tē wa, twi ba nì dē, lià tē, ba nē tà **Zwifē*-ba tētē, dē sēe Yū sūgū tē. ² Máṅá tē wa, Piyerē nē pií v bà **Zwerizalemē* wa, Kērisē lià tē, ba nē yī Zwifē-ba tē, zàn ba wulē ba caga v nii nē, ba swìn, ba wú: ³ «N zua lià tē, ba nē ba bεε **goŋi*, con. Yá n mù dē ba dí* dē duēn dē».

⁴ Piyerē dàñ tì yoo tē nεε mama, v twari kù zīgū nētū, kù ma tun, dē kù yígúró, v biri ba nētēn: ⁵ «À yà wulē Zwafa wa, à jùnì Yū, dē naa nēdū yiviru tì nē, Yū ga pa à na won yijūnì tē wa: À nì won don ndē gansara nēfarū nē, ba nē vwē kù níé bania tē nē, dē kù naŋa lanworu tē wa, kù cwi tia. Won tē twi, kù bà kù yí à nii. ⁶ À dàñ ma ywàñ kù zēn, à ga na tia yuu vana yiri mama, tē nē vèli dē nεε bania, dē ganana dē wiēn tē, tē nē vèli tē pùè ban, dē lanworu zéŋé tē, dē tē wulē won tē wa. ⁷ À ga nì kori, kù swìn à con, kù wú: <Piyerē, zàn, n gū, n dé!> ⁸ À ma swìn, à wú: <**Yuu-Tiu*, à ba tē pà, sē à dé. À tē wà won mama dí, kù nē yī culu won, nē à yèè pūpwalan won!>

⁹ Nεε bēlē nii nē, kori tē kùd bwe, kù zīgū lanworu tē wa, kù swìn: <Won tē, Yū nē biri dē kù mε, dàñ ká ywàñ kù ndē culu won nē!> ¹⁰ Kù fwa nētū nεε batwa. Kù kwa nē, tē mama pií tē dī lanworu tē wa. ¹¹ Lala dē nēñ, bara batwa nē,

* **11:3** 11.3 Zwifē-ba bara mama yà **gwəŋə* ba, ba ga culi, sē ba jē nimarū, nē à yèè, sē ba dé wodiu dē lià tē, ba nē ba gwəŋə.

ba tɔn ba, ba nan Sezare, ba bà ba yí diè tɔ wa, nɔ nɔ wulɛ. ¹² Yɛ-Siŋu tɔ swɛn à con, sɛ à twá dɛ ba à vií, à dàn ká fwa bábiá. Lìà bardu ku tɔ, ba nɔ yɛ nɔ nubɛa Kɔrisɛ yɛri, nɔ kwé nɔ, nɔ ma va nɔ zɔ Kɔrɛnyɛ diè. ¹³ U mù Kɔrɛnyɛ tɔ dàn nɔ man, v bɛri nɔba nɔtu tɔ, v nɔ ni *malika tɔ v diè tɔ wa, dɛ ka nɔ nan v nɔ, ka ga swɛn, ka wú: <Tɔn lià, sɛ ba va Zwafa nɔ, ba pià Simon tɔ, v yɛri don nɔ yɛ Piyɛrɛ, ba ja bà. ¹⁴ U mù nɔ wá swɛn sùràn n con, n mù dɛ n diè tɔ mama nɔ wá twá tɔ nɔ, sɛ Yɛ jon aba á cɔna wa>. ¹⁵ Máŋá tɔ, à nɔ wulɛ à swɛn, Yɛ-Siŋu tɔ cuɛ ba yun wa, ndɛ ku nɔ fwa nɔtu tɔ, ku tɛntɛn dɛn tɔ nɔ, nɔ dɛ yun wa. ¹⁶ À dàn ma líí Yuu-Tiu sugu ku tɔ yoo, ku nɔ wú: <Zwan yɛ níá wa nɔ, v lɛgɛ lià duɛn. Yá á mù ya Yɛ-Siŋu tɔ wa nɔ, ba wá lɛ aba>. ¹⁷ Nɔ mù lià tɔ nɔ, nɔ ken nɔ waa Yuu-Tiu Zwezi-Kɔrisɛ nɔ, mɛ ku pɛri tɛntɛ v pɛn nɔba. Mɛ Yɛ dàn nɔ pɛn ba ku mù pɛri tɛntɛ. À mù dàn nɔ kúv yɛ wàà, à ma zɛga Yɛ yoo nɔ?»

¹⁸ Ba nɔ ni tɔ sùràn tɛntɛ kwa nɔ, ba yá ku sugu tɔ nɔ, ba ga bwɛ Yɛ nɔ, ba wú: «Yɛ tɛtɛ dàn nɔ pɛn cwɛŋɛ lià tɔ nɔ, ba nɔ tà Zwifɛ-ba tɔ, sɛ ba vɛvɛri ba kwa, ba ma sá ba cɔna, sɛ ba ga na mu tɔ, ku nɔ ba zwɛɛ v con».

*Barɛnabasɛ dɛ Solɛ vɛli Antɛswɛ
(Tɔtɔnan 8.4; 1 Tesalonikɛ tián 1.9-10; Kolosɛ tián 2.6-7)*

¹⁹ Lìà tɔ yá pwɛɛ duɛn yáá nɔ, wɔwalu tɔ yɛri, ku nɔ twi ku tɔ Etɛyɛnɛ nɔ swɛn tɔ yɛri. Ba duɛn vɛli Fenisi nagwanaa, dɛ Swipɛrɛ nagwanaa, dɛ Antɛswɛ. Ba ga ba Yɛ sugu tɔ swɛn liù don, dɛ

ku nè tà *Zwifə-ba con. ²⁰ Bara duən də yɪn ba wa, ba nè yɪ Swipərə, də Sirenə tián ba nè twi Antuswə. Ba də nè swìn *Gərekə-ba tə con, ba ga swìn *Yuu-Tiu Zwezi soywánú tə, ba bɪrɪ ba. ²¹ Yuu-Tiu dián tə yɪn də ba, yá là zənzən ken ba waa Zwezi nè, ba ga lwàn ba pubɔŋa, ba bà Yu con.

²² *Kərisə là púlí tə, ku nè wulə *Zwerizalemə wa, là twi, ba nì ku mù yoo təntə. Ba dān ma tɔn Barənasə, sə ɔ va Antuswə. ²³ Máná tə nè, ɔ nè yí lá ɔ ga na pubwanɔ tə, Yu nè pɪn ba, ɔ jwɛ, ɔ ga kwè ba mama, sə ba zɪɪ ba waa nəɔ tə yuu wa, ba ga vwa ba tián Yuu-Tiu yɪra. ²⁴ Barənasə yɪ wɔywanɪən, ɔ nè súé də Yu- *Siŋu tə. U yá ken ɔ waa Zwezi nè wuuu. Lalɔ nè pɪn ba tián Yuu-Tiu nè, ba súrí ba duən tə nè.

²⁵ Ku kwa nè, Barənasə nan lá nè, ɔ va Tarəsə, sə ɔ pià Solə. ²⁶ Máná tə, ɔ nè nɪ wá, ɔ ja wá, ɔ va Antuswə. Barənasə də Solə fwa bɪnɪ pírí də Kərisə là púlí tə, ba ga kàrɪ lalɔ, ku nè dáá zənzən. Mə ku zɪɪ máná təntə wa Antuswə nè, ba ma kə Zwezi karbɪa tə yɪrɪ Kərisə là.

²⁷ Ku dián təntə nii nè, Yu nii *sùsùnà nan Zwerizalemə, ba bà Antuswə. ²⁸ Ba wa liù don, ɔ yɪrɪ nè yɪ Agabisə, nyí ɔ zàn, ɔ twá də Yu-Siŋu tə, ɔ ma swìn də, niən nəfarɔ wá bà tia yuu wa bwálí mama nè. *Kəlodə máná tə wa, ku niən tə cígá twi. ²⁹ Zwezi karbɪa tə vɔrɪ duən nè, sə ba tɔn saŋɔ ndə nətɔ tə, ba liù mama nè wáá, sə ku va ku pa là tə nè, ba nè yɪ ba nubɪa Kərisə yɪrɪ, ba nè wulə Zwide nagwanaa tə wa. ³⁰ Ba cígá fwa ku yoo təntə: Ba ken ku saŋɔ təntə Barənasə də Solə jìàn wa, sə ba ja ku, ba va

ba pa Kərisə là púlí yáá tìán tə nə, Zwerizalemə nə.

12

Ba gva Zwakə, ba ga pɪn Piyerə bān diè
(*Tɔtɔnan 5.17-24; Ebərə-ba 1.14; Apokalisə 2.10*)

¹ Kɔ mánǎ təntə wa, pìú *Erodə dān zàn, ɔ fɪfɪn *Kərisə là púlí tə wa là duən. ² U pɪn, ba gɔ Zwan zɔnɔ Zwakə də lagɔrɪ sù. ³ U nə nɪ də, kɔ yoo təntə ywán kɔ pa *Zwifə-ba yun tìán, ɔ kúò pɪn nii, sə ba ja Piyerə. Kɔ yɪn cànà* tə, ba nə dé də dipen tə, kɔ nə ba sabwarɪ kəni, tə mánǎ wa. ⁴ Ba nə jɪn Piyerə ba zwèe kwa nə, Erodə pɪn, ba kə wá bān diè, ɔ ga tún pamana púlé banɪa, kɔ nədu mama nə ja là banɪa, sə ba cì ɔ nə. U pubɔŋa dān yà nə yɪ, sə ɔ ja wá ɔ va lalɔɔ tə yáá con, *Pakə cànà tə kwa nə. ⁵ Piyerə dān yà yɪ ba cìgà ɔ nə bān diè tə wa. Yá Kərisə là púlí tə dān yà wulə ba lòrì Yɪ ba pɪn wá wuuu.

⁶ Dɪn tə tɪa nə wá pɔrɪ, sə Erodə pa, ba b̀̀r̀̀r̀̀ ɔ b̀̀r̀̀r̀̀, Piyerə dwèe pamana bələ tətəŋi wa, kɔ tɪtɪn tə nə. U yà yɪ ba vwə wá də banzala bələ, yá ba duən də ga cì bān diè tə mimii tə nə. ⁷ Naa nədu, də *Yuu-Tiu *malɪka twi, yá poni ga pɪpɪlɪ kɔ pìr̀̀r̀̀ bān diè tə wa. Ka pɪpaga Piyerə ka zìn, ka ga swìn ɔ con, ka wú: «Zàn yɪ nə, lala!» Kɔ mánǎ tə wa, banzala tə nan ɔ jìàn nə, tə tɔ. ⁸ Malɪka tə swìn ɔ con, ka wú: «Vwa n tǎŋǎ voru tə lá, sə n ga kə n natɔra». Piyerə fwa kɔ nətu

* 12:3 12.3 Kɔ p̀̀à kɔ bɪrɪ də *Pakə cànà tə lɛ.

tə ʋ zwèe, malika tə kùù swìn ʋ con, ka wú: «Zu n gandarv tə, sə n ga pú à kwa».

⁹ Ba nə nan kàrá wa ba zwèe, Piyerə púé ku kwa. Yá ʋ yà yèrì cígá mama də ku yi malika nə twi ʋ con. U yà buɲa də, ku yi Yu nə pin, ʋ na won ʋ pandwɪa wa. ¹⁰ Ba vəli, ba ɛ təntən bwálí tə, ba nə cìgà ku nə, ba tə va ba ɛ ku bələ nii nyiən tə, də ba va ba yí lugu mimii tə yáá, ku nə naɲa tɪfarv tə wa. Ku lugu boru təntə də sùrí ku tìàn nə, ku pa ba. Ba nan, ba va ba jiri cwəɲə yuu. Naa nədʋ də malika tə jén.

¹¹ Piyerə waa dàń pìí ka bà, ʋ ga swìn, ʋ wú: «Síún nə, à dàń lwarɪ cígá də, Yuu-Tiu nə tɔn ʋ malika à con, ka ga van nə, ka lɪ Erodə də won tə mama, Zwifə-ba lɔv lià yà nə dənì, tə juun wa». ¹² U nə bún ku nətʋ, ʋ zwèe ʋ vəli Mari diè. Mari yi Zwan tə, ʋ yiri don nə yi Marəkə, nuu. Lià-ba nə dáá yà kun duən nə ku diè təntə wa, ba jònì Yu. ¹³ Piyerə ma kukwaga boru tə nə. Tɔtɔnkana don, ʋ yiri nə ya Rodə, twi ʋ boli mimii tə nii, sə ʋ cɔgʋ. ¹⁴ U lwarɪ Piyerə kosɔgʋ tə. Pupoli cɪcɪ sùé wa, ku pa ʋ wà mimii tə sùrí. U dərì, ʋ va diè tə tətəɲi wa, ʋ swìn ʋ bɪrɪ də, Piyerə wulə mimii tə yáá kàrá wa. ¹⁵ Ba duən tə swìn ʋ con, ba wú: «N yi n nyaɲa». Yá ʋ dàń tə swìn, də ku ya cígá mama. Ba dàń ma wú: «Ku ya ʋ malika† nə». ¹⁶ Piyerə də con nə, ʋ də tə wà boru tə kukwagʋ nə yá. Máná tə, ba nə sùrí boru tə, ba nɪ wá, ku ga gən ba. ¹⁷ U dàń ma ja ʋ juun, ʋ ma fwa mimɪnʋ, sə ba yá zəzugʋ tə nə,

† 12:15 12.15 *Zwifə-ba tə yà buɲa də, liù mama jə malika, ka nə cì ʋ nə.

υ ga tún, ku nè zıgı nətυ, Yuu-Tiu ma li wá bán diè tè wa. U dân swìn ba con, υ wú: «Á pıan Zwakə‡, də ba duən tè, ba nè yı nè nubıa Kərisə yırı, tè yəni ku». U ga nan, υ va bwálı don nə.

¹⁸ Ku tia tè nə pıri, dwanı nəfarυ dwan pamana tè tətəŋı wa, ba ga bwe duən, ba wú, Pıyerə yı υ fwa nətə. ¹⁹ Erodə pın ba pıà wá, yá ba wà wá nı. U dân ma pa, ba bwe là tè, ba nə cıgà υ nə tè, υ ga pa nii də, sə ba gv.

Nətυ Erodə nə tiga

Ku kwa nə, *Erodə nan Zwıde nagwanaa tè wa, υ va Sezare. ²⁰ U luja dân yà zaŋa Tirə, də Sidon tıán yuu wa zənzən. Ku tıan təntə tıán də ken nımarυ, sə ba ma wàní ba bà ba yı wá. Ba dí yáá ba dé dabarı də Bəlasətısə υ nə ya pıú Erodə diè tè yáá tíú. Ku kwa nə, ba vəli ba lòri, sə sıé ya ba pwərə wa, ba nagwanaa tè nii wodıu yà nə yı ku naŋa pıú Erodə nagwanaa tè wa yırı.

²¹ Ku dıın tè nə yı, Erodə tı υ paganυ υ zυ, υ ga nan υ jəé υ padav yuu. U dân ga swìn sùràn ba con pwənə pwənə. ²² Lalυ tè cèrí, ba wú: «Ku yı yı don nə swìn, ku tà ləzwənə nə swìn». ²³ Ku máŋá təntə tətə wa, *Yuu-Tiu *malıka mà Erodə υ nə wà dun pın υ mù Yıı nə tè yırı. Ku pın zonzıran zıgı υ waa tè dé wá, tè nan poni nə, υ ga tı.

²⁴ Yá Yıı sugυ tè dân yı ku zwı ku súrı, wuuu. ²⁵ Barənbasə də Solə tutıŋı tè nə zwèe *Zwerızalemə nə, ba jın Zwan, υ yırı don nə yı Marəkə, ba súrı ba tıàn nə, ba ja pıı ba bà.

‡ **12:17** 12.17 Zwakə wà tè yà yı *Zwerızalemə *Kərisə là púlı tè yáá tíú.

13

Barənabasə də Solə vəli Swipərəə (Galasi tìán 2.7-9; 2 Timote 3.8-9)

¹ Yı nıi *sùsùnà də karnyına-ba də yà wulə *Kərisə là púlí tə wa, kú nə wulə Antıuswə nə. Kú mù nə yı Barənabasə də Simeyon, ba nə boŋə <nəzonu>, də Lisıyısə Sırenə tíú tə, də Manayın pìú *Erodə bısını dabəe tə, də Solə. ² Dıın don nə, ba nə kún duən nə, ba bwi *Yuu-Tiu nə, də ba fwa nivori, Yı-*Sıju tə dən swın, kú wó: «Á kənə Barənabasə də Solə vən nə tutuŋı tə yırı, à nə pın ba». ³ Ba dən nə vwə nıi, ba ga jın Yı, ba zwèe kwa nə, ba tún* ba jàn ba mù là bələ təntə yuu wa. Yá ba ga kə ba cwəŋə wa.

⁴ Ba mù təntə Yı-Sıju tə nə tun, ba vəli Seləsi, ba zı nıá yuu bori, ba va Swipərəə nagwanaa. ⁵ Ba nə vəli ba yı Salaminə, ba zıgı lá, ba swın Yı sugv tə *Zwifə-ba *jéré dii tə wa. Ba jın Zwan ba kə ba con, sə v san ba.

⁶⁻⁸ Mánǵá tə, ba nə vəli ba jıjiri luv nıi təntə wa, ba vəli ba yı Pafosə. Ba nı jınəmori don, kúnkún nıi sùsùnò. U yı Zwifə, v yırı ga yı Barə-Zwezi, v yırı tə don də *Gərekə-ba sugv nə yı Elimasə. Bəe təntə yà wulə də yáá tíú tə, pìú nəfarv tə nə lı v tún. U yırı nə yı Serəgisə Polısə. U yı yənu tíú. U mù yáá tíú təntə dən pın ba bon Barənabasə də Solə, v ga bırı də, v swə, sə v nı Yı sugv tə. Jınəmori tə dən zàn v zıgı ba nə, v pìà, sə v vəvəri yáá tíú tə, sə v dən ká kə v waa

* **13:3** 13.3 *Zwifə-ba nə yáá tún ba jàn là yun wa, sə kú bırı də, ba ken yuywanş ba yuu wa, nə à yèé, sə kú bırı də, ba pın ba Yı nə.

Zwezi nə. ⁹ Solə, ɔ yɪɪ don nə yɪ Polə, ɔ nə súé də Yɪ-Sɪŋu tə dǎn ma fin ɔ yíá, ɔ kə jinəmorɪ tə yuu wa, ɔ ga swɪn, ɔ wó: ¹⁰ «N m̀̀ bɛɛ tɛntɛ, n yɪ n súé də yíá swɪan yiri mama də wɔlɔɔɔ. N m̀̀ *Sɪtana biú! N yɪ cígá yiri mama dɔɔɔ! Cì n tìàn nə, də Yɪ cígá cwəɔɔ tə ka cùgò. ¹¹ Síún nə, nɛ́n Yuu-Tiu jɪn wulə n yuu wa. N wá jì liliu, yá mǎǎ don wa nə, n bá na yɪcav tə». Lala, də yikunu púé ɔ yuu nə, ɔ dǎn ga twá lá, ɔ tɪtɛ ɔ pìà là, sɛ ba van wá, ba kə cwəɔɔ nə. ¹² Haya, yáá tíú tə nə nɪ kv tə, kv nə tun, Yɪ sugv tə zva wa, ɔ ga kə ɔ waa Zwezi nə.

(Tɔtɔnan 7.1-50; 10.36-43)

¹³ Polə də ɔ twaduən tə tì níá yuu bori Pafɔsə nə, ba va Pɛrəgə, Panfili nagwanaa wa. Yá Zwan m̀̀ pìi ɔ yá ba Panfili nə, ɔ va *Zwerizalemə. ¹⁴ Ba kúv zɪɪ Pɛrəgə nə, ba va ba yí Antɔswə don Pisidi nagwanaa wa. Ba zva *Zwifə-ba *jéré diè tə wa ba *síé dɪn nə, ba jèé lá nə. ¹⁵ Mǎǎ tə, ba nə kàrì Yɪ *nii tə, ɔ nə pɪn *Moyizə nə saga tə, də Yɪ nii *sùsùnà saga tə, ba zwèe, kv kwa nə, jéré diè yáá tìán tə tun, sɛ ba swɪn ba con ndə: «Nə nubibara-ba, də á nə jə kwìè, á nə pìà, sɛ á ma kwè là tə, á swìán». ¹⁶ Polə nyí ɔ zàn ɔ ja jɪn, ɔ ma fwa ba mɪmɪnɔ, ɔ ga swɪn, ɔ wó: «*Yɪzərayelə là-ba, də á m̀̀ là tə, á nə sèe á zɔ Zwifə-ba *yɪjɔncwəɔ tə wa, á cuga: ¹⁷ Yɪ tə, ɔ nə yɪ nə m̀̀ Yɪzərayelə là Yɪ, nə kúrí nə nɪbara-ba tə. U m̀̀ nə pɪn, kv là tɛntɛ pùli zənzən, mǎǎ tə wa, ba nə yɪn vərə *Ezɔwipətə lɔv nii tə wa. Yá kv twá ɔ vàn tə dǎn tə nə, ɔ ma pa ba nan lá nə. ¹⁸ Kv dǎní kv yí ndə bɪna sapwìlə nə,

Yɛ kálí v tiàn, v ma ywàń ba yuu kasoo lanworu tɛ wa. ¹⁹ Yɛ cùgù dǔwíé barpe Kanan lɔv nii tɛ wa, yá kv kwa nɛ, v pɛn ba mù nɛ tɛnɛ ba lɔv tɛ. ²⁰ Kv nɛtv tɛ yí ndɛ bɛna biɛnɛa dɛ finu (450) nɛ.

Kv kwa nɛ, v pɛn ba yáá tiàn, kv ja va kv yí Yɛ nii sùsùnɛ Samɛyɛlɛ. ²¹ Kv mù tɛntɛ kwa nɛ, ba lòrì pìú. Yɛ ma pa ba Sayilɛ, v nɛ yɛ Kisɛ biú Benzwamɛn dǔwíé dɛkuu tɛ wa. U dɛ fwa bɛna sapwilɛ. ²² Kv kwa nɛ, Yɛ vɛga wá, v ga tún *Davidɛ pàrì tɛ yuu wa. Yɛ swìn Davidɛ yoo, v wú: <À nɛ Yɛzayi biú Davidɛ, dɛ v yɛ bɛɛ tɛ, v nɛ sùé à yii, v nɛ wá tɛn à fɛra wiɛn tɛ mama tɛ sù>. ²³ Mɛ v mù dǔwíé tɛ wa nɛ, Yɛ pɛn Zwezi bà, ndɛ v nɛ kàn nii nɛtv. U mù Zwezi tɛntɛ nɛ wá jon Yɛzɛrayɛlɛ là ba cɛna wa. ²⁴ Mánǎ tɛ Zwezi tɛtɛ nɛ wà twi, Zwan kàrì v bɛrì Yɛzɛrayɛlɛ là tɛ mama nɛ, sɛ ba vɛvɛrì ba kwa ba ma sá ba cɛna, sɛ v lɛ ba níá wa, kv twá dɛ Yɛ yɛrì tɛ. ²⁵ Zwan mɛ nɛ bwɛlɛ, sɛ kv zwɛɛ, v swìn, v wú: <À mù nɛ tà kv tɛ, á nɛ buɛa dɛ, à yɛ. Á nɛɛ, à mù kwa nɛ liù don wá bà. Á jɛn mùrì, sɛ à kùrì v natura tɛtɛ>.

²⁶ À nubɛa-ba, *Abɛrahɛmɛ dǔwíé wa nìán-ba, dɛ á mù tɛntɛ, á nɛ zilí Yɛ! Kv yɛ nɛ mù con nɛ, nɛ Yɛ tɛn v sɛgv tɛ, kv nɛ bɛrì dɛ, v wáá nɛba v jonɛ nɛ cɛna wa. ²⁷ Zwerizalɛmɛ tiàn dɛ ba pɛɛgá wà Zwezi tɛntɛ yɛni, ba ga wà Yɛ nii sùsùnà tɛ sùràn tɛ dɛn nì. Kv pɛn, ba gv wá, sɛ Yɛ nii sùsùnà tɛ sùràn tɛ, ba nɛ kàrì Zwifɛ-ba sié dɛn mama, tɛ nii sù. ²⁸ Dɛ ba nɛ wà yoo mama nɛ v yuu wa, kv nɛ bɛrì dɛ, v mɛ tɛn, ba tɛ lòrì *Pilatɛ, sɛ v pa, ba gv wá. ²⁹ Yá ba dàń

li wá dagarv tē yuu wa, ba gùrì lèbèri wa. Ku nètù tē yà dí yáá, ku púpúní Yui sagi tē wa, yá ku nii dàń sús. ³⁰ Yui dàń ma bwin wá, v li tian wa. ³¹ U biri v tiàn dian dē dian ba tē nē, ba mù dē wá nē ken duən, ba nan Galile nagwanaa tē wa, ba va Zwerizalemə. Yá síún nē, ku tián tē nē swìn sɔywáńú tē Yizərayelə là tē yáá con. ³² Nē dē tətē yi ku mù sɔywáńú tē nē, nē jə bà, sē nē biri aba. Ku mù nē yi won tē, Yui nē kàn nikanı dē nē nıbara-ba tē. ³³ Yui pın ku nii sú síún nē ku pa nē mù nē, nē nē yi ba nián. Yui li Zwezi tian wa, v kə mu wa, ndə ku nē púpúní bələ nii gwaran sagi tē wa, ku nē yi bələ nii nyiən tē wa, ku wú:

‹Ku yi n mù nē ya à biú! À mù nē luri mú zèn›.

³⁴ Yui yà swìn, v ka bwin ka nan tē yoo dē, v wá bwin wá v li tian wa, v kə mu wa, sē v dàn ká pu. U yà swìn, v wú:

‹À wá pa aba wozəŋə tē, à nē ken vən nē, tē nē yi cígá wiən. À kàn tē nikanı piú Davidə con›.

³⁵ Ku mù nē pın, ku tē ma swìn gwaran sagi tē bwálí don wa, ku wú:

‹N bá sèe n pa ləzwənə tē, v nē yi n mù nē ti, pu ləbəri wa›.

³⁶ Piú Davidə mù twá dē Yui pubuŋa tē, v ma tun v pa Yui nē v máńá tē wa. U nē twi v ti, ba gùrì wá v nıbara-ba tē con, v dē ga pu. ³⁷ Yá Zwezi tē, Yui nē bwin, v kə mu wa, wà pwi. ³⁸ À nubia-ba, á lwara dē, ku yi ku twá dē v mù Zwezi tē, ba ma swìn dē, Yui wá kwen nē cuna tē nē mù dē wá pwərə wa. U wá kwen á cuna yiri mama, tē nē wà kwen á mù dē wá pwərə wa, máńá tē, á nē

twá dē Yui nii tē, v nē pɪn Moyizē nē. ³⁹ Ku twá dē Zwezi yurɪ tē, liù tē mama, v nē ken v waa v nē, v wá kwɛn ku tíú cɔna v mù dē wá pwərə wa. ⁴⁰ Á cia á tiàn nē, sē yoo tē, ku nē púpúní Yui nii sùsùnà saga tē wa dàn ká yí aba. Ku mù yoo tē swìn, ku wú:

⁴¹ <Á mù là tē, á nē goni là, á ywàṅá, sē ku gwárí aba, sē á jén lá. À tun yoo á luv wulu wa. Á yà bá sèe ku, dē ba yà nē man ku ba biri aba>.»

(Romē tián 15.8-13; 1 Tesalonikē tián 2.14-16)

⁴² Máná tē wa, Polē dē Barēnabasē nē nan jéré diè tē wa, ba lòrì ba, sē ba tē pìi, ba bà sié dɪn tē, ku nē daa lá tē, ba bwé ku yoo tēntē yuu wa.

⁴³ Jéré tē kwa nē, Zwifē-ba zənzən dē là tē, ba nē sèe ba zv Zwifē-ba *yijuncwəŋə tē wa, pú Polē dē Barēnabasē kwa. Polē dē Barēnabasē dàn yà kwè ba ba daŋa ba jìàn, sē ba zɪgɪ diàn zəni Yui pubwanv tē wa.

⁴⁴ Sié dɪn tē, ku nē daa lá tē nē yí, ku yɪ ndē tɪfarv tē mama nē twi duən yáá, sē ku cugv Yui sugv tē. ⁴⁵ Yá Zwifē-ba yun tián tē nē ni ku laluv tēntē, ku jigə wɔgwɪv ku pa ba. Yá ku dàn yɪ ba twá dē turan, ba ma swìn, ba zɪga Polē nē. ⁴⁶ Polē dē Barēnabasē swìn ba con pwənə pwənə, ba wú: «Ku yɪ á mù mama míámíán con nē, Yui sugv tē yà mɛ, sē ku dí yáá ku swìn. Á dē vi ku á dɔga, á ga kúv ba buŋa á waa con dē, á tətə mɛ, sē á na mu tē, ku nē ba zwèe Yui con tē. Ku mù nē pɪn, nē mù dàn wá vəvəri là tē, ba nē tà Zwifē-ba tē con. ⁴⁷ Yá mē yoo ku tē nē, Yui pìà, sē nē fwa. Yui swìn, v wú:

«À tɔn mú, sɛ n va lɔv tɛ mama wa, sɛ n ya ndɛ
poni nɛ. N súrì lià tɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba tɛ
yíá, sɛ ba lwarì dɛ, Yɛ wàá ba v jɔŋɛ ba
cɔna tɛ wa.»

⁴⁸ Ba tɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba tɛ, nɛ nì ku nɛtv tɛ,
ba pwíí poli, yá ba dàń ga bwì Yuu-Tiu nɛ v sɔgv
tɛ yírì. Yá lià tɛ mama, Yɛ nɛ kúrí, sɛ ba na mɛ
tɛ, ku nɛ ba zwèe v con tɛ, dàń ken ba waa ku
nɛ.

⁴⁹ Yuu-Tiu sɔgv tɛ làrì ku tà lɔv nii tɛ mama.

⁵⁰ Zwifɛ-ba yun tián tɛ dàń sugu kana tɛ, ba nɛ
jɛ dun, ba nɛ yà jùnì Yɛ, dɛ tɛfarv tɛ nɛkwina-ba
tɛ, ba kɛ Polɛ dɛ Barɛnabasɛ nɛ. Ba fwa nɛtv, ba
kɛ wɔwalv Polɛ dɛ Barɛnabasɛ nɛ, ba ma dɛŋɛ
ba ba nagwanaa tɛ wa. ⁵¹ Bara bɛlɛ tɛntɛ dɛ
pi† ba nɛɛ purɛn, ba kɛ ba yuu wa, yá ba ga va
Yikoniomɛ. ⁵² Antɔvswɛ nɛ karbɛa tɛ yà súé dɛ
pupwɛn dɛ Yɛ-Sinju tɛ.

14

Polɛ dɛ Barɛnabasɛ vɛli Yikoniomɛ

(Tɔtɔnan 17.2-14; Matiɛ 10.23; 2 Timote 3.11)

¹ Yikoniomɛ nɛ, Polɛ dɛ Barɛnabasɛ kùv zva
*Zwifɛ-ba *jéré diè wa, ndɛ ku don tɛ dɛ nɛ. Ba
swìn sɔgv ku yiri tɛ nɛ pɛn Zwifɛ-ba zɛnzɛn dɛ
*Gɛrɛkɛ-ba kɛ ba waa Zwezi nɛ. ² Yá Zwifɛ-ba
tɛ, ba nɛ vɛga, sɛ ba kɛ ba waa Zwezi nɛ tɛ, sugu
ba tɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba tɛ, ba kɛ lià tɛ nɛ, ba nɛ
yɛ nubɛa *Kɛrisɛ yírì. ³ Polɛ dɛ Barɛnabasɛ tɛ
wàní ba ya lá, ku dánì.

† **13:51** 13.51 Ba yàá fwa ku nɛtv tɛ, ba ma bɛrì Zwifɛ-ba dɛ, ba
nɛ vɛga tɛ, ba tanyɛn tɛ càn wá mé ba yuu wa.

Fɛn yà ba ba jə *Yuu-Tiu yiri, ba ga swìn pwənə pwənə. Yuu-Tiu pin, ba tunja v diàn muminan də tɔtɔnan tɛ nə biri v diàn tɛ. Tɛ mù nə biri də, Yu sùrán tɛ yi cígá, tɛ ga biri v pubwanv tɛ. ⁴ Tɛ tɛ ləzwənbɪa tɛ pwɛɛ duən wa. Ba duən yà yi Zwifə-ba yun tián nə tɪ, ba duən tɛ də yi Zwezi-Kərisə *tɔntɔna tɛ nə tɪ.

⁵ Zwifə-ba də ba yun tián, də ba tɛ, ba nə tà Zwifə-ba tɛ, də ba də yun tián dān yà wulə ba tanɪ, sə ba kə Polə də Barənasə càn wa, sə ba dilɪ ba də kapana, ba gv. ⁶ Zwezi tɔntɔna tɛ nə twi, ba lwarɪ kv, ba dəri ba va Likavni nagwanaa tɛ tɪfaran tɛ con, tɛ nə yi Lisətərə, də Dərəbe də tɛ sɛpunə tɛ nə. ⁷ Yá kv bwálí tɛntə də nə, Polə də Barənasə vɛli ba swìn suywánú tɛ.

*Polə də Barənasə wulə Lisətərə nə
(Tɔtɔnan 3.1-12; 17.22-31)*

⁸ Lisətərə nə, bɛɛ don yà wulə lá nə, v nə yà jèé tia, v nɛɛ nə tɪga. V yi ba luri wá gwànú, yá v dān yà tɛ wà yɪ nə zàn, v va mama. ⁹ V yà cuga kv tɛ, Polə nə swìn. Polə ma ywán wá zən, v ga na də, v ken v waa Zwezi nə, kv nə wáá kv pin v ni yazurə. ¹⁰ Polə ma swìn v con də kofarv, v wú: «Zàn, n zɪgɪ mənə mənə n nɛɛ tɛ yuu wa!» Bɛɛ tɛ fan, v cú v nɛɛ tɛ yuu wa, v ga wulə v vɛli. ¹¹ Ba nə ni kv tɛ, Polə nə fwa tɛ, là tɛ bubwi də Likavni-ba sɛgv, kv wú: «Yɪa tɛ dān jigə ləzoni, tɛ cú nə con». ¹² Ba yà jə Barənasə ba boŋə Zeizə*, Polə də nə yi ɛrəmesə, mə v mù yà nə swìn sɛgv tɛ. ¹³ Zeizə yɪ tɛ diè yà lwè tiv

* **14:12** 14.12 *Gərekə-ba con, Zeizə nə ya ba yɪa tɛ yuu tíú, yá ɛrəmesə də ga yɪ tɛ tɔtɔnù.

tə nii nə. Ku jonwanv tə jun nabεε, v nə nan tə də tián punə, v jə bà mimien tə yáá. U pià, sə v mù də laluv tə fwa jonj ba pa Zwezi *tontona tə nə. ¹⁴ Polə də Barənasə nə nì ku, ba kàrí† ba ganan, ba ga bıbarı ba vələ laluv tə con də ba bubwi, ba wú: ¹⁵ «Bèèè won nə, á fwa lá nə, bara-ba? Nə də tətə yı ləzoni yiri nədv, ndə á də nə. Yá ku ya suywájú tə, nə kàrí nə bırı aba, sə á dvgu wonwanv tə, sə á lwán á pubuŋa tə, á bà Yı tə, v nə wulə mıı wa, con, v mù Yı tə nə fwa lanworu də tia, də muv tə, də wiən tə mama, tə nə wulə ku wa. ¹⁶ Bına də bına tə nə ɛ, Yı yá dwíé tə luv mama wa, ba nə tà *Zwifə-ba, sə ba tun ba fıra. ¹⁷ Də ku nətv mama v tə bırı v tián, v ga fwa zəni, ku twá də, v nə pın dwà naŋa yı nə, ka nì ka pın á ce, də ku máŋá nə yí. U pın aba wodiu ku yí aba, v ga sú aba də pupwən». ¹⁸ Də ba nə swın nətv tə mama, ku tə wà mwálí yın, sə ba ma wàní, ba cì laluv tə nə, ku dàn ká fwa jonj ku pa ba.

¹⁹ Zwifə-ba yun tián tə nan Antuswə də Yikoniomə ba bà. Ba gıgarı laluv tə, ba ga dıı Polə də kapana. Ba bún də, v tıga, ba tıri wá, ba ja nan tıfarv tə nii nə. ²⁰ Yá karbıa tə nə twı, ba kun v nə tə pın Polə piı v zàn, v zv tiv tə wa. Ku tia tə nə pıri, v mù də Barənasə vəli Derəbe.

²¹ Máŋá tə, ba nə wàní ba kàrí suywájú tə ku tıfarv təntə wa, ba ga pa lià zənzən jì Zwezi karbıa ba piı ba va Lisətərə. Ba zàn lá ba va Yikoniomə, ba zàn Yikoniomə, ba va Antuswə.

²² Tıv mama wa, ba daŋa karbıa tə waa, ba swın,

† 14:14 14.14 Ba nə kàrí ba ganan tə, ku pià ku bırı, ba pùé nə cùgù zənzən.

sə ba zıɣɪ dɪ̀n, ba nə ken ba waa Zwezi nə tə yuu wa. Ba bɪrɪ də, kʊ mɛ, sə nə twá càn də càn wa, sə nə ma wàní nə zʊ Yɪ pàrì tə wa. ²³ *Kərisə lià púlí mama wa nə, ba kúrí *nəkwɪna. Ba dàń yàá jʊn Yɪ ba vwə ba nii. Kʊ kwa nə, ba yàá tì ba, ba pa *Yuu-Tiu nə, ba nə ken ba waa ʊ nə.

²⁴ Kʊ kwa nə, ba bɛn Pisidi nagwanaa tə, ba va ba yí Panfili nagwanaa tə wa. ²⁵ Ba pɪn Pɛrəgə tìán nì Yɪ sʊgʊ tə. Kʊ kwa nə, ba lɛ ba va Atali. ²⁶ Ba zıɣɪ lá nə, ba tì níá yuu bori, ba va Antʊswə con bwálí tə nə, ba nə nan. Mə kʊ bwálí tɛntə nə, ba ken ba Yɪ pubwanʊ tə wa, tʊtʊŋɪ tə yɪrɪ, ba nə vəli ba tʊn.

²⁷ Máná tə, ba nə yí Antʊswə, ba bon Kərisə lià púlí tə, ba kun duən nə. Ba dàń ga tún won tə mama, Yɪ nə twá də ba ʊ ma tʊn. Ba tə swɪn də, Yɪ pɪn cwəŋə lià tə, ba nə tà Zwifə-ba nə, sə ba də kə ba waa Zwezi nə. ²⁸ Ba yɪn lá nə, ba dání zɛnzɛn, ba mù də Zwifə-ba karbɪa tə.

15

Zwerizalemə Kərisə lià púlí tə yoo (Galasi tìán 2.1-9)

¹ Bara duən nan Zwide nagwanaa tə wa, ba bà Antʊswə, ba kàrì kàrà kʊ tə, ba bɪrɪ lià tə, ba nə yɪ nubɪa *Kərisə yɪrɪ tə, ba wú: «Də á mù bara tə nə wà *gɔŋɪ aba, ndə Yɪ *nii tə, ʊ nə pɪn *Moyizə nə, nə bɪrɪ nɛtʊ tə, Yɪ bá jon aba á cuna tə wa». ² Kʊ zɪn tútùná nəfarʊ ba də Polə də Barənasə tətəŋɪ wa. Kʊ pɪn Polə də Barənasə, də ba lià duən kə sírí, sə ba va *Zwerizalemə, Zwezi-Kərisə *tʊntuna tə, də

Kerisə lià púlí yáá tián tə con, sə ba li ku yoo təntə yáá.

³ Ba lià təntə, Kerisə lià púlí tə nə ken cwəŋə tə wa, vəli ba le Fenisi nagwanaa, ba le Samari nagwanaa. Cwəŋə tə wa, ba tə swɪn Kerisə lià tə con nətu lià tə, ba nə tà *Zwifə-ba tə, nə lwàn ba pubɔŋa, ba bà Yɪ con. Yá ku yoo təntə yà ga pɪn, lià tə mama, ba nə yɪ nubɪa Kerisə yɪrɪ, jə pupwən zənzən. ⁴ Ba nə yí Zwerizalemə, Kerisə lià púlí tə sèe ba jon Zwezi-Kerisə tuntuna tə, də Kerisə lià púlí yáá tián tə. Yá ba dān ga twarɪ won tə mama, Yɪ nə twá də ba, ɔ ma fwa. ⁵ *Farɪzɪan-ba púlí tə wa lià duən, ba də nə yà ken waa Zwezi nə, dān zàn ba wú, ku mɛ, sə ba yà gonɪ ba bara tə, yá ba ga kálú ba, sə ba zilí Yɪ nii tə, ɔ nə pɪn Moyizə nə.

⁶ Tuntuna tə də Kerisə lià púlí yáá tián tə kun duən nə, sə ba balɪ ku yoo təntə. ⁷ Tútúná nəfarɔ kwa nə, Piyerə zàn, ɔ wú: «À nubɪa-ba, á də tətə yèé də, Yɪ kúrí nə á tətəŋi wa, təntən dɪan tə nə, sə lià tə, ba nə tà Zwifə-ba tə, nì Yɪ sɔywánú tə à nii wa, sə ba kə ba waa Zwezi nə. ⁸ Yɪ tə, ɔ nə yèé ba waa tə, pɪn ba ɔ *Siɲu tə, ɔ nə pɪn nə də nə, sə ɔ ma bɪrɪ də, ba də yɪ ɔ mù lià, ndə nə də nə yɪ ɔ mù lià nətu. ⁹ Yɪ wà pwɪa ken nə mù də ba pwərə wa. ɔ sɪn ba bɪcanɪ tə, sə tə ya nəpon ɔ yáá con, ba nə ken ba waa Zwezi nə yɪrɪ. ¹⁰ Á pià, sə á kə zilɪ Zwezi karbɪa tə nə, nə nɪbara-ba tə də tətə nə wà ku wàní ba zɪn. Bèèèe nə pɪn, á pià Yɪ nii nə? ¹¹ Nə yèé də, *Yuu-Tiu Zwezi pubwanɔ tə jon ba ba cɔna wa, ndə nə də tətə nə».

¹² Lalɔv tɛ mama púé kɔ nii, yá ba ga cɔga Polɛ dɛ Barɛnabasɛ, ba nɛ twarɪ Yɪ dɪàn mɪmɪnan tɛ, dɛ yomɪlan tɛ, Yɪ nɛ twá dɛ ba, ɔ tɔn là tɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba, con.

(Romɛ tìán 15.8-12; Kolosɛ tìán 2.11-17; Galasi tìán 5.1-6; Tɔtɔnan 21.25)

¹³ Máná tɛ, ba nɛ swìn ba zwèè, Zwakɛ dàñ swìn, ɔ wú: «À nubɪa-ba, á cɔga à con. ¹⁴ Simon tún nɛtv tɛ mama, Yɪ nɛ dí yáá, ɔ kúrí là tɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba tɛ là, sɛ ba ya ɔ mù là. ¹⁵ Kɔ sɔgv tɛntɛ dɛ Yɪ nii *sùsùná tɛ dɛ ga vɛli duɛn nɛ zɛní. Kɔ nɛ púpúní Yɪ sagɪ tɛ wa, kɔ wú:

¹⁶ <Kɔ mù tɛntɛ kwa nɛ, à wá píí, à bà à zìn píú *Davidɛ diboo tɛ, kɔ yà nɛ tɔa. À wá píí à lwà kɔ béré kɪkaran tɛ, à zɪgɪ yɪ nɛ. ¹⁷ Kɔ wá pa lɛzoni tɛ gɪganɪ tɛ píà Yuu-Tiu, ba mù dɛ dwíé tɛ mama, tɛ nɛ tà Zwifɛ-ba, à nɛ wá pa à yurɪ* tɛ ba. Yuu-Tiu nɛ swìn kɔ, ɔ mù nɛ fwa wiɛn tɛ mama. ¹⁸ Ʋ mù nɛ pɪn, ba lwarɪ tɛ yìèn tɛntɛ, halɪ kɔ máná nɛ, ba yigɛ!>

¹⁹ Kɔ mù nɛ pɪn, à dɛ yà swɛ, sɛ nɛ dàn ká kɛ wɔwalɔv là tɛ nɛ, ba nɛ tà Zwifɛ-ba, ba nɛ lwán ba pubɔɲa, ba bà Yɪ con. ²⁰ À dàñ nɛ píà, sɛ nɛ púpúní ba nɛ, nɛ pa ba nii, sɛ ba cì ba tìàn nɛ dɛ yìèn tɛ tɛ: Ba dàn ká dé nàɲú tɛ, ba nɛ gɔa wɔɲwanɔv nɛ. Sɛ ba dàn ká cwàrɪ dɛ duɛn, ba dàn ká dé wotɪgɔv nàɲú. Ba dàn ká dé jana. ²¹ Máná don wa, kɔ nɛ dání zɛnzɛn, là yɪn tɪfarɔv mama wa, ba nɛ kàrɪ Yɪ nii tɛ, ɔ nɛ pɪn Moyizɛ

* **15:17** 15.17 Kɔ nɛtv tɛ birɪ dɛ, ba yɪ Yɪ nyiɛn.

nə, sagi tɛ, ba biri Zwifə-ba *jéré dii tɛ wa ba *sié dun mama nə».

²² Zwezi-Kərisə tuntuna tɛ, də Kərisə lià púlí yáá tián tɛ, də Kərisə lià púlí tɛ mama dán bún də, ku mɛ, sə ba kúrí ba waa lià duən, sə ba tun ba mù də Polə də Barənasə Antıswə nə. Ku mù nə yi Zwidə, v yiri don nə yi Barəsabasə də Silasə. Ba bələ tɛ yà yi yáá tián, ba nə jə dun lià tɛ, ba nə yi nubia Kərisə yiri, tɛ tətəŋi wa. ²³ Ba dán pin ba sagi ku tɛ, ba nə púpúní ku wa, ba wú:

«Nə mù Zwezi tuntuna tɛ, də Kərisə lià púlí yáá tián tɛ, nə nə yi nubia Kərisə yiri, nə púpúní sagi ku tɛ, nə pin á mù lià tɛ nə, á nə tà Zwifə-ba, á wulə Antıswə nə, Siri nagwanaa tɛ wa, də Silisi luv nii tɛ wa. Nə jùnì aba. ²⁴ Nə nì də, lià nan nə con, ba ja sùrán duən ba bà á con, ba ma gugurə aba ba cùgù á pùè nə. Yá ku nətɔ tɛ ga tà nə mù nə pin ku cwəŋə. ²⁵ Nə mama ken nii nədu, nə ga bún nə na də, ku ziən, sə nə kúrí bara nə tun ba mù də nə nubizəŋə Barənasə də Polə á con. ²⁶ Polə də Barənasə tɛntə dɔgɔ ba mu Yuu-Tiu Zwezi-Kərisə yiri. ²⁷ Nə dán tɔŋa Zwidə də Silasə, sə ba swìn á con ku tɛ, nə nə púpúní tɛ yuu wa. ²⁸ Yu-Siŋu tɛ də nə tətə nə bún nə na də, ku mɛ, sə nə dân ká kə zıla yirə duən á yuu wa, də ku nə tà yìèn tɛ tɛ, tɛ mù yoo nə cà. ²⁹ Tɛ mù nə yi: Á dànà ká dé nàŋú tɛ, ba nə gva woŋwanu nə! Á dànà ká dé jana, nə à yèè vana, tɛ nə tıga nàŋú! Á dànà ká cwàri də duən! Á nə cìgà á tián nə də tɛ yìèn tɛntə, də

á fwa zəni. Yɪ nə wá ya də aba!»

(Efɛzə tián 2.17-19; 1 Piyerə 4.10-11)

³⁰ Ba yá lià tə, ba də ga va Antuswə. Ba nə yí lá ba bon labu tə, ba kə duən nə, ba ga ti sagi tə, ba pa ba. ³¹ Ba kàrì sagi tə, ba mama ga jwɛ, ku nə dàn ba jìàn tə yiri. ³² Zwidə də Silasə tətə yà yi Yɪ nii sùsùná. Ba swìn ku dání, sə ba ma kwè lià tə, ba nə yi ba nubia Kərisə yiri, sə ba ma dàn ba jìàn. ³³ Ba dání mancin, ku kwa nə, lià tə, ba nə yi ba nubia Kərisə yiri, pin ba cwəŋə, sə ba pií ba va lià tə con, ba nə tun ba də bican sié. ³⁴ [Silasə mù pií v yá də ba.]

³⁵ Polə də Barənasə mù tə fwa dian də dian Antuswə nə. Ba də lià duən zənzən kàrì də ba swìn Yuu-Tiu sugv tə suywánú tə.

(2 Korəntə tián 11.28; Romə tián 15.29; Ebərə-ba 13.18)

³⁶ Dian bagali nii nə, Polə ma swìn Barənasə con, v wú: «Nə pié nə va tɛfaran tə mama wa, nə nə swìn Yuu-Tiu sugv tə lá, nə jén nə nubia tə yi nətə». ³⁷ Sə yəé Barənasə yà pià v ja Zwan, v yiri don nə yi Marəkə, v sùrí ba nə. ³⁸ Yá Polə mù yà ba pià, sə Marəkə twá, v nə dí yáá v pií v yá ba Panfli nagwanaa tə wa, yá v kúú wà tun də ba tə yiri. ³⁹ Ku jigə tútúná nəfarv ba pwərə wa, ku pa ba pwée də duən. Barənasə jin Marəkə, v ma kwé v tiàn, ba ga ti níá yuu bori ba va Swipərə nagwanaa. ⁴⁰ Polə kúrí Silasə, lià tə, ba nə yi ba nubia Kərisə yiri, tə ga ti ba, ba kə Yɪ pubwanv tə wa, ba də ga vií. ⁴¹ V vèli v jijiri Siri nagwanaa də Silisi luv nii tə wa, v danə Kərisə lià púlé tə jìàn.

16

Timote kwé Polə də Silasə
(Romə tián 16.21; Filipə tián 2.19-22; Galasi
tián 4.13-15)

¹ Polə vəli Derəbe, v le v va Lisətərə. Lìù don yà wulə lá nə, v nə yɪ Zwezi karbiu, v yɪrɪ nə yɪ Timote. U nuu yɪ *Zwifə, v də nə ken v waa Zwezi nə. Yá v nyɪna də yɪ *Gərekə. ² Lìà tɛ, ba nə yɪ nubɪa *Kərisə yɪrɪ, Lisətərə nə də Yikoniomə nə, yà swìn v yozəŋə tɛ yoo. Polə yà ken sírí, sə v ja wá, v kə v con. ³ U dān ma *goŋi wá Zwifə-ba yɪrɪ, ba nə wulə tɛ nagwanɛɛ tɛntə wa. Lìà tɛ mama yà yèé də, v nyɪna tɛ yɪ Gərekə. ⁴⁻⁵ Tɪfaran tɛ wa, ba nə twá ba le, ba yáa swìn ku tɛ, Zwezi-Kərisə *tɔntɔna tɛ, də Kərisə lìà púlí yáa tián tɛ nə swìn ba tún *Zwerizalemə nə. Ba swìn ba con, sə ba zílí tɛ nii. Kərisə lìà púló tɛ dān kwɛn tɛ na dīàn, sə ba ma kwɛn ba kə ba waa Zwezi nə, yá ba ga súrí dɪn mama.

⁶ Yɪ-*Siɲu tɛ cìgà ba nə, ba dān ká swìn Yɪ sɔgɔ tɛ Azi nagwanaa tɛ wa. Ba dān ma twá Fərizwi də Galasi nagwanɛɛ tɛ wa ba le. ⁷ Mánjá tɛ, ba nə vəli, ba le Misi nagwanaa tɛ, ba yà ken sírí, sə ba va Bitini nagwanaa. Zwezi Siɲu tɛ ma vɪ ku ba con. ⁸ Ba dān ma twá Misi nagwanaa tɛ wa, ba va Tərowasə. ⁹ Tɪtɪn nə, Yɪ pɪn Polə na yoo v dwɪan wa. U nɪ Masedwanə nagwanaa tɛ wa bɛɛ don də v zɪga, v dān ga lòrɪ wá, v wú: «Bàá Masedwanə, n san nəba!» ¹⁰ Ku mù yoo tɛntə pɪn, nə va Masedwanə nə ga yèé də, ku yɪ

Yɛ nɛ pɛn nii nɛba, sɛ nɛ ja suywánjú tɛ, nɛ va nɛ bɪrɪ ba.

(Matíø 18.20; Zwan 6.44-45; Matíø 13.23)

¹¹ Nɛ tì níá yuu bori Tɛrowasɛ nɛ, nɛ tɛ mɛnɛ mɛnɛ nɛ va Samotɛrasɛ nagwanaa tɛ wa. Kɔ tɪa nɛ purɪ, nɛ lɛ nɛ va Neyapolisɛ. ¹² Nɛ zɪgɪ lá, nɛ va Filipø. Filipø yɪ Masedwanɛ nagwanaa tɛ wa tɪfarɔ, kɔ nɛ dwɛ tɛ mama, kɔ nɛ yɪ *Romɛ-ba pàrì, tɪv. Nɛ yɪn kɔ tɪfarɔ tɛntɛ wa, ndɛ dɪan bagalɪ nɛ. ¹³ Zwifɛ-ba *sìé dɪn nɛ yí, nɛ nan nɛ yá tɪfarɔ tɛ, nɛ va nacwɛŋɛ don nii nɛ. Nɛ bún dɛ, bwálí tɛntɛ wá ya yɪjɔnɪ bwálí. Nɛ jɛn tɪa, nɛ dàń swìn dɛ kana, ba yà nɛ kun lá nɛ. ¹⁴ Kan don yɪn lá, ɔ yɪrɪ nɛ yɪ Lidi. Ʋ yɪ Tiyatirɛ tíú. Ʋ yà yoli gansɪan mwin. Kan tɛntɛ yà zílí Yɛ fuɛn. Ʋ dàń yà cɔga sɔgɔ tɛ. *Yuu-Tiu sùrí ɔ yíá, sɛ ɔ zùrì ɔ yɪra dɛ kɔ tɛ, Polɛ nɛ swìn tɛ. ¹⁵ Yá ba lɛgɛ kan tɛntɛ dɛ ɔ diè là níá wa, kɔ twá dɛ Zwezi-Kɛrisɛ yɪrɪ tɛ. Kɔ kwa nɛ, ɔ dàń lòrì nɛba, ɔ wú: «Á nɛ wàní á bún dɛ, à ken à waa Yuu-Tiu nɛ, á bìàn á yá à diè wa». Yá ɔ kálí nɛba lá nɛ.

(Tɔtɔnan 19.23-24; 1 Tɛsalonikɛ tìán 2.2; 1 Piyɛrɛ 4.12-13; Filipø tìán 1.12)

¹⁶ Dɪn don nɛ, nɛ ma vɛli yɪjɔnɪ bwálí nɛ, nɛ jérí tɔtɔnkana don, ɔ nɛ jɛ cicirɛ. Ʋ yáá swìn là yìèn, tɛ nɛ wá bà. Kɔ mù nɛ pɛn, ɔ vva tɛ yà pɛn, là tɛ, ba nɛ tɪ wá, yà na wiɛn zɛnzɛn. ¹⁷ Ʋ púé nɛ mù dɛ Polɛ kwa, dɛ ɔ bubwi, ɔ wú: «Là-ba tɛ yɪ Yɛ tɛ, ɔ nɛ wulɛ tɛ mɛ yuu wa, tɔtɔnà. Ba twi, sɛ ba swìn ba bɪrɪ nɛba cwɛŋɛ, sɛ Yɛ jon nɛba nɛ cɔna wa». ¹⁸ Kan tɛ tɛ pìí ɔ bwé kɔ, dɪan dɛ dɪan. Polɛ waa nan kɔ, ɔ dàń ma pìí ɔ

vøvøri, v swìn v cicirə tə con, v wú: «Də Zwezi-Kərisə yurì tə, à pɪn mú nii, sə n nan kan wà tə waal!» Kù máǵá tə tətə wa, də tə nan.

¹⁹ U lià tə, ba nə tɪ wá, nə lwarɪ də, ba kùv wàri nywarɪ ba nɪ v yura, ba dǎn jɪn Polə də Silasə, ba ga van ba, ba ja nan kanporu wa tɪv tə yun tián yáá con. ²⁰ Ba ja ba, ba va lià tə, ba nə bùrì bùrà yáá con, ba ga swìn, ba wú: «Lià-ba tə nə gugurə nə tɪv kù tə lià tə. Ba yɪ Zwifə-ba tə. ²¹ Yá ba mù nə kàrì nèba kàrà yiri don, kù nə wà nèba nii pɪn, nə mù Romə-ba lià nə, sə nə sèe, nə à yèé, sə nə fwa». ²² Laluv tə nyí kù zàn ba zɪga Polə də Silasə nə. Lià tə, ba nə bùrì bùrà tə pɪn, ba dí yáá ba ja ba, ba kùrì ba ganan tə, ba ga pa nii, sə ba mà ba də kafɪran. ²³ Ba nə mà ba, ba zwèe kwa nə, ba ken ba bàn diè wa. Yá ba dǎn ga pa nii liù tə, v nə cì bàn diè tə nə, sə v cì ba nə zəni. ²⁴ Kù tíú təntə də nə nì kù nii təntə, ba nə pɪn wá, v də ken ba bàn diè tə tətəɲi diè tə wa. U dǎn ga kə daran ba nəe nə.

²⁵ Máǵá tə tia nə pwèe ka tàrà, Polə də Silasə wulə ba jùnì Yɪ də ba nuɲə Yɪ gwaran tə. Yá bàn diè lià tə ga cɔga ba. ²⁶ Naa nədu də tia tə lulugu zənzən, kù pa bàn diè tə dəkuu tə mama sɔsɔgv. Kù máǵá təntə tətə wa, mimien tə mama súrí, yá bàn diè lià tə mama banzala tə kùrì. ²⁷ Bàn diè cìrú tə nə wùrì, v zàn dwɪan wa, v ga na mimien tə, də tə súrí, v van lagurɪ sùv v cùrí, sə v ma gv v tián. U yá buɲa də, bàn diè lià tə mama nan ba dəri ba jén. ²⁸ Polə dǎn ma bubwi də kofarɪ, v wú: «Dàn ká fwa lwanɪ nədu mama n yura, nə mama wulə yəbə». ²⁹ Bàn

diè nəcɪrv tɛ dǎn lòrì mən, v ga bɪbart v zv, v tu Polə dɛ Silasə yáá con dɛ v vɪvaga. ³⁰ Kɪ kwa nə, v jɪn ba v ja nan kàrá wa, v ga swɪn, v wú: «Yun tìán-ba, bɛɛɛɛ nə à mɛ, sɛ à fwa, sɛ Yɪ jon nə à cɔna tɛ wa?» ³¹ Ba ma le wá, ba wú: «Kɛ n waa Yuu-Tiu Zwezi nə, yá Yɪ wá jon n dɛ n diè là á cɔna wa». ³² Yá ba dǎn swɪn Yuu-Tiu sɔgu tɛ, ba bɪrt v mù dɛ là tɛ mama, ba nə wulə v diè wa.

³³ Kɪ mánǎ tɛntɛ wa, tɪtɪn tɛ nə, v lɪ ba, v kɛ v con, v ga sɪn ba yɪra nɪran tɛ. Kɪ kwa nə, lala dɛ ba lɛgɛ v mù dɛ v diè là níá wa, kɪ twá dɛ Yɪ yɪrt tɛ. ³⁴ V pɪn, ba zv v diè, v ga pa ba fwa wodiɪ ba pa ba, ba dɛ. Yá v mù dɛ v diè là mama fwa pupwɛn, dɛ ba nə wàní ba kɛ ba waa Yɪ nə.

(Tɔtɔnan 22.25-29; Filipɛ tìán 1.27-30)

³⁵ Tɪa nə pɪrt, là tɛ, ba nə bɪrì bɪrà tɛ, tun là, sɛ ba swɪn bán diè nəcɪrv tɛ con, ba wú: «Dɔgu là bɛlɛ tɛntɛ». ³⁶ Bàn diè nəcɪrv tɛ twi, v swɪn kɪ, v bɪrt Polə nə, v wú: «Là tɛ, ba nə bɪrì bɪrà tɛ, tun ba swɪn, sɛ à dɔgu aba. Á naɲa síún nə, á víí dɛ bɪcan síé». ³⁷ Polə dǎn swɪn là tɛ, ba nə tun tɛ con, v wú: «Ba mà nəba là yáá con, ba ga wà nə bɪrà bɪrì dɛ. Nə mù là tɛ, nə nə ya Romə-ba là, yá ba ga kɛ nəba bán diè tɛ wa. Yá síún nə, ba dǎn pià ba sɛgɛ ba lɪ nəba ba dɔgu. Abada, kɪ wàrí! Ba tɛtɛ bɪàn, ba lɪ nəba!» ³⁸ Là tɛ, ba nə jɪn tɪɲa tɛ, ba bà tɛ pií ba va ba swɪn tɛ sùràn tɛntɛ, ba bɪrt là tɛ, ba nə bɪrì bɪrà tɛ nə. Fɛn zɪa ba, dɛ ba nə nì dɛ, Polə dɛ Silasə

yi Romə-ba* là. ³⁹ Ba dàn twi, ba kori ba, ba li ba dugv, ba ga lòrì ba, sə ba nan ba tiv tə wa. ⁴⁰ Máná tə, Polə də Silasə nə nan bán diè tə wa, ba vèli Lidi diè. Ba ni là tə, ba nə yi ba nubta Kərisə yiri, ba ga kwé ba. Ku kwa nə, ba vií.

17

*Polə də Silasə wulə Tesalonikə nə
(1 Tesalonikə tián 1.4-7; 2.11-16; Filipə tián
4.16; Zwan 15.19-21, 25; 16.2-3)*

¹ Polə də Silasə twá Anfipolisə də Apoloni, ba kèen ba va Tesalonikə. *Zwifə-ba yá jə *jéré diè lá nə. ² Polə zva ka wa, ndə ku nə yi v yofwamıun nə. U fwa Zwifə-ba *sié dian tə batwa, v mù də ba ma swın də duən Yu sagı tə yoo yuu wa. ³ U yáá gwin Yu sagı sùràn tə dèñ, v biri ba də, *Kərisə yá mə, sə v dé càn, sə v pií v bwin v nan tıga wa. Polə swın, v wú: «D mù Zwezi tə, à nə swın v yoo à biri aba, nə yi Kərisə». ⁴ Sugv tə zva ba wa là duən, ba ga nan ba sùrí Polə də Silasə nə, ku sùrí lalv nə, ba nə yi *Gərekə-ba, yá ba ga zılı Yu, də kana duən, ba də nə jə dun kana wa.

⁵ Yá Zwifə-ba yáá tián kúv zàn də wogwıv, ba ja bara duən, ba nə yi ləzwənyanan lalv tə wa, ba ma zın là tə lıŋa, ba ga gugurə tiv tə. Ba vèli ba kun Zwason diè yáá, sə ba pià Polə də Silasə, ba ja bà lalv tə yáá con. ⁶ Ba vèli ba wà

* **16:38** 16.38 Yièn tə, ba nə ba Romə-ba yira tıŋa: Ba nə wà v bürà bürì, ba ba wá vwe də banzala, ba ga ba wá mà də kası. Ba ba wá pe dagarv yuu wa. Ba nə wulə ba bürì v bürà, v wáá v bonjə v kəni Romə-ba piú nəfarv tə nə, sə v mù nə bürì bürà tə.

ba nɪ, ba dǎn pìi ba van Zwason, dǎ là duən dǎ, ba nə yɪ ɔ nubɪa Kərisə yɪrɪ, ba ja bà tɪv tián tǎ yáá con, dǎ ba bubwi, ba wú: «Là tǎ, ba nə gugurə nə tɪa yuu là tǎ mama twi yəbə. ⁷ Yá kɔ ya Zwason nə sèe ɔ jon ba ɔ diè wa. Ba mù là tǎntǎ mama tótɔnɛɛ dǎ yɪ tǎ zɪga *Romə-ba pìú nəfarv tǎ nii yìèn tǎ nə. Ba ga tǎ swìn dǎ, pìú don wulə, ɔ yɪrɪ nə yɪ Zwezi». ⁸ Tǎ sùràn tǎntǎ gugurə lalɔv tǎ dǎ tɪv tián tǎ. ⁹ Kɔ mù nə pɪn, Zwason dǎ ba duən tǎ ŋwín vwinən, ba pa tɪv tián tǎ nə, sǎ ba dǎn ma zɪɪ lá, ba dɔgv ba.

*Polə dǎ Silasə wulə Bere nə
(1 Tesalonikə tián 5.21)*

¹⁰ Tɪa nə twi, ka yì mǎǎ tǎ wa, là tǎ, ba nə yɪ Polə dǎ Silasə nubɪa *Kərisə yɪrɪ tǎ, lɪ ba, ba pa ba va Bere. Mǎǎ tǎ, ba vǎli ba yí lá, ba vǎli *Zwifə-ba *jéré diè tǎ wa. ¹¹ Ba mù Bere tián tǎ yà ken ba sírí, sǎ ba cɔgv Yɪ sɔgv tǎ ba doni Tesalonikə tián tǎ. Ba sèe Yɪ sɔgv tǎ dǎ yawala zənzən. Ba yáá bǎeé Yɪ sagɪ tǎ dɪn mama, sǎ ba jón kɔ tǎ, Polə nə swìn, tǎ yɪ cígá, naaa. ¹² Ba là zənzən ken ba waa Zwezi nə. Kɔ súrí *Gərekə-ba wa kana zənzən, ba nə ja dun kana wa, dǎ bara zənzən dǎ ken ba waa Zwezi nə. ¹³ Yá Tesalonikə Zwifə-ba yáá tián tǎ nə lwarɪ dǎ, Polə wulə ɔ swìn Yɪ sɔgv tǎ, ɔ bɪrɪ Bere tián tǎ nə. Ba twi, ba zìn ba là tǎ lɪɲa, ba ga gugurə lalɔv tǎ Bere dǎ nə. ¹⁴ Là tǎ, ba nə yɪ Polə nubɪa Kərisə yɪrɪ, ma pa, Polə va mɔv tǎ vǎn nə lala, ba ga yá Silasə dǎ Timote mù Bere nə. ¹⁵ Là tǎ, ba nə kwé Polə tǎ, ja wá ba va wuuu, ba yí Atenə. Ba mé lá nə ba

pí ba vìi də Polə tɔŋɪ, sə tə pa Silasə də Timote nə, sə ba bà lala, ba yí wá.

Won tə, Polə nə kúv fwa Atenə wa

(Tɔtɔnan 14.14-17; 26.17-20; 1 Korəntə tián 1.18-25)

¹⁶ Máná tə, Polə nə dànì Silasə də Timote Atenə wa, ɔ pùé cùgù zənzən də nətɔ, ɔ nə na tu tə də kv súé də woŋwanan. ¹⁷ U mù də *Zwifə-ba də là tə, ba nə zílí Yɪ tə, dàn yà ve duən nə *jéré diè tə wa. Dɪn mama, ɔ yáá vèli kanporu tə wa, ɔ ve də là tə, ɔ nə yáá na lá nə. ¹⁸ Yìpɔrɪnyɪna duən yɪn lá nə, ba də nə swə ka pià yənu zənzən. Ba duən yà yɪ yìpɔrɪnyɪna, ba nə boŋə ba <Epikurɪan-ba* >, ba duən də ga yɪ yìpɔrɪnyɪna <Sətɔyɪstɪan-ba† >. Ba duən swìn, ba wú: «Bèèèe nə kɔnkɔn sùsùnù wá tə pià, sə ɔ swìn?» Ba duən də kúv swìn, ba wú: «U yɪ ndə liù tə, ɔ nə swìn yɪa duən yoo, nə nə yèrì tə yoo». Kv wáá nətɔ kv yanɪ, ɔ swìn Zwezi sɔyɔwájú tə. U ma swìn ka píi ka bwin ka nan də yoo.

¹⁹⁻²⁰ Ba dán ma ja wá, ba ja va bwálí don, ba nə yáá jérí duən, kv bwálí tə nə. Ba boŋə kv Arɪpazə. Ba dán ga swìn ɔ con, ba wú: «N pa nə nɛ́n yodɔra nə zɪn wa. Yá nə dán pià, sə nə lwarɪ tə dɛ́n. Kv mù nə pɪn, nə pià, sə n twarɪ kàrà nɛ́dɔn tə nɛɛ n bɪrɪ nɛ́ba». ²¹ Atenə tián də vərə yà nə wulə duən nə. Ba mɛ tɔtɔnan yà nə yɪ, yodɔn ka cɔgv də yodɔn ka swìn, ka bɪrɪ là nə cɪcɪ.

* **17:18** 17.18 Epikurɪan-ba yɪ *Gərekə-ba yənu tíú don, ba nə boŋə Epikurə, karbɪa. † **17:18** 17.18 Sətɔyɪstɪan-ba yɪ Gərekə-ba yənu tíú don, ba nə boŋə Zenon, karbɪa.

22-23 Polø nyí v zàn yu nè Ariupazø tø wa, v ga swìn, v wú: «Atenø tián-ba, à nè twá á tu tø wa, à jiri à ni wiøn tø, á nè ñwaní tø nè. À ni *jonji bwálí don, á nè lwè, á púpóní ku yuu wa, á wú: <Ku yi yu tø, á nè yèrì nyiøn>. Ku mù nè pìn, á dí yáá á yi là tø, á nè bwí wiøn zenzøn nè. Ku yi won tø, á nè jònà ku, á ga yèrì ku. Mø ku mù nè à pià, sè à swìn á con. ²⁴ Yu tø, v nè fwa tia tø dø wiøn tø mama, tø nè wulø ka wa, v mù yi lanworu dø tia me *Yuu-Tiu. U mù Yu tørtø ba dii tø, lèzoni jìàn nè lwè, wa yaní. ²⁵ U ga kúv ba pià, sè lèzoni jìàn tvn wiøn, tø pa v mù Yu nè. Ku dàn ká nytn ndø v pià, sè lèzoni san wá dø won mama. U mù nè pìn mu dø siñu, dø wiøn tø mama lèzoni tø mama nè. ²⁶ U mù nè twá dø bæe nødv nè, v ma pa lèzoni pùli ba wulø tia tø yuu mama wa. U mù nè tún máñá, v pa dwíí mama nè, v ga fwa ba nagwanee tø siswtian v pa ba. ²⁷ U fwa ku nøtv tø, sè lèzoni ma wàní ba títe, ba ma pià v mù Yu ba na. Yu ga ba ñúná dø nè liù mama. ²⁸ U mù con, nè nè ja mu, nè ga wáá nè yura wa nè dwaní. U mù nè pìn, nè wulø. Á dø tètø wa gwæe duøn swìn ku, ba wú: <Nø dø yi v dwíí tø wa là>. ²⁹ Nø dán nè yi Yu dwíí tø bia, nè kúv wà me, sè nè bún dø, Yu wáá v nytn ndø síán nè, nè à yèé ndø cunia nè, nè à yèé ndø kapan nè, lèzoni nè sarí dø ba tørtian pubuñá. ³⁰ Yu yà ba lèzoni tø løyøri tø máñá tø ywàñá, sè v kø ba càn wa. Síún nè, Yu dán pìn nii lèzoni tø mama nè bwala tø mama nè, sè ba vøvøri kwa, ba ma sá ba cuna. ³¹ Yu kúrí dùn v tún, v ga li liù, sè v twá ku tíu nè, v ma bùrì

tia yuu là tè mama bùrà, v cígá tè wa. Ku mù liù tǝntǝ, v nǝ kúrí tǝ, v pún ku tíú píi v bwin, v nan tǝga wa, sǝ ku pa, là tè mama lwarǝ dǝ, ku yǝ cígá».

³² Mánǝ tǝ, ba nǝ nǝ dǝ Polǝ swìn, ka píi ka bwin ka nan tǝga wa yoo, ba duǝn dí bǝyǝrǝ v yuu wa, ba duǝn tǝ ga swìn, ba wú: «Nǝ tǝ dànǝ mú dǝn don nǝ, ku yoo tǝntǝ yuu wa». ³³ Nǝtv nǝ ku yǝn, Polǝ dàń ma nan ba tǝtǝŋǝ wa. ³⁴ Dǝ ku nǝtv tǝ mama, bara duǝn tǝ vwǝ ba tǝn Polǝ nǝ, ba ga kǝ ba waa Zwezi nǝ. Ba wa liù don yǝrǝ nǝ yǝ Denisǝ, v nǝ yǝ Arǝvpazǝ tǝ yáá tǝn tǝ wa liù don, dǝ kan, v yǝrǝ nǝ yǝ Damarisǝ, dǝ là duǝn dǝ.

18

Polǝ vǝli Korǝntǝ

(1 Korǝntǝ tǝn 1.1-9; 2.1-5; 2 Korǝntǝ tǝn 11.5-12; 12.12-13)

¹ Ku kwa nǝ, Polǝ nan Atenǝ v va Korǝntǝ. ² U vǝli, v yǝ *Zwifǝ don lá, v yǝrǝ nǝ yǝ Akilasǝ, v nǝ yǝ Pon nagwanaa tǝ wa liù. *Romǝ-ba píú nǝfarv *Kǝlodǝ yǝ pún nii Zwifǝ-ba mama nǝ, sǝ ba nan Romǝ wa. Ku mù nǝ pún, Akilasǝ dǝ v kan Pǝrisilǝ dǝ yǝ nan Yitali nagwanaa, ba bà ku mánǝ tǝ wa. Polǝ vwǝ v tǝn ku bǝǝ tǝntǝ dǝ v kan tǝ yǝra. ³ Ba mǝ tutǝŋǝ yǝ yǝ won nǝdv, ku mù nǝ yǝ gansilǝ fwǝnǝ. Polǝ dàń ga wulǝ dǝ ba, v mù dǝ ba tǝŋǝ dǝ duǝn. ⁴ Polǝ yǝ ve dǝ Zwifǝ-ba dǝ *Gǝrǝkǝ-ba *sǝiǝ dǝn mama nǝ, *jǝrǝ diǝ tǝ wa, v ma swìn dǝ ba, sǝ v wǝnǝ ba, v kǝ v nyǝn wa.

⁵ Silasə də Timote dān nə nan Masedwanə nagwanaa tə wa, ba bà, Polə dān ti v mánǵá mama, v ma swìn sugu tə. U swìn ku v biri Zwifə-ba nə, də Zwezi nə yi *Kərisə. ⁶ Zwifə-ba dān zàn ba zıga v nə, ba twın wá. Polə dān ma bɔbaga* v ganan kukulu. U ga swìn, v wú: «Á tanyıni tə càn wá piı ku tu á tətə yuu wa. Ku tà à mù yoo. Yá síún nə à dān wá va là tə, ba nə tà Zwifə-ba tə, con».

⁷ Polə nan lá nə, v va bæε don diè wa. U yırı nə yi Titiusə Zwisətisə. Ku bæε təntə yi liù tə, v nə zılı Yı zəni. U diè yà wulə jéré diè tə səpuni nə. ⁸ Kərisəpisə, v nə yi jéré diè tə yáá tíú, də v diè là mama, ken ba waa *Yuu-Tiu nə. Korentə tián zənzən, ba də nə cugu Polə sùràn tə, ken ba waa Zwezi nə, ba ga lə ba níá wa, ku twá də Zwezi-Kərisə yırı.

⁹ Titun nə Polə dwèe, v na Yuu-Tiu, də v swìn v con, v wú: «Dàn ká pa fən ja mú! Swìn, sə n dān ká pú n nii! ¹⁰ À jə lalvɔ tıfarv ku tə wa. À wulə də mú, yá liù mama ba zìn v jìàn, sə v ma fwa mú lwanı». ¹¹ Polə yın lá nə, biri də cànı bardv, v ma kàrì Yı sugu tə ba tətəji wa.

¹² Ku mánǵá tə wa, də Galion nə yi Akayi nagwanaa tə yáá tíú, pìú nəfarv tə nə li v tún. Zwifə-ba yáá tián ken nii nədv, ba ja Polə ba ja va yáá tián tə, ba nə buri bura tə, púlí tə yáá con. ¹³ Ba ga swìn, ba wú: «Ku bæε wà tə yi v wulə v yigə là tə, sə v pa ba bv Yı nə yiri don ku, də nə Yı *nii tə, v nə pın *Moyizə nə tə, nə

* **18:6** 18.6 Ba yáá fwa ku nətv tə, ba ma biri Zwifə-ba də, ba nə vıga tə, ba tanyıni tə wá mé ba yuu wa.

zɪga duən nə». ¹⁴ Polə nə pià, sə v sùrí v nii v swìn, də Galion le Zwifə-ba, v wú: «Kv yà nə yɪ kunkun wiən, nə à yèé yokukwiun nə v fwa, à yà wá tì máǵá, à ma cɔgv á mù Zwifə-ba sùràn tə ndə cíǵá nə. ¹⁵ Kv nətən tə dǎn nə yɪ á tútòní duən là yura, də á tətə Yɪ nii tə, v nə pɪn Moyizə nə tə, də á kàrà tə yuu wa, kv mù tà à yáá yoo. À ba pià, sə à bùrì kv bùrà». ¹⁶ Galion nə swìn kv nətə tə, v zwèe v dugv ba, sə ba nan là tə, ba nə bùrì bùrà púlí tə yáá con. ¹⁷ Ba mama dǎn jɪn Sosətənə, v nə yɪ jéré diè tə yáá tíú, ba wulə ba mà wá là tə, ba nə bùrì bùrà tə púlí tə yáá con. Yá Galion tə nə wà pa, kv yoo yì wá.

*Polə kùb pìí v va Antıvswə
(Tɔtɔnan 21.23-26; 20.16)*

¹⁸ Polə dǎní Korentə nə zəni. Kv kwa nə, v kùb lòrì cwəŋə là tə con, ba nə yɪ v nubıa *Kərisə yɪrɪ, v ga tì níá yuu bori, v mù də Pərisilə də Akilasə, ba dǎn ma vəli Siri nagwanaa. Polə yà fwa kv mù nə pɪn, v yà pɪn ba gian v yukɔran† tə, Sankəre nə, kv máǵá tə wa. ¹⁹ Ba vəli ba yí Efəzə nə, Polə ma yá v twaduən tə lá nə, yá v ga zv *Zwifə-ba *jéré diè tə wa, v vɔrɪ də ba. ²⁰ Zwifə-ba lòrì wá, sə v ya də ba máǵá mancɪn wa. Yá Polə wà kv sèe. ²¹ V lòrì cwəŋə ba con, v ga swìn, v wú: [«Yoo nədv nə à pià, kv mù nə yɪ, sə à fwa cànà tə, ka nə biàn tə *Zwerizalemə

† **18:18** 18.18 *Zwifə-ba con, là duən yà wulə, ba nə yáá fwa Yɪ lèèè kənu yɪlori. Kv yɪlori təntə yáá pa, ba yá ba yukɔran kv dǎní zənzən. Ba nə pià, ba fɪnɪ tə, ba yáá fwa Yɪ lèèè kənu yɪlori wiən, sə ba yoo ma kwən Yɪ yáá con.

wa.] À tɛ wá pìi à bà á con, dɛ Yɛ nɛ swɛ ku». U dǎn ga tì níá yuu bori Efezɛ nɛ, v vií. ²² U vɛli v twá Sezare nɛ, v jun Kɛrisɛ lià púlí tɛ, v ga le v va v cú Antɔswɛ nɛ.

Apɔɔsɛ yanv tɛ, v nɛ yɛ Efezɛ dɛ Korɛntɛ nɛ yoo

(Tɔtɔnan 15.41; 16.4-6; 1 Korɛntɛ tián 3.4-8)

²³ Polɛ fwa mǎnjá mancin Antɔswɛ nɛ, v ga pìi v va, v jijiri Galasi nagwanaa tɛ wa dɛ Fɛrizwi nagwanaa tɛ wa, v ma daɲa Zwezi karbia tɛ mama jìàn. ²⁴ *Zwifɛ don, v yiri nɛ yɛ Apɔɔsɛ, v nɛ ya Alekɛzandɛri tíú, twi v yí Efezɛ. Bɛɛ tɛntɛ yèé sɔgv yáá, v ga yèé Yɛ saga tɛ zɛnzɛn. ²⁵ Ba yà kàrì wá *Yuu-Tiu cwɛɲɛ tɛ yoo wa. U yà ga jɛ yawala dɛ ku. Apɔɔsɛ dǎn yà swìn v birɛ dɛ v kàrì, ndɛ nɛtv tɛ nɛ, ku nɛ mɛ, Zwezi yoo wa. U yà fwa ku nɛtv tɛ, v ga yɛ Zwan nɛ lɛgɛ lià tɛ níá wa, ku twá dɛ Yɛ yiri, tɛ cɛcɛ nɛ v yèé. ²⁶ U zàn v wulɛ v swìn nɛpon nɛpon Zwifɛ-ba *jéré diè tɛ wa. Pɛrisilɛ dɛ Akilasɛ nɛ cɔgv v sùrán tɛ kwa nɛ, ba jun wá, ba kɛ ba con, yá ba ga birɛ wá Yɛ cwɛɲɛ tɛ dɛ cígá mama. ²⁷ Ku kwa nɛ, Apɔɔsɛ ken v sírí, sɛ v va Akayi nagwanaa tɛ wa. Lià tɛ, ba nɛ yɛ v nubia *Kɛrisɛ yiri, tɛ dǎn v jìàn, ba ga púpúní sagɛ ba pa Zwezi karbia tɛ nɛ, v nɛ yí lá, sɛ ba ja wá zɛni. U nɛ vɛli v yí lá nɛ, v san ba tɛ nɛ, ba nɛ ken ba waa Zwezi nɛ zɛnzɛn, ku twá dɛ Yɛ pubwanv tɛ. ²⁸ Ku yà yɛ kanporu wa nɛ, v swìn Zwifɛ-ba con dɛ barɛ v birɛ ba nɛpon nɛpon dɛ, ba tɛlé cwɛɲɛ wa. U tì Yɛ saga tɛ, v twá tɛ nɛ, v ma birɛ dɛ, Zwezi nɛ yɛ Kɛrisɛ.

19

Polə kàrì Efɛzə nə

(Tɔtɔnan 8.14-17; 5.15-16; Romə tiàn 15.25-27)

¹ Máná tə wa, Apɔlɔsə nə wulə Korɛntə nə, Polə mù vɛli v twá pɛɛn* tə wa, kv lɔv nii tə nagwanɛɛ tə wa, v kɛɛn v va Efɛzə. U vɛli, v jérí Zwezi karɓia duən. ² U dàń ma swìn ba con, v wú: «Yɩ-*Siɩu tə cuə á yuu wa, máná tə wa, á nə ken á waa Zwezi nə, naaa?» Ba ma le wá, ba wú: «Nə tà nə wà nì tətə də, Yɩ-Siɩu tə yɩ ba pɩn». ³ Polə tə kúv pìí v bwe ba, v wú: «Bèèè wa nə ba dàń ləgə aba, kv twá də Yɩ yɩɩ tə?» Ba ma kúv le wá, ba wú: «Kv ya Zwan† níá liu tə». ⁴ Polə dàń ma kúv swìn, v wú: «Zwan ləgə là mama níá wa, kv twá də Yɩ yɩɩ. Kv nətv bɩɩ də, ba mɛ, sə ba vəvəri ba kwa, ba ma sá ba cuna, ba bà Yɩ con. U yàá swìn lalɔv tə con, v wú, ba kəni ba waa liù tə nə, v nə wulə v mù Zwan kwa v biàn, kv mù nə yɩ Zwezi».

⁵ Tə sùràn təntə kwa nə, ba ləgə ba níá wa də *Yuu-Tiu Zwezi yɩɩ tə. ⁶ Polə tún v jìàn ba yuu wa, yá Yɩ-Siɩu tə ga cú ba yuu wa. Ba wulə ba swìn sɔyirə duən, də ba swìn Yɩ nii sùràn. ⁷ Bara təntə mama yà yɩ ndə là fugə bələ nə.

⁸ Polə zua *Zwifə-ba *jéré diè tə wa, v swìn cígá tə pwənə pwənə wuuu, cànì batwa. U swìn ba con də, Yɩ wá dé v pàrì tə ba yuu wa. Yá v sùràn tə yà ga di ba. ⁹ Là duən dàń yɩn lá nə, ba nə za ba vaparan, ba ga vɩ, sə ba kə ba waa Zwezi nə. Yá ba dàń swìn ba pwé Yuu-Tiu cwəɲə

* **19:1** 19.1 U vɛli v twá Azi nagwanaa pɛɛn tə wa, v lɛ. † **19:3** 19.3 Ywán Matie 3.

tə lalɔv tə yáá con. Polə dǎn ma nan ba tətəŋi wa, ɔ jə Zwezi karɔia tə, ɔ va ɔ kàrì ba dɔn mama Tiranisə kardio tə wa. ¹⁰ Kɔ nətɔ tə dǎnì bɔna bələ, kɔ pa Zwifə-ba də *Gərekə-ba, ba nə wulə Azi nagwanaa tə wa, nì Yuu-Tiu sɔgv tə.

Seva bia tə yoo

¹¹ Yɔ yà twá Polə nə, ɔ tɔŋa ɔ yogwaran tə yiri nə yɔ tə cɔcɔ. ¹² Kɔ yiri tə pɔn, ba pəri ganan nə à yəé gantwɛn tə nə dwɛn Polə yɔra yayɔŋa yuu nə, yá yayɔran tə yáá nan, tə yá ba. *Zinə də naŋa, tə yá ba.

¹³ *Zwifə-ba duən, ba də nə yà twá lá ba vɛli, dédɛn, sə ba ja *Yuu-Tiu Zwezi yɔri tə, ba ma dɔŋa zinə lià yuu wa. Ba dǎn yáá swɔn, ba wú: «À dwì à kəni á nə də Zwezi tə, Polə nə kàrì ɔ yoo tə». ¹⁴ Lià tə, ba nə yà fwa kɔ yoo tɛntə, yà yɔ bɛɛ don, ɔ yɔri nə yɔ Seva, bia barpɛ. Ʋ mù Seva tɛntə yà yɔ Zwifə-ba Yɔ *jɔŋwana yuu tíú don. ¹⁵ Zini tə dǎn ma le ba, kɔ wú: «À yəé Zwezi, à ma yəé liù tə, ɔ nə yɔ Polə, sə á mù, á mù nə yɔ bərə?» ¹⁶ Yá bɛɛ tə, zini tə nə wulə ɔ yuu wa, dǎn fan ɔ tɔ ba mama yuu wa. Ʋ jɔn ba duən, ɔ bɔri ba də, ɔ diàn dwə ba. Ʋ fifɔn ba də diàn yiri don, kɔ pa ba dəri diè tɛntə wa wala, ɔ ga tɔn nɔran ba yɔra.

¹⁷ Zwifə-ba də *Gərekə-ba, ba nə yɔn Efɛzə nə, lwarɔ kɔ yoo tɛntə. Yá fən dǎn zɔa ba mama, Yuu-Tiu Zwezi yɔri tə ga na dun. ¹⁸ Ba tə, ba nə ken ba waa Zwezi nə tə, lià zənzən naŋa, ba twi ba lòri, sə Yɔ kwɛn ba cɔna ba mù də wá pwərə wa, ba ga swɔn ba cɔri tə mama, ba nə fwa. ¹⁹ Ba mù lià tɛntə ja ba saga, ba nə ma fwa cɔri, ba bà

ba pa ba sɔrɪ tɛ, lià tɛ mama yáá con. Ba jɛlɛ tɛ sɛbiu, ba na dɛ ku yɪ sɛbikulan‡ m̀̀r̀̀u finu (50 000). ²⁰ Mɛ nɛtɔ nɛ, ku d̀̀án twá dɛ Yuu-Tiu diàn tɛ, ɔ sɔgɔ tɛ ma sẁ̀n, ku sú nagwanaa tɛ mama wa.

²¹ Tɛ mù yìèn tɛ nɛ tun tɛ zwèe kwa nɛ, Polɛ ken ɔ pubɔɲa wa, sɛ ɔ twá Masedwanɛ dɛ Akayi nagwanɛɛ tɛ wa, ɔ lɛ ɔ va *Zwerizalemɛ. Ʋ yà pià dɛ mánjá tɛ wa, ɔ nɛ yí Zwerizalemɛ, sɛ ɔ k̀̀èéń, ɔ va ɔ na *Romɛ. ²² Ʋ li ɔ lià tɛ, ba nɛ saɲa wá, lià bɛlɛ ɔ tun Masedwanɛ nɛ, ku mù nɛ yɪ Timote dɛ Erasɛtɛ. Ʋ tɛtɛ ga ya Azi nagwanaa tɛ wa, mánjá mancɪn wa.

Yarɔ Demetəriyisɛ tɛgurɛ tɛ yoo

(1 Korɛntɛ tiàn 16.8-9; 15.32; 2 Korɛntɛ tiàn 1.8-10)

²³ Ku mánjá tɛntɛ wa, tɛgurɛ nɛfarɔ twi, ku ya lá nɛ, *Yuu-Tiu cwɛɲɛ tɛ yɪrɪ. ²⁴ Cɪnayarɔ don yɪn lá, ɔ yɪrɪ nɛ yɪ Demetəriyisɛ. Ʋ yà fwa Arɛtemisɛ§ diè tɛ, ba nɛ yáá j̀̀ǹ̀nì ka wa tɛ, nɛmanbii dɛ cɪnɪa. Ʋ d̀̀án yà pɪn lià tɛ, ba mù dɛ wá nɛ tɔɲa tɔtɔɲɪ tɛntɛ, na nywarɪ zɛnzɛn ku wa. ²⁵ Demetəriyisɛ ken ba tɛ, ɔ mù dɛ ba nɛ tɔɲa ku tɔtɔnyiri nɛdɔ tɛntɛ, dɛ ba tɛ, ba dɛ nɛ tɔɲa ku tɔtɔnyiri tɛntɛ yáá tiàn tɛ duɛn yáá nɛ, ɔ ga sẁ̀n ba con, ɔ wú: «À dabara-ba, á mù yèò dɛ, nɛ wojan tɛ yɪ ka naɲa tɔtɔɲɪ ku tɛ nɛtɛn

‡ **19:19** 19.19 Sɛbikulu nɛdɔ yɪ yɪtɔrɪ nɛdɔ tɔtɔɲɪ ɲwírán.

§ **19:24** 19.24 Arɛtemisɛ yɪ *Gɛrɛkɛ-ba sɔgɔ, Diyanɛ ga yɪ *Romɛ-ba sɔgɔ, yá ku yɪ yoo nɛdɔ nɛ ku sẁ̀n. Ku yɪ kunkun yɪ, ba nɛ lwè diè, ba kɛ ku lá Efɛzɛ nɛ. Azi nagwanaa lià yà bɔɲɛ ku yɪ tɛ, ku nɛ yɪ yɪnuu.

wa. ²⁶ Á na, á ga nèn ku tē, bæ tēntē, v yiri nē yī Polē, nē fwa. Ku tà Efezē cici wa, ku yī dē Azi nagwanaa tē dē mē. U sùràn tē vōvōri lalvū zēnzēn, dē v nē bīri ba dē, yīa tē, lēzwōnē jìàn nē fwa, tē tà yīa. ²⁷ Ku yoo tēntē wá bà ku cùgù nē tutuñi tē. Ku ga tà ku cici, ku wá pa yīkan nēfarv Arētemisē diē tē ya ndē tutv nē. Ku yīkan tēntē wá kwìn dun tē nē, Azi nagwanaa lià, dē tia yuu lià tē mama yà nē pīn ku».

²⁸ Lià tē nē nì tē sùràn tē ba zwēe, ba súde dē līñ, ba ga bubwi, ba wú: «Efezian-ba yīkan Arētemisē nē dáá!» ²⁹ Ku yoo tē zìn tīfarv tē mama ku zīgi yī nē. Ba vōli ba kun duēn nē bwálí don nē, ba nē fwa mōmōn lá, ba ga van Masedwanē tiàn bēlē, ba ja bà. Ku mù nē ya Gayisē dē Arisētarēkē, ba nē yī Polē twaduēn v vōlē tē wa. ³⁰ Polē yà pià, sē v nan lalvū tē yáá con, v pa ba na wá. Zwezi karbiā tē ma kán v nē, sē v dān ká fwa ku. ³¹ Azi nagwanaa yáá tiàn duēn, ba dē nē yī Polē dabara, tūn lià, sē ba kwē wá, v dān ká va bwálí tēntē nē. ³² Ku máñá tēntē wa, lalvū tē gugurē. Ba duēn yáá bubwi yiri don, ba duēn dē bubwi yiri don. Yá ba zōñi tētē yēri won tē tētē yiri, ba nē kun duēn nē. ³³ Ba dāñ ma pa Alēkēzandērē nan lalvū tē wa. U mù Alēkēzandērē tē yī *Zwifē-ba yà nē yigē wá, ba kēni yáá. Yá Alēkēzandērē dē dāñ yà ja v jìàn, v ma fwa mōmōnv v pià, sē v swìn v ma jon v tiàn lalvū tē yáá con. ³⁴ Ba nē lwarī dē, v yī Zwifē, ba mama bubwi dē kori nēdv, ku dāñi ndē lugu bēlē nē, ba wú: «Efezian-ba yīkan Arētemisē nē dáá!»

³⁵ Ku máṅá tǝntǝ wa, ba tiv tǝ sekǝreterǝ pin, ba yá zǝzugu tǝ nǝ, v ga swìn, v wú: «Efeziǝn-ba, liù mama tǝlǝ, v nǝ yǝri dǝ, Efezǝ tiv tǝ nǝ cì yìkan nǝfarv Arǝtemisǝ diǝ tǝ, dǝ kv pìù kapan ciciru tǝ, kv nǝ nan yì kv tv, tǝ nǝ. ³⁶ Kv yoo tǝntǝ nǝ ba tǝtǝnǝ jǝ tǝ yìri, á mǝ, sǝ á ja á tiǝn sǝnbwen. Á dànà ká bǝbarì, á fwa won mama. ³⁷ Á jìn bara-ba tǝ, á ja á bà yǝbǝ. Ba mù nǝ wà won ṅwìn nǝ yìkan tǝ diǝ tǝ wa, ba ga wà nǝ yìkan tǝ twìn. ³⁸ Dǝ kv nǝ yì Demetǝriyisǝ dǝ tǝtǝnǝ tǝ, ba nǝ wulǝ dǝ wá, nǝ ja yoo dǝ liù, diǝn wulǝ, ba nǝ bǝrì yìèn bǝrà, tiv tǝ yun tiǝn ma wulǝ. Ba vǝlǝ ba bon kv tíú lá nǝ. ³⁹ Nǝ à yǝé, dǝ kv nǝ yì yoo don nǝ wulǝ, á nǝ piǝ, sǝ á swìn á púli tǝ kv lià tǝ nǝ bǝrì bǝrà tǝ nǝ mǝ, sǝ kv li kv yoo tǝntǝ yáá. ⁴⁰ Kv nǝ tà nǝtv, nǝ wá bà, nǝ ti tali yoo kv tǝ nǝtǝn yìri kv nǝ fwa zǝn. Cígá mama tǝlǝ yoo kv tǝ wa, nǝ nǝ wáá nǝ bǝri dǝ, kv mù nǝ pin, nǝ mǝ, sǝ nǝ kun duǝn nǝ, nǝ fwa jara». ⁴¹ Sekǝreterǝ tǝ nǝ swìn nǝtv v zwǝe, v pin nii, sǝ lalv tǝ vii.

20

*Polǝ vǝli Masedwanǝ, v le v va Gǝresǝ
(1 Korǝntǝ tiǝn 16.1-7; 2 Korǝntǝ tiǝn 7.5;
Romǝ tiǝn 15.25-27)*

¹ Máṅá tǝ wa, gugurǝ tǝ nǝ zwǝe Efezǝ wa, Polǝ bon Zwezi karbia tǝ, v kǝ v con. V nǝ kwǝ ba v zwǝe, kwa nǝ, v lòri cwǝṅǝ ba con, v ga zàn, v zv cwǝṅǝ, v ma vǝli Masedwanǝ nagwanaa tǝ wa. ² Polǝ twá kv lv ní tǝntǝ wa, v le dǝ v pin kwìè zǝnzǝn lià tǝ nǝ. V nǝ le lá nǝ, v vǝli

Gɛrɛsɛ lɔv nii tɛ wa. ³ U fwa cànì batwa lá nɛ, yá v dàń yà ken v sírí, sɛ v tì níá yuu bori v va Siri nagwanaa con. *Zwifɛ-ba yáá tìán nɛ yà ken tijaŋa ba ja zɪga v nɛ. Kɔ m̀ nɛ pɪn, Polɛ pìí v kɛ v pubɔŋa wa, sɛ v pìí v va Masedwanɛ nagwanaa tɛ wa. ⁴ Lìà tɛ, ba yà nɛ kwé wá, nɛ yɪ Sopaterɛ, v nɛ yɪ Pirisɛ bìú, v tɩv nɛ yɪ Bere. Ba duɛn dɛ nɛ yɪ Arisɛtarɛkɛ dɛ Sekondisɛ, ba nɛ yɪ Tesalonikɛ tìán, dɛ Gayisɛ v nɛ yɪ Dɛrɛbɛ tíú, dɛ Timote, kɔ súrí Tiswikɛ, dɛ Tɛrɔfimɛ nɛ, ba nɛ yɪ Azi nagwanaa lìà. ⁵ Ba m̀ lìà tɛntɛ dí yáá ba va, ba d̀àn nɛba Tɛrowasɛ nɛ. ⁶ Nɛ tɛtɛ zua níá yuu bori Filipɛ nɛ, cànà tɛ, ba nɛ dé dɛ dipɛn tɛ, kɔ nɛ ba sabwarɪ kɛnɪ tɛ nɛ lɛ, kwa nɛ. Yá nɛ d̀an bonu nii nɛ, nɛ vɛli nɛ yí ba Tɛrowasɛ nɛ. Nɛ fwa d̀an barɛ lá nɛ.

*Polɛ bwin Etikisɛ Tɛrowasɛ nɛ
(Tɔtɔnan 9.36-42)*

⁷ Dapanɪ tɛ tɛntɛn d̀un tɛ nɛ, nɛ kun duɛn nɛ, sɛ nɛ mumuni *nimarv dipɛn tɛ, nɛ dé. Polɛ dàń yà mɛ, sɛ v v̀i kɔ tɩpɔrɪ nɛ. Kɔ m̀ nɛ pɪn, v dàń yà wulɛ, v ve dɛ lìà tɛ, ba nɛ wulɛ lá. U ve v viɛ tɛ kɔ d̀aní kɔ yí tɩtɩn lugu fugɛ bɛlɛ. ⁸ Cànán yà yɪn d̀aní dɛyuu d̀iɛ tɛ wa, nɛ yà nɛ wulɛ kɔ wa. ⁹ Yɛ́ balandɔrv don, v yɪrɪ nɛ yɪ Etikisɛ, yà j̀ɛ́ tɛkurɛ nɛfarv nii nɛ. Dwan zàn tɛ tì wá lɪɪ, máŋá tɛ wa, Polɛ nɛ tɛ wulɛ v viɛ tɛ wa. Dwan tɛ lɪ wá dɛyuu dii batwa nii nɛ, v bà v tɩ tɩa. Ba twi ba z̀in wá, dɛ v tɪga. ¹⁰ Polɛ dàń cuɛ, v kwá v yuu con, v tì wá, v kɛ v v̀ànà wa, v ga sẁin, v wú: «Á d̀ànà ká pa á pẁi c̀g̀, v muɪ tɛ wulɛ, v tɛ wà tɩ».

¹¹ Mánǎ tɛ wa, ɔ nɛ pìi ɔ dì dɛyuu dìè tɛ wa, ɔ mumuni dipɛn tɛ, ɔ ga fu ɔ dé. Ku kwa nɛ, ɔ tɛ pìi ɔ swìn ku dání wuuu, ku va ku yí tɔbulakuvu. Ku mánǎ tɛntɛ wa nɛ, ɔ vìi. ¹² Ba ja balanduru tɛ, ba pìi ba bà dɛ ɔ wulɛ mu wa, yá ku dàn yɛn jɔdari zɛnzɛn ku pa ba.

Polɛ zɔɔ Tɛrowasɛ nɛ, ɔ va Mile

¹³ Nɛ mù nɛ dí yáá, nɛ zu níá yuu bori tɛ wa. Yá ku dàn tì nɛba, ku ja va Asosɛ bwálí tɛ nɛ, níá yuu bwɛrɛ tɛ nɛ zɔga lá. Mɛ ku bwálí tɛntɛ wa nɛ, nɛ wá tì Polɛ níá tɛ nii nɛ. Mɛ nɛtu nɛ ɔ yà swìn, ɔ tún dɛ ɔ pìà, sɛ ɔ va ku bwálí tɛ nɛ dɛ nɛɛ. ¹⁴ Mánǎ tɛ, ɔ nɛ twi ɔ yí Asosɛ nɛ, nɛ tì wá níá tɛ nii nɛ, yá nɛ ga lɛ nɛ va Mitilɛnɛ. ¹⁵ Nɛ kùd zɔɔ lá nɛ, nɛ vìi dɛ níá yuu bori tɛ muu tɛ yuu wa. Ku tɔpuru nɛ, nɛ yí Swio nagwanaa tɛ vàn nɛ. Dɛn tɛ, ku nɛ daa lá, nɛ lɛ nɛ yí Samosɛ nagwanaa tɛ. Nɛ nɛ yí Samosɛ tɔpuru nɛ, nɛ lɛ nɛ yí Mile. ¹⁶ Polɛ yà ken sírí, sɛ ɔ twá Efezɛ nii nɛ, ɔ lɛ, sɛ ɔ dàn ká cùgù ɔ mánǎ Azi nagwanaa tɛ wa. U yà yɛ ɔ bɔbari dɛ ku nɛ wáá, sɛ ɔ ya *Zwerizalɛmɛ nɛ *Zwifɛ-ba càná tɛ, ba nɛ bɔɔ *Pantɛkɛtɛ tɛ dɛn nɛ.

Polɛ swìn Efezɛ Kɛrisɛ là púlí nɛkwɛna tɛ con (1 Tesalonikɛ tián 2.1-12; 1 Piyɛrɛ 5.1-4; Matìɛ 7.15-20; 2 Piyɛrɛ 2.1-3; Titɛ 1.9-14)

¹⁷ Ku mánǎ tɛntɛ wa nɛ, Polɛ zɔɔ Mile nɛ, ɔ tun Efezɛ *Kɛrisɛ là púlí *nɛkwɛna tɛ nɛ, sɛ ba bà. ¹⁸ Mánǎ tɛ, ba nɛ twi ba yí ɔ nii, ɔ swìn ba con, ɔ wó: «Á yèé nɛtu, à nɛ yɛn á tɛtɛɛi wa, ku jɔɔ dɛn tɛ nɛ, à nɛ dígà à naa Azi nagwanaa wa.

19 À cuə à tìàn míámíán, à ma tɔn à pa *Yuu-Tiu nɛ də yinɩa *Zwifə-ba càn tɛ wa, ba nɛ yà kɛni à nɛ. 20 Á yèé də, à wà aba won mama sègè. Á yáá swìn tɛ à bɩɩ aba də, à kàrì aba won tɛ mama, kɩ nɛ jɛ funɛ kɩ pa aba, kanporu tɛ wa, də dii tɛ wa. 21 Á swìn Zwifə-ba con də *Gɛrɛkə-ba con, sɛ ba vɛvɛri kwa, ba ma sá ba cɔna, sɛ ba kɛ ba waa Yuu-Tiu Zwezi nɛ. 22 Yá síún nɛ, Yɩ-*Siɩu tɛ kálí nɛ kɩ pa, à vɛli *Zwerizalemɛ, à ga yèrì won tɛ, kɩ nɛ wá yí nɛ lá. 23 Á dàń nɛ yèé yoo nɛdɩ. Tɩfarɩ mama wa nɛ, Yɩ-Siɩu tɛ yáá swìn à con də, bàń diè zɩɩ, də càn nɛ dàní nɛ. 24 Yá à mu tɛ yoo ba nɛ jɛ kɩ nɛdɩ mama wa, sɛ kɩ dàń ká ya, ndɛ à mu tɛ jɛ funɛ kɩ pa nɛ. Á mù yoo nɛ yɩ, sɛ à wàní à yí à vɛli tɛ yígúró, sɛ à wàní à tɩn Yuu-Tiu Zwezi tɩtɩɩ tɛ, ɩ nɛ pɩn nɛ, sɛ kɩ nii sú. Sɛ à swìn suywáńú tɛ à bɩɩ də, Yɩ jɛ pubwanɩ.

25 Yá síún nɛ á nɛjɛ, à yèé də, á kùb ba pìí á na à yáá. Á mù lià tɛ mama, à nɛ twá á tɛtɛɩi wa, à ga swìn də, Yɩ wá dé ɩ pàrì tɛ. 26 Kɩ mù nɛ pɩn, à swìn kɩ á con zèn. Á liù mama tali tɛlɛ à yuu wa. 27 Á wà aba sègè won mama wa. Á swìn kɩ tɛ mama, kɩ nɛ yɩ Yɩ puswɛnɛ tɛ, à bɩɩ aba. 28 Á dàń cɩa á tɛtɛ nɛ də Kɛrisɛ lià púlí tɛ mama nɛ. Yɩ-Siɩu tɛ nɛ tún aba púlí tɛntɛ yuu wa, sɛ á ya kɩ cìrá, á cì kɩ nɛ. Kɩ twá ɩ tɛtɛ biú tɛ tɩn tɛ nɛ, Kɛrisɛ lià púlí tɛntɛ ma yɩ ɩ mù nyiɛn. 29 Á yèé də lià, ba nɛ yɩ ndɛ buyurɛn nyankwɩn nɛ, wá zɩ á tɛtɛɩi wa, à kwa nɛ, ba nɛ bá yá Kɛrisɛ lià púlí tɛ. 30 Yá á tɛtɛ wa, bara wá

ya lá nɛ, ba nɛ wá zàn ba swìn kunkun sùràn, sɛ ba ma van Zwezi karɓia tɛ, ba kɛ ba con. ³¹ Ku mù nɛ pɪn, á mɛ, sɛ á cì ku nɛ, sɛ á lìí á tìàn, dɛ à fwa bɪna batwa tɪtɪn dɛ yɪcau, à ma dí yáá à swìn á liù mama con dɛ yɪnɪa à tunɔ lá.

³² Yá síún nɛ, à pɪn aba Yɪ nɛ, sɛ v twá v sugu tɛ nɛ, ku nɛ jɛ diàn, ku ga bɪrɪ v pubwanu tɛ, v ma kwè aba. Sugu tɛntɛ nɛ wá pa tori lià tɛ mama nɛ, ba nɛ ya Yɪ cɪcɪ nɛ tɪ. ³³ À wà lià sɛbiu nɛ à yèé ganan pìà. ³⁴ Á yèé dɛ, ku wà nɛtu yɪn. Á nɪ dɛ, à tɛtɛ jìàn nɛ tun tɛ pa nɛ, à mù dɛ à twaduɛn tɛ won mama wa. ³⁵ Won mama wa, à bɪrɪ aba dɛ, ku mɛ, sɛ á tun, sɛ á wàní á san lià tɛ, ba nɛ ba diàn jɛ nɛ. Á lie Yuu-Tiu Zwezi sùràn tɛ, v tɛtɛ nɛ swìn, v wú: «N nɛ pɪn won liù nɛ, ku jɛ pupwɛn ku doni, liù nɛ pɪn mú won.»

³⁶ V nɛ swìn nɛtu, v tòli v nadwana yuu, sɛ v jɔn Yɪ dɛ ba mama. ³⁷ Ba mama tɛ dàń kwi zɛnzɛn, ba ga vwa Polɛ bɪan nɛ, ba pùrí wá ba kɛ ba nyɔnɪ nɛ. ³⁸ Pucɔnɪ yà zua ba, v nɛ swìn ba con dɛ, ba kúù ba pìí ba na v yáá tɛ yɪrɪ. Ku kwa nɛ, ba kwé wá ba ja va, ba yí níá yuu bori tɛ.

21

Polɛ vɛli Zwerizalemə

(Tɔtɔnan 20.36-38; 8.5, 40; 20.22-24)

¹ Nɛ mù dɛ ba dɔgu duɛn. Ku kwa nɛ, nɛ zua níá yuu bori nɛ va muv tɛtɛnɪ Kosɛ nagwanaa mɛnɛ mɛnɛ. Ku tia nɛ pɔrɪ, nɛ vɛli Rodɛ muv tɛtɛnɪ nagwanaa tɛ wa, nɛ zɪgɪ lá, nɛ va Patara.

² Nə dǎn nɪ nía yuu bori, də kʊ pìà kʊ ben kʊ va Fenisi nagwanaa con. Nə vèli nə zʊ kʊ wa, sə nə kwɛn nə va yɪŋɔnɪ. ³ Mǎnjá tɛ, nə yía nə na Swipərə mʊv tətəŋi nagwanaa, nə ken kʊ nə jɪgwɪə con. Nía yuu bori tɛ ga ja nəba, kʊ vèli Siri nagwanaa con, sə nə va nə cú Tirə nə. Mə bwálí tɛntə wa nə, nía yuu bori tɛ mɛ, sə kʊ cú kʊ zɪla tɛ. ⁴ Nə vèli nə na Zwezi karbɪa tɛ, nə fwa dɪan barpɛ lá nə. Yɪ-**Sɪju* tɛ yigu ba, ba ga swɪn Polə con, ʊ dǎn ká va **Zwerizalemə*. ⁵ Dɪan tɛntə dǎn nə lɛ tɛ zwèe, ba mama də ba kana, də ba bɪa kwé nəba, nə va wuuu, nə va nə lɛ tɪfarʊ tɛ nii. Nə dǎn tòlì nə nadwana yuu nə bəbərə tɛ nii nə, sə nə jʊn Yɪ. ⁶ Kʊ kwa nə, nə mù də ba mù dʊgv duən, nə ga zʊ nía yuu bori tɛ. Yá ba də ga pìí, ba va ba bwálí nə.

⁷ Nía yuu bori tɛ ja nəba kʊ nan Tirə, kʊ va Pətolemayisə. Nə jʊn lià tɛ, ba nə yɪ nə nubɪa **Kərisə* yɪrɪ, ba nə wulə lá nə, nə ga fwa dɪn nədʊ ba con. ⁸ Kʊ tɪpʊrɪ nə, nə zàn nə va nə yí Sezare nə. Nə vèli nə zʊ Filipə diè wa, nə ya lá nə. ʊ də yɪ svywǎŋú tɛ **sùsùnù*. Filipə tɛntə yà yɪ lià barpɛ tɛ, ba nə san **tɔntɔna* tɛ nə, wa liù don. ⁹ ʊ yà jə bwìí banɪa, ba tɛ nə yèrɪ bɛɛ. ʊ bwìí banɪa tɛntə yà jɔŋə Yɪ nii sùràn, ba swɪn. ¹⁰ Nə dǎn nə yɪn lá nə, dɪan tɛ pùlì, Yɪ nii sùsùnù don, ʊ yɪrɪ nə yɪ Agabisə, nan Zwide nagwanaa tɛ wa, ʊ bà nə con. ¹¹ ʊ tì Polə voru, ʊ ma vwə ʊ tətə nɛɛ də ʊ jìàn, ʊ ga swɪn, ʊ wú: «Á nəŋə kʊ tɛ, Yɪ-Sɪju tɛ nə swɪn: <Bɛɛ tɛ, voru kʊ tɛ nə yɪ ʊ mù nyiən, **Zwifə*-ba wá vwa wá nɛtv Zwerizalemə nə. Yá ba ga wá ja wá, ba kə lià tɛ,

ba nə tà Zwifə-ba tɛ jìàn wa>.»

¹² Nə nə nì tɛ sùràn tɛ kwa nə, nə mù dɛ bwálí tɛ tián mɛ san duən nə, nə lòrì Polə, sɛ ʋ dān ká va Zwerizalemə. ¹³ Polə dān ma le, ʋ wú: «Bèèèe nə pɪn, á kwi á ma cùgà à pùé nə? À mù ken à sírí dɛ kʋ yoo tɛntə, sɛ ba vwa nə. Kʋ tà kʋ cɪcɪ, sɛ à tɪ Zwerizalemə nə *Yuu-Tiu Zwezi yɪrɪ». ¹⁴ Nə nɪ dɛ, ʋ bá sèe, ʋ pa nə swìn wá nə dɪ, nə kùò wà kʋ nə jɪn kan kan. Nə dān swìn, nə wú: «Yuu-Tiu nə wá tun ʋ fɪra».

*Polə yí Zwerizalemə nə
(1 Korɛntə tián 9.19-23)*

¹⁵ Tɛ dɪan tɛntə kwa nə, nə ken nə zula, nə ga va *Zwerizalemə. ¹⁶ Zwezi karbɪa duən dɛ twá nə nə, ba nan Sezare ba bà. Yá ba yɪn nə yáá, ba ja va bæe don sàń, ʋ yɪrɪ nə yɪ Mɛnason. ʋ yɪ Zwezi karbidwarʋ fuən fuən, ʋ ga yɪ Swipərə tíú. ʋ mù diè nə nə mɛ, sɛ nə zɔrɪ.

¹⁷ Nə nə vɛli nə yí Zwerizalemə nə, là tɛ, ba nə yɪ nə nubɪa *Kərisə yɪrɪ, sèe nəba dɛ pupwən. ¹⁸ Kʋ tɪpɔrɪ nə, nə mù dɛ Polə mɛ vɛli Zwakə sàń. Yá Kərisə là púlí tɛ *nəkwɪna tɛ, dɛ mama twi lá nə. ¹⁹ Polə nə jɪn ba ʋ zwèe, ʋ dān wulə ʋ tori yìèn tɛ nɛdʋ nɛdʋ, Yɪ nə twá dɛ ʋ tɔtɔɲɪ tɛ nə, ʋ fwa là tɛ, ba nə tà *Zwifə-ba tɛtɛɲi wa. ²⁰ Ba nə cɔgʋ wá ba zwèe, ba bùà Yɪ nə. Yá ba dān swìn ʋ con, ba wú: «À nubɪu, n na Zwifə-ba mùrò dəkurən fugə fugə nə ken ba waa Zwezi nə. Yá ba mama ga jə yawala Yɪ *nii tɛ, ʋ nə pɪn *Moyizə nə, yoo wa. ²¹ Síún nə, ba swìn n yoo ba con, dɛ n kàrì Zwifə-ba mama, ba nə wulə là tɛ, ba nə tà Zwifə-ba tɛtɛɲi wa,

sə ba vɔvɔri, ba yá Yɛ nii tɛ, ɔ nə pɛn Moyizɛ nə. Kɔ m̀ɔ nə yɛ sɔgɔ tɛ, n nə swɛn ba con, n ẃ, ba d̀an ḱa *gwɛŋɛ ba bisɛmabari, ba d̀an ḱa tẃa Zwifɛ-ba yɔfwamɛnan tɛ nə. ²² Nɛ d̀an ẃa fwa b̀ɛɛɛ? Nɛ źan nə ỳɛ d̀ɛ, kɔ ba t́t̀ńa j̀ɛ, lalɔ tɛ ẃa kun duɛn nə, ba ẃa lwarɛ d̀ɛ, n twi. ²³ Kɔ m̀ɔ yiri nə, fwa kɔ tɛ, nə nə ẃa swɛn n con. Bara banɛa wulɛ nə tɛtɛŋi wa, ba nə fwa Yɛ l̀ɛɛɛ kɛnu yilori. ²⁴ Ja ba n kɛ n con, sɛ n m̀ɔ d̀ɛ ba tanɛ á t̀an kɔ Yɛ l̀ɛɛɛ kɛnu yilori* tɛ wa. Ýa n ga t̀i kɔ jɛŋi tɛ n zin, sɛ ba ma fina ba yun tɛ. L̀a tɛ mama d̀an ẃa lwarɛ d̀ɛ, ćǵa t̀ɛlɛ kɔ tɛ wa, ba nə swɛn ba pa ḿ. Ýa ba ẃa lwarɛ d̀ɛ, n tɛtɛ yɛ n tẃa Yɛ nii tɛ, ɔ nə pɛn Moyizɛ nə, n ma vɛli. ²⁵ Kɔ nə yɛ l̀a tɛ, ba nə t́a Zwifɛ-ba tɛ, ba nə ken ba waa Zwezi nə yoo, nə b́n nə na d̀ɛ kɔ mɛ, sɛ nə ṕṕńi nə pa ba. Nɛ swɛn ba con, sɛ ba c̀i ba t̀an nə d̀ɛ ǹɛj́, ba nə gua wɔŋwanan nə, ba d̀an ḱa d́ɛ jana, ba d̀an ḱa d́ɛ wɔtɔgɔ ǹɛj́, sɛ ba d̀an ḱa cẁar̀i d̀ɛ duɛn d̀ɛ».

²⁶ Kɔ tɛpɔri nə, Polɛ jɛn bara tɛntɛ, ɔ kɛ ɔ con. Ʋ m̀ɔ d̀ɛ ba mɛ d̀an ga tanɛ ba t̀an kɔ Yɛ l̀ɛɛɛ kɛnu yilori tɛ wa. Kɔ kwa nə, ɔ zɔa Zwifɛ-ba Yɛ *d̀iɛ tɛ wa, ɔ swɛn ɔ birɛ dɛn tɛ, ba yilori tɛ, ba nə tanɛ, tɛ nə ẃa zwɛɛ. Ʋ ga birɛ dɛn tɛ, d̀ɛ *jɔŋi won tɛ, ba nə ẃa pa Yɛ nə ba lìu mama yiri.

* **21:24** 21.24 Zwifɛ-ba con, l̀a duɛn ýa wulɛ, ba nə ýa fwa Yɛ l̀ɛɛɛ kɛnu yilori. Kɔ yilori tɛntɛ ýa pa, ba ýa ba yukɔran kɔ d́anɛ zɛnzɛn. Ba nə pía, ba finɛ tɛ, ba ýa fwa Yɛ l̀ɛɛɛ kɛnu yilori wiɛn, sɛ ba yoo ma kwɛn Yɛ ýa con.

Polə janv tə yoo

(Tɔtɔnan 20.23; 24.5-19; Romə tián 15.30-31; 1 Tesalonikə tián 2.15-16)

²⁷ Mánǵá tə nə, dian barpe tə nə bwələ, sə tə zwèe, Azi nagwanaa *Zwifə-ba tə ni Polə Yui *diè tə wa. Ba sugu lalɔv tə ba kə v nə, ba ma ja wá. ²⁸ Ba dàń ga bubwi, ba wú: «*Yizərayelə bara-ba, á bìn á san nəba. Á nəŋə beɛ tə, v nə kàrì bwálá tə mama, là tə mama con, v ma ziga nə lɔv là tə, də Yui *nii tə, v nə pɪn *Moyizə nə, də Yui diè kv tə nə. U bilɪ v jə *Gərekə-ba là duən, v zv Yui diè tə wa, v ma cùgù kv v kə durən kv bwálí təntə wa, kv nə yi Yui ciɪ nə ti». ²⁹ Mánǵá don wa, ba ni Polə də Efezə tián beɛ don, v yiri nə yi Tərofimə tiv tə wa. Yá ba dàń yà bɔŋa də, Polə pɪn v zv Yui diè tə wa. Kv mù nə pɪn, ba swɪn nətv. ³⁰ Tiv tə mama sɔsvɔv, lalɔv ga dəri kv naŋa bwálí mama kv twi. Ba jin Polə, ba tətəli wá, ba jə nan Yui diè tə wa, ba ga pɪn ka mimiən lala. ³¹ Polə dàń yà yi ba pià, sə ba gv. Pamana yuu tíú don ma ni də gugurə zva *Zwerizalemə mama wa. ³² Kv mánǵá tə tətə wa, v nə ni kv, v zàn v li pamana də là, ba də nə cì v ja dəri, v va ba con. Mánǵá tə, ba nə ni pamana yuu tíú tə də pamana tə, ba yá Polə maran tə nə. ³³ Pamana yuu tíú tə dàń ma bà, v yí lá nə v pùrì Polə, v ga pa nii, sə ba vwa wá də banzala bələ. Kv kwa nə, v bwe Polə, sə v na liù tə, v nə yi, də won tə, v nə fwa. ³⁴ Lalɔv tə tətəŋi wa nə, là duən yà bubwi yiri don, ba duən də bubwi yiri don. Zəzugu tə dàń pɪn v wàrì cígá yoo mama v ni. Kv mù yiri nə v pɪn nii, sə ba ja Polə ba

va pamana sàń tɔ wa. ³⁵ Máná tɔ Polə nə ðìgà nɛtɛnɛ tɔ yuu, kɔ yɪ pamana tɔ ga ba tì wá, ba zɪn lalɔɔ tɔ tutugu tɔ yɪrɪ. ³⁶ Yá tɩv tɔ ləzwənbɪa tɔ yà tɔ púé v kwa, ba bubwi, ba wú: «Á gwɪa wá!»

*Polə swìn Zwerizalemə tián tɔ con
(Matíə 10.19-20; Tɔtɔnan 9.1-30; 26.9-21)*

³⁷ Máná tɔ wa, ba nə pìà, ba kɛ Polə pamana sàń tɔ wa, v swìn pamana yuu tíú tɔ con, v wú: «À jə cwəŋə, sə à swìn yoo n con, naaa?» Pamana yuu tíú tɔ ma le wá, v wú: «N nɛń *Gəɾɛkə-ba sugɔ naaa? ³⁸ Kɔ nə yɪ nɛtɩ, sə mə kɔ tà n mù nə yɪ Ezwipɛtə tíú tɔ, v kanya nə sugu là v kɛ *Romə-ba nə. Yá v ga jə lagura mùrù banɪa (4 000), dɛ ba cəcərə sɪán, v ja va kasɔɔ lanworu tɔ wa?» ³⁹ Polə ma swìn, v wú: «À mù yɪ *Zwifə, Tarəsə tíú, Silisi lɔɔ nii tɔ wa, kɔ tɩv tɔ yɪrɪ nan. À lòrì mú, sə n pa nə cwəŋə, sə à swìn lalɔɔ tɔ con».

⁴⁰ Pamana yuu tíú tɔ ma pa wá nii, sə v swìn. Polə ðàń zàn v zɪga nɛtɛnɛ tɔ yuu wa. Yá v ga jə v jɪn, v ma fwa mɪmɪnɩv lalɔɔ tɔ yáá con. Zəzugu tɔ mama zwèe. Polə ðàń wulə v swìn lalɔɔ tɔ con dɛ *Ebərə-ba sugɔ.

22

¹ Polə swìn, v wú: «À nubɪa-ba dɛ à nɪɪna-ba! Á cɔga kɔ tɔ, à nə jə, sə à swìn, à ma jon à tián!»

² Máná tɔ, ba nì dɛ, Polə yɪ Ebərə-ba sugɔ nə, v ma swìn ba con, ba kúù kwen ba kɛ sègè sègè. Yá Polə ðàń swìn ba con, v wú:

3 «À mù yí Zwifə, ba luru nə Tarəsə nə, ku nə wulə Silisi luv nii tə wa. Mə tıfaru ku tə, ku nə yí Zwerizalemə wa, nə ba kuru nə. Gamalielə yà nə yí à karnyina, v nə kàrì nə, sə à twá Yı *nii tə, v nə pın nə nyina-ba tə nə zəni zəni. À yà jə yawala zənzən də Yı nyiən tə, ndə á də mama nə yí nətu tə zən ku tə. 4 À tətə fıfın ba tə, ba nə wulə *Yuu-Tiu cwəŋə ka tə wa, à gv. À vwə bara də kana à kə bən diə. 5 *Zwifə-ba Yı *jonwana yun tian nəkwia tə, də *nəkwina tə mama yəə ku tə, à nə fwa. Ba tətə pın nə saga, sə à bırı Zwifə-ba nubia tə nə, ba nə wulə Damasə nə. À vəli ku tiv təntə də saga təntə, tə nə pın nii nə, sə à vwa lià tə, ba nə zva Zwezi cwəŋə tə wa, à ja bà Zwerizalemə, sə à pa, ba kə ba cən wa.

6 À vəli cwəŋə tə wa, ku bà ku bwələ lugu fugə bələ, də à dən yà bwələ Damasə. Ku máná tə wa, naa nədu də poni nəfaru nan yı nə. Ku pıplı ku kıkırı nə. 7 À tua tia, à ga nì kori, ku nə swìn à con, ku wú: <Solə, Solə, bəèèe nə pın, n ma fıfın nə?> 8 À dən ma le, à wú: <N mù nə yí wàà, Yuu-Tiu?> U ma swìn à con, v wú: <À mù nə yí *Nazarətə Zwezi, n nə fıfın.> 9 Lià tə, à mù də ba nə twá duən tə, nı poni tə, yá ba nə wà liù tə, v nə swìn à con tə, kori nì. 10 À dən ma swìn, à wú: <Bəèèe nə à dən mèe, sə à fwa Yuu-Tiu?> Yuu-Tiu ma swìn à con, v wú: <Zàn, n va Damasə, yá mə lá nə, ba wá swìn n con won tə mama, à nə pın nii, sə n fwa.> 11 À yí yà kúv ba won mama na, poni təntə nə pıplı tə yırı. Lià tə, ba nə yın də nə tə nə jın à jın nə, ba van nə, à ma va à yí

Damasə.

¹² Bɛɛ don yɪn lá nɛ, ɔ yɪri nɛ yɪ Ananiasə. Ʋ yà zɪlɪ Yɪ nii tɛ, ɔ nɛ pɪn *Moyizə nɛ, zəni zəni. Damasə Zwifə-ba mama yà swɪn ɔ yozəŋə yoo.

¹³ Kɔ m̀ bɛɛ tɛntɛ dān twi ɔ yí nɛ, ɔ swɪn à con, ɔ wú: «À nubiu Solə, sɛ n yíá tɛ pɪi, tɛ na lá!» Kɔ máŋá tɛ tɛtɛ wa, à yíá tɛ pórí. Yá à ga na wá. ¹⁴ Ʋ dān ma swɪn, ɔ wú: «Yɪ tɛ, ɔ nɛ yɪ nɛ Zwifə-ba nɪbara-ba Yɪ nɛ tún mú, sɛ n yəni ɔ fɪra tɛ, sɛ n na cígá tíú Zwezi, sɛ n nì sugu tɛ, ɔ tɛtɛ nii wa. ¹⁵ Kɔ m̀ nɛ pɪn, n wá swɪn ɔ yoo là tɛ mama yáá con. N wá bɪri ba kɔ tɛ, n nɛ nɪ dɛ kɔ tɛ, n nɛ nì tɛ. ¹⁶ Yá síún nɛ, b̀ɛɛɛ nɛ n dān kù dān? Zàn yɪ nɛ, n bon Zwezi yɪri tɛ, sɛ n pa ba lə mú níá wa, sɛ n cɔna tɛ durən tɛ ma sɪn tɛ nan.»

Won tɛ, kɔ nɛ ken Polə là tɛ, ba nɛ tà Zwifə-ba, con
(Tɔtɔnan 7.57-58)

¹⁷ Polə kù swɪn, ɔ wú: «À pɪi à bà *Zwerizalemə wa, yá à dān yà wulə à j̀ǹǹ Yɪ *Zwifə-ba Yɪ *dìè tɛ wa. Kɔ fwa ndə yiviru nɛ tì nɛ, Yɪ ga bɪri nɛ won. ¹⁸ À nɪ *Yuu-Tiu dɛ ɔ swɪn à con, ɔ wú: «Bɪbarɪ n bà, n lɛ n nan Zwerizalemə wa lala, ba bá jon n s̀r̀r̀ǹ tɛ, n nɛ swɪn n bɪri à yuu wa». ¹⁹ Yá à dān swɪn, à wú: «Yuu-Tiu, ba tɛtɛ yèé zəni dɛ, à yà twá Zwifə-ba *j̀j̀r̀é dii tɛ wa, à vɛli, à ma pìà ba, sɛ à pa ba kə ba bān diè, dɛ à pa ba mà là tɛ, ba nɛ keni ba waa n nɛ. ²⁰ Máŋá tɛ wa, ba nɛ gua n *s̀s̀s̀ǹǹ Etɪyənə, ɔ nɛ swɪn n sugu tɛ, à tɛtɛ yɪn lá nɛ. À ken à nii ba kwa, à ga jon là tɛ, ba nɛ gua wá ganan, à ja tɛ nɛ». ²¹ Ʋ

dàń ma swìn à con, v wú: <Vèli, n yí à tɔŋa mú yɔŋunɔ dwíí tɛ, ba nɛ tà Zwifə-ba tɛ, con>.»

Polə biri də, v yí Romə-ba biú

(Tɔtɔnan 16.22-23, 35-39; 25.16)

²² Lìà tɛ cugv wá, wuuu, kv va kv yí Polə sugv tɛntɛ yuu wa. Ba dàń zìn ba kwərə yí nɛ, ba ga swìn, ba wú: «Á gwia kv mù bæ wà tɛ yiri tɛ! Kv wà mɛ, sɛ á yá wá á pa v mu sù luv wa!»

²³ Ba bubwi, ba lɪ* ba ganan, ba dɪlɪ, ba dɔga, ba ga pɛɛ purən, ba mí yí nɛ. ²⁴ Pamana yuu tíú tɛ pɪn nii, sɛ ba kɛ Polə pamana sàń tɛ wa, sɛ ba ga firɪ wá də kafɪv, sɛ v swìn won tɛ, kv nɛ pɪn, ba bubwi nɛtv v yuu wa. ²⁵ Yá máná tɛ wa, ba nɛ vwə wá, sɛ ba mà, Polə swìn pamana bíí yuu tíú tɛ con, v yà nɛ wulə lá, v wú: «N jɛ nii, sɛ n mà *Romə-ba biú, ba nɛ tɛ wà v b̀̀rà b̀̀r̀̀, naaa?»

²⁶ Tɛ s̀̀r̀̀n tɛntɛ pɪn, pamana bíí yuu tíú tɛ va v tún tɛ nii v yuu tíú tɛ con, v wú: «Bɛɛ tɛ yí Romə-ba biú, bæɛɛ nɛ n dàń wá fwa?» ²⁷ Pamana yuu tíú tɛ dàń ma bà, v swìn Polə con, v wú: «Swìn à con də, n nɛ yí Romə-ba biú». Polə ma le wá, v wú: «Awo, à yí Romə-ba biú». ²⁸ Pamana yuu tíú tɛ ma s̀̀rí lá nɛ, v wú: «À mù yí sɛbifarv nɛ à ŋwín, sɛ à ma jì Romə-ba biú». Polə də ma kúv swìn, v wú: «À mù yí Romə-ba nɛ lurɪ nɛ». ²⁹ Lala də lìà tɛ, ba yà nɛ mɛ, sɛ ba mà Polə ba pa, v swìn tɛ píí, ba kɛ ba kwa. Fən dàń yà zva pamana yuu tíú tɛ, də v nɛ lwarɪ də, Polə yí Romə-ba biú, v nɛ pɪn ba vwa wá tɛ yɪrɪ.

(Tɔtɔnan 23.28; Matíə 23.27-28; 10.16)

* **22:23** 22.23 Kv nɛtv biri lɔŋa.

³⁰ Ku tɪpɔɾɪ nə, ɐ nə pìà, sə ɐ lwarɪ cígá mama won tə, ku nə pɪn *Zwifə-ba bubwi ɐ yuu wa, ɐ pɪn ba kòrì Polə. Ʋ dǎn ga pa nii, sə Yɪ *joŋwana yun tián tə də Zwifə-ba yáá tián tə, ba nə b̀̀r̀̀r̀̀ *b̀̀̀r̀̀r̀̀ tə, bà duən yáá nə. Ku kwa nə, ɐ pɪn Polə cú, ɐ ga zɪgɪ wá ba tətəŋi wa.

23

¹ Polə ywǎn Zwifə-ba yáá tián tə, ba nə b̀̀r̀̀r̀̀ b̀̀̀r̀̀r̀̀ tə, ɐ ga swìn, ɐ wú: «À nubɪa-ba, à mù waa con, à wà yoo nɪ, à nə dwá ku wa, Yɪ yáá con, ku ja bà ku yí zèn». ² Zwifə-ba Yɪ joŋwana yun tián nəkwiɑ Ananiasə pɪn nii lià tə, ba nə bwələ Polə yɪra, sə ba mà ɐ nii tə nə. ³ Polə dǎn ma swìn ɐ con, ɐ wú: «Yɪ wá mà mú, b́́ŕé pwə! N yɪ n jèń, sə n twá də Yɪ *nii tə, ɐ nə pɪn *Moyizə nə, n ma b̀̀r̀̀r̀̀ à b̀̀̀r̀̀r̀̀, yá n yɪ n zɪga Yɪ nii təntə nə, də n nə pɪn nii, sə ba mà nə». ⁴ Lià tə, ba nə wulə lá nə, swìn ba wú: «Ku yɪ n twɪn Yɪ joŋwana yun tián nəkwiɑ tə». ⁵ Polə ma le, ɐ wú: «À nubɪa-ba, à yà yèr̀̀r̀̀ də, ku yɪ Yɪ joŋwana yun tián nəkwiɑ. Ku dí yáá, ku swìn Yɪ s̀̀r̀̀r̀̀n saga tə wa, ku wú: «N wà mɛ, sə n swìn n lɔɔ nii lià tə yáá tíú tə yolwan.» ⁶ Polə yà yèé də, ba púlí tə vàn don yà yɪ *Sadɪsɪan-ba, ku vàn don də ga yɪ *Farɪzɪan-ba. Ku mù nə pɪn, ɐ bubwi Zwifə-ba yáá tián tə, ba nə b̀̀r̀̀r̀̀ b̀̀̀r̀̀r̀̀ tə, yáá con, ɐ wú: «À nubɪa-ba, à mù yɪ Farɪzɪan. Farɪzɪan-ba nə lɔɾɪ nə. Ku yɪ à nə pɪn cígá də, tɪga wáá ba bwɪn ba naŋa tə, nə pɪn, ba wulə ba b̀̀r̀̀r̀̀ à b̀̀̀r̀̀r̀̀».

⁷ Polə nə swìn ku nətɔ tə, ɐ zwèe, tútòná nyí tə zàn Farɪzɪan-ba də Sadɪsɪan-ba pwərə wa. Púlí

tə dān pwèe púlé bələ. ⁸ Sadıstan-ba mù yà swìn də, tıga ka bwin ka nan, də *malıka, də sıju tələ. Yá Farızian-ba də con nə, ba də wú, tə wulə. ⁹ Kú zìn tútòná nəfarı. Farızian-ba wa Yu nii *yənu tıán dān ma zàn ba caga kú zənzən, ba ga swìn, ba wú: «Nə ba lwanı yiri mama na, kú bæc wà tə yuu wa. Kú wàá kú yanı sıju, nə à yèé malıka nə, swìn ı con». ¹⁰ Tútòná tə dān nə súrı zənzən tə, kú pın fən zı pamana yuu tíú tə. U yà buja də, ba wá za Polə, ba pwèe kıkaran ba tətəji wa. Kú mù nə pın, ı ma pa nii ı pamana púlı nə, sə ba lı Polə ba tətəji wa, ba ja va pamana sàń tə wa.

¹¹ Kú tia tə nə yì, *Yuu-Tiu twi Polə con, ı ga swìn, ı wú: «Pa n jıun dān! Nətv tə, n nə swìn à yoo n burı *Zwerizalemə nə, kú mə, sə n tə swìn à yoo *Romə də wa».

Zwifə-ba ken nımarı, sə ba gv Polə

(Tɔtɔnan 9.23-25; 2 Korəntə tıán 11.23, 26)

¹² Kú tia tə nə pırı, *Zwifə-ba duən ken tıjaŋa. Ba dùè ba kə ba tıán nə, ba ga kə ba sırı, də ba bá dé wodiu, ba bá nyı mama, kú ja vəli máŋá tə, ba nə wá gv Polə. ¹³ Lìà tə, ba yà nə fwa kú tıjaŋa təntə yà dwə lıà sapwilə. ¹⁴ Ba vəli ba yí *Zwifə-ba Yu *jonwana yun tıán tə, də Zwifə-ba *nəkwına tə, ba swìn ba con, ba wú: «Nə mù dùè nə kə nə tıán nə, nə ken nə sırı, sə nə dān ká dé wodiu, də nə nə wà Polə gwı. ¹⁵ Á mù də nə yáá tıán tə, ba nə bürı *bürà tə, dān kəni nımarı, sə á va á yí pamana yuu tíú tə. Á dān wá swìn ı con, sə ı ja Polə, ı bà á yáá con, sə kú ya ndə á pıà, sə á kwən á balı ı yoo tə cígá

cígá. Nə m̀è ken nə sírí, sə nə gv Polə, də v t̀ə wà aba yí».

¹⁶ Polə nakwabiú nì kv tijaŋa s̀r̀àn t̀ənt̀ə. Yá v z̀àn, v va v zv pamana s̀án t̀ə wa, sə v sẁìn Polə con. ¹⁷ Polə ma bon pamana bíí yuu tíú t̀ə don, v sẁìn v con, v wú: «Ja balanduru wà t̀ə, n va pamana yuu tíú t̀ə con, v j̀ə yoo v pià, sə v sẁìn v biri wá». ¹⁸ Pamana bíí yuu tíú t̀ə jun wá, v ja va v yuu tíú t̀ə con, v ga sẁìn, v wú: «Polə, v nə wulə b̀án diè t̀ə wa, nə bon nə, v ga lòrì nə, sə à ja balanduru wà t̀ə, à bà n con. U wú v j̀ə yoo, v pià, sə v sẁìn v biri mú». ¹⁹ Pamana yuu tíú t̀ə ma ja v jun nə, v ga ja wá, v nan kwa. U d̀án ma bwe wá, v wú: «B̀èèè yoo nə, n j̀ə n pià, sə n sẁìn n biri nə?» ²⁰ U ma le wá, v wú: «Zwifə-ba ken nimaru, sə ba lòrì mú, sə n jwian ja Polə, n ja bà ba yáá tián t̀ə, ba nə b̀urì b̀urà t̀ə yáá con, sə kv ya, ndə ba pià ba kwèn ba balì v yoo t̀ə z̀əni. ²¹ D̀àn ká cugv ba lòrì t̀ə. Ba wa lià dwə sapwìl̀ə ba nə tanì, sə ba s̀èg̀è ba gv Polə. Kv tián t̀ə dùè ba k̀ə ba tián nə, ba d̀àn ká dé wodiú mama, ba d̀àn ká nyu níá, də ba nə wà Polə gwì. Ba ken ba sírí ba zwèè, síún nə, kv d̀án yì ba d̀ànì, sə n s̀èè kv yoo t̀ənt̀ə». ²² Pamana yuu tíú t̀ə ma sẁìn v con, sə v d̀àn ká sẁìn kv yoo t̀ənt̀ə, v biri liù don. Kv kwa nə, v pun wá cwəŋə, sə v vií.

Nətv ba nə ja Polə, ba va Sezare Felikəsə con

²³ Kv kwa nə, pamana yuu tíú t̀ə bon pamana bíí yun tián b̀ələ, v sẁìn ba con, v wú: «Á tana pamana biələ (200), də s̀ı̀sadıra sapwıtwa də fugə, də pamana biələ (200), ba nə wá t̀ì cwìən,

sə tɪtɪn lugu nɔɡv mánǎ wa, sə ba va Sezare. ²⁴ Á tana vǎnǎ tǎ, á nə wǎ dǐ tǎ yuu, sə kv pa á wǎnǐ Polǎ á ja va á pa yǎá tíú Felikǎsǎ nə, pǐú nəfarv tǎ nə lɪ v tún, də yazurǎ». ²⁵ Pamana yuu tíú tǎ pǐpǐnǐ sagɪ kv tǎ, v pa ba:

²⁶ «À mǔ Kǎlodǎ Lisiasǎ nə pǐpǐnǐ à yǎá tíú nəzǎɲu Felikǎsǎ nə. À jǔnǐ mú. ²⁷ BEE wǎ tǎ yɪ *Zwifǎ-ba yǎ nə jɪn wǎ, sə ba gv. Kv mánǎ tǎ wa, à nǐ dǎ, v yɪ *Romǎ-ba biú, à dǎn ma ja pamana pǐlǐ à ja va à ma jon wǎ ba tǎtǎɲi wa. ²⁸ À yǎ pǐǎ, sə à lwarɪ won tǎ yɪrɪ, ba nə zɪga v nə. À ja wǎ à va ba yǎá tiǎn tǎ, ba nə bǔrǐ *bǔrǎ tǎ yǎá con. ²⁹ À nɪ dǎ, ba nə zɪga v nə, kv ya yǐǎn tǔtǔnǎ yuu wa, tǎ nə wulǎ ba tǎtǎ Yɪ *nii tǎ wa, v nə pɪn *Moyizǎ nə. Yǎ kv mǔ tǎntǎ kwa nə, won don mama tǎlǎ, kv nə bɪrɪ dǎ, v mɛ gvɪrɪ, kv nə bɪrɪ dǎ, v mɛ, sə ba vwa wǎ dǎ banzala. ³⁰ À nǐ dǎ, ba ken nii nədɔ, sə ba ma gv kv BEE wǎ tǎ. Kv mǔ nə pɪn, à dǎ kǔbǔ pɪn wǎ mú lala. À pɪn nii v jara duǎn tǎ nə, sə ba bǎ ba bon wǎ n yǎá con kv yoo tǎ yɪrɪ».

³¹ Pamana tǎ jon ba yuu tíú tǎ nii, ba ga tǐ Polǎ tɪtɪn nə, ba ja va ba yǐ Antipatǎrisǎ. ³² Kv tɪa tǎ nə pɪrɪ, ba tǎ, ba nə vǎlɪ dǎ nəɛ tǎ pǐɪ ba bǎ pamana sǎn tǎ wa, ba ga yǎ sɪsǎdɪrǎ tǎ, sə ba ja Polǎ ba yǐ Sezare. ³³ Ba nə vǎlɪ ba yǐ lǎ, sɪsǎdɪrǎ tǎ pɪn sagɪ tǎ yǎá tíú, pǐú nəfarv tǎ nə lɪ v tún tǎ nə, ba ga tǐ Polǎ, ba pa wǎ. ³⁴ Yǎá tíú tǎ nə kǎrǐ sagɪ tǎ v zwǎe, v bwe, sə v jǎn Polǎ yɪ lɔv nii kv kwa liú. V nə nǐ dǎ, v yɪ Silisi lɔv nii tǎ wa liú, ³⁵ v dǎn ma swɪn, v wú: «À wǎ dǐǎn mú,

də n jari duən tə nə twi, ba yí máǵá tə wa». U ga pa nii, sə ba kə wá piú *Erodə sǎn tə wa.

24

Zwifə-ba san Polə kwa Sezare nə

(*Tɔtɔnan 6.11-12; 21.27-36; Matie 5.11-12*)

¹ Dian bonu kwa nə, *Zwifə-ba Yɪ *jonwana yun tián nəkwɪa Ananiasə də ba *nəkwɪna tə duən, də bɛɛ don, v yɪri nə yɪ Terətɪlə, vɛli Sezare. Terətɪlə nə yɪ ba jɪrɪmɪ liù, v nə pià, sə v tún ba nii, sə ba na cíǵá. Ba vɛli ba bon Polə yáá tíú Felikəsə con, piú nəfarv tə nə li v tún, sə ba biri won tə, v nə cùǵù. ²⁻³ Yáá tíú Felikəsə pɪn, ba bon Polə. Yá Terətɪlə dǎn wulə v biri wiən tə mama, Polə nə cùǵù. U swìn, v wú: «À nyɪna yáá tíú nəzəŋu Felikəsə, n mù nə pɪn, nə jə siə zənzən, kv twá də lwanv tə, n nə lwanə nə luv tə wa. Kv tə mama, n nə fwa diun mama, bwálí mama wa, nə mù sèe kv də zilé zənzən. ⁴ À ba pià, sə nə ja n bian nə, nə doni nətv. À lòrì mú, sə n cuv nɛba, máǵá mancɪn wa də n wɔywanv tə. ⁵ Nə nɪ də, bɛɛ wà tə yɪ tɪcɔnv, v kəni tútɔná Zwifə-ba mama pwərə wa, luv tə mama wa. U yɪ *Nazaretə Zwezi kunkun yɪjuncwəŋə tə yáá tíú. ⁶ U dédən, sə v cùǵù nə mù Zwifə-ba Yɪ *diè tə, v kə durən ka nə. Nə ma ja wá, [nə yà pià, sə nə twá də nə Yɪ *nii tə, v nə pɪn *Moyizə nə, nə ma bɔ̀rì v bɔ̀rà. ⁷ Yá pamana yuu tíú Lisiasə dǎn twi də diàn tə nə dáá, v ma jon wá nə jìàn wa. ⁸ U mù pamana yuu tíú tə dǎn nə pɪn nii v jari duən tə nə, sə ba bà n mù yáá tíú Felikəsə

con.] N dɛ kùb wá bwe wá, sɛ n lwarɪ won tɛ mama, kɪ nɛ pɪn nɛ zɪga v nɛ».

(Likɛ 21.12-15; 1 Piyerɛ 3.15-16)

⁹ Zwifɛ-ba ken ba nii tɛ sùràn tɛntɛ kwa, ba ga swìn dɛ, kɪ yɪ nɛtv nɛ. ¹⁰ Yáá tíú Felikɛsɛ dàń ma fwa mɪmɪnv dɛ Polɛ, sɛ v dɛ tún v nii. Polɛ dɛ kùb wulɛ v tunɛ v nii, v wú: «À yèé dɛ, bɪna pùlì, n nɛ yɪ nɛ lɪv lià tɛ liù, n nɛ bùrì nɛ bùrà. Kɪ mù nɛ pɪn, fɛn ba nɛ jɛ yoo kɪ tɛ wa, sɛ à bɪrɪ won tɛ, à nɛ wá ma jon à tiàn. ¹¹ Kɪ tɛ ba dɪan fugɛ bɛlɛ dwɛ à nɛ vɛli *Zwerizalɛmɛ, sɛ à bu Yɪ nɛ. N nɛ pià kɪ nɛɛ, n wá lwarɪ kɪ. ¹² Ba wà à mù dɛ liù nɪ Zwifɛ-ba Yɪ diè tɛ wa, nɛ à yèé Zwifɛ-ba *jéré dii tɛ wa, nɛ à yèé tɪv tɛ wa, dɛ à mù dɛ kɪ tíú wulɛ nɛ tútùnì duɛn. Ba wà nɛ nɪ dɛ, à wulɛ à gugurɛ lalɪv. ¹³ Yá cígá mama, ba wàrì won tɛ yɪrɪ, ba nɛ zɪga à nɛ, ba bɪrɪ síún nɛtɛn. ¹⁴ Yoo tɛ, à nɛ yèé, sɛ à swìn n yáá con, nɛ yɪ kɪ tɛ nɛtɛn: À yɪ à tunɛ à pɪn nɛ nɪbara Zwifɛ-ba Yɪ tɛ nɛ, yɪjɔncwɛɲɛ nɛdɪn tɛ wa, ba mù nɛ ma boɲɛ kɔnkɔn yɪjɔncwɛɲɛ. À pɪn cígá won tɛ mama nɛ, kɪ nɛ púpúnì Yɪ nii tɛ, v nɛ pɪn Moyizɛ nɛ, saga tɛ wa, dɛ Yɪ nii *sùsùnà saga tɛ wa. ¹⁵ À jɛ yala dɛ Yɪ, ba dɛ tɛtɛ ga jɛ tɛ yala tɛntɛ. Kɪ mù nɛ yɪ cígá tiàn dɛ lià, ba nɛ tunɛ kɔnkɔn, mɛ wá bwin ba nan tɪan wa. ¹⁶ Kɪ mù nɛ pɪn, à dɛ ma kɛnì à kajaɲa máɲá mama, sɛ à bɪcan wàní kɪ ya nɛpon Yɪ yáá con, dɛ lɛzoni yáá con.

¹⁷ À nɛ nan Zwerizalɛmɛ wa, kɪ yí bɪna dɛ bɪna. Yá à dàń yà pìí à jɛ sɛbiu à bà, sɛ à ma fwa yɪlori à lɪv zura tɛ nɛ, sɛ à kɛ lá, à fwa *jɔɲi

à pa Yɪ nɛ. ¹⁸ Kɔ m̀ yà nɛ yɪ à tɔtɔŋɪ, mánǎ tɛ wa, ba nɛ nɪ nɛ Yɪ diè tɛ wa. Kɔ mánǎ tɛ wa, à dɛ tanɪ à tiàn, sɛ à yoo kwɛn Yɪ yáá con. À m̀ dɛ lalɔɔ yà nɛ wà lá yɪn, gurɛ gurɛ dɛ ga wà lá yɪn. ¹⁹ Yá Azi nagwanaa Zwifɛ-ba duɛn yà nɛ mɛ, sɛ ba bà n yáá con, ba bon nɛ lá, dɛ yoo nɛ wulɛ à m̀ dɛ ba pwɛrɛ wa. ²⁰ Nɛ à yèó, sɛ ba tɛ nɛtɛn bɪrɪ won tɛ, kɔ nɛ ya à m̀ nɛ c̀g̀, mánǎ tɛ wa, à nɛ tún à nii tɛ, ba yáá tiàn tɛ, ba nɛ b̀r̀ b̀r̀ tɛ, yáá con. ²¹ Dɛ kɔ nɛ tà sugu nɛdu cɪcɪ, kɔ m̀ nɛ yɪ à nɛ bubwi ba tɛtɛŋɪ wa, à wú: «Kɔ yɪ à nɛ pɪn cígá dɛ, tɪga wá bwin tɛ yɪrɪ nɛ pɪn ba b̀r̀ à b̀r̀ á yáá con».» ²² Felikɛsɛ dɛ yà yèó kɔ cwɛŋɛ tɛntɛ nɛ yɪ nɛtɔ mama. U dǎn ma lwǎn b̀r̀ tɛ, ɔ kɛ dɪn don nɛ. U ga swɪn, ɔ wú: «Mánǎ tɛ, pamana yuu tíú Lɪstasɛ nɛ twi, à wá kwɛn à ywǎn á yoo tɛ wa». ²³ Kɔ kwa nɛ, Felikɛsɛ pɪn nii pamana bí yuu tíú tɛ nɛ, sɛ ɔ c̀ Polɛ nɛ, sɛ ɔ pa ɔ tɪnɪ ɔ tiàn. U dǎn ká c̀ ɔ nubɪa tɛ nɛ, dɛ ba nɛ p̀à ba fwa won ba pa wá.

(Tɔtɔnan 17.30-32)

²⁴ Kɔ dɪan bagalɪ nii nɛ, Felikɛsɛ dɛ ɔ kan Dɛrisilɛ, ɔ nɛ yɪ Zwifɛ-ba b̀á, twi. Yá ɔ dǎn pɪn ba bon Polɛ ɔ bà, ɔ ga cugu wá, ka kɛ waa Zwezi-*Kɛrisɛ nɛ yoo yuu wa. ²⁵ Polɛ dǎn swɪn b̀r̀ b̀r̀ yoo wa cígá nɛ yɪ nɛtɔ, dɛ n nɛ mɛ, sɛ n yɛni n tiàn jonu nɛtɔ, dɛ b̀r̀ tɛ, ka nɛ biàn, yoo yuu wa. Kɔ nɛtɔ tɛ pɪn fɛn zɔ Felikɛsɛ, ɔ ga swɪn Polɛ con, ɔ wú: «Nɛ wá yá nɛtɛn, sɛ n víí, à nɛ k̀ú nɪ mánǎ, à wá p̀í, à bon mú». ²⁶ U yà jɛ yala dɛ, Polɛ wá pa wá sɛbiu. Kɔ m̀ yà nɛ pɪn, ɔ yáá pa ba bon Polɛ lala, sɛ ɔ m̀ dɛ wá ve

də duən.

²⁷ Kɔ fwa bɪna bələ mɛ, kɔ kwa nə, Pɔrəkɪyisə Fɛsətisə twi, ɔ jon Felikəsə yuu nə. Felikəsə yà pìà, sə Zwifə-ba pwií ya ywání ɔ yuu wa. Kɔ mù nə pɪn, ɔ yá Polə bán diè tə wa.

25

Zwifə-ba kúv̀ bon Polə Fɛsətisə də yáá con
(Tɔtɔnan 23.12-15, 30)

¹ Fɛsətisə twi, ɔ jon Felikəsə yuu nə, kɔ lɔv̀ nii tɛntə wa. Dɪan batwa nii nə, ɔ nan Sezare, ɔ va *Zwerizalemə. ² *Zwifə-ba Yɪ *jɔŋwana yun tìán tə, də *Zwifə-ba yáá tìán tə kúv̀ tún ɔ də con yìèn tə nə pɪn ba zɪga Polə nə. ³ Ba dǎn ga swìn də, tə mù yɪrɪ ba lòrì yuywanɔ Fɛsətisə con. Ba lòrì wá, sə ɔ san ba, sə ɔ pa Polə bà Zwerizalemə, sə ba pwií poli. Ba yà ken nii nəv̀, sə ba ja Polə ba gu cwəŋə wa. ⁴ Fɛsətisə ma le ba də, Polə yɪ ba cìgà ɔ nə Sezare nə, yá ɔ də tətə mɛ, sə ɔ pìí ɔ v̄íí, mǎŋǎ mancun wa. ⁵ U swìn ɔ sùrí lá nə, ɔ wú: «Də á nə swə, sə á pìà lià, ba nə yɪ á yáá tìán, sə ba twá à nə, sə nə va. Də kɔ bɛɛ tɛntə nə fwa yolwan, sə ba swìn ɔ yolwan tə». ⁶ Fɛsətisə fwa dɪan nana, kɔ ja va dɪan fugə, ba tətəŋi wa. Kɔ kwa nə, ɔ pìí ɔ va Sezare. Kɔ tɪpɔrɪ nə, ɔ zva ɔ jèé bwálí tə nə, ba nə bùrì bùrà tə, sə ɔ bùrì yoo tə bùrà. U dǎn ga pa nii, sə ba jə Polə ba bà. ⁷ Mǎŋǎ tə wa, ba nə ja Polə ba bà, Zwifə-ba tə də nan Zwerizalemə ba bà. Ba kɪkarɪ wá, ba ga man ɔ yuu yolwan tə nə dáá, tə yoo ga cǎ zənzən, ba tətə nə wàrì tə nɛɛ ba bɪrɪ. ⁸ Kɔ tə Polə nə wá ma jon ɔ tìán, ɔ swìn, ɔ wú: «À wà

lwanɩ fwa won mama wa. À wà Zwifə-ba Yɩ *nii tɛ, ɔ nə pɩn *Moyizə nə, cùgù, nə à yèé Zwifə-ba Yɩ *diè tɛ, nə à yèé *Romə-ba piú nəfaru tɛ». ⁹ Fɛsətisə də nə pià, sə Zwifə-ba pwií ya ywání ɔ yuu wa, ɔ bwe Polə, ɔ wú: «N pià, sə n va Zwerizalemə, sə ba buri n bura ku yiri, à yáá con, naaa?» ¹⁰ Polə də ma le, ɔ wú: «À yi à ziga Romə-ba piú nəfaru tɛ lià tɛ, ba nə buri bura tɛ yáá con. Yá mə yəbə nə, ba mə, sə ba buri à bura. À wà Zwifə-ba won mama cùgù, ndə n tətə nə yèé ku zəni zəni. ¹¹ Də à nə ba cígá jə, à nə fwa won, ku nə mə, sə ba gu nə ku yiri, à bá vi, sə ba gu nə. Cígá mama dān nə tɛlé ba sùràn tɛ wa, ba nə jə ziga à nə, liù mama wàri nə n kəni ba jìàn wa. À mù pià, sə Romə-ba piú nəfaru tɛ nə buri à bura tɛ». ¹² Fɛsətisə vuru də ɔ kwa lià tɛ, ba nə buri bura tɛ, ɔ ga swìn Polə con, ɔ wú: «N swìn də, n pià, sə Romə-ba piú nəfaru tɛ nə buri n bura tɛ, n dān wá va Romə-ba piú nəfaru tɛ yáá con».

*Fɛsətisə pɩn, Polə tɩn ɔ nii Agəripa yáá con
(Tɔtɔnan 9.15)*

¹³ Ku dian bagalı kwa nə, piú Agəripa də ɔ nakva Berenisə twi Sezare, sə ba jun Fɛsətisə. ¹⁴ Ba dian tɛ cé duən lá nə. Fɛsətisə dān ma ti Polə yoo tɛ, ɔ man ɔ biri Agəripa nə, ɔ wú: «Felikəsə yá bæ don bān diè tɛ wa. ¹⁵ Yá máǰá tɛ wa, à nə vɛli *Zwerizalemə, *Zwifə-ba Yɩ *joɲwana yun tián tɛ, də ba *nəkwina tɛ swìn, ba zigi ɔ nə. Ba lori, sə ba buri ɔ bura, sə ba gu wá. ¹⁶ À ma le ba də, *Romə-ba culi, sə ba pa nii, sə ba kə bæ càn wa, nə à yèé, sə ba gu wá, də ɔ

mù dè v jara duèn tə nə wà ba níé tún, sə v biri dè, v wà yoo cùgù, sə ba na dè, ba jə cígá. ¹⁷ Bɛɛ təntə jara duèn tə dān ma bà yəbə lala, ku máná tə tətə wa. Ba túrí tə tɪpuri nə, à jə́n bwá́lí tə nə, ba nə b̀̀r̀i b̀̀rà tə, à ga pa nii, sə ba ja ku bɛɛ təntə, ba bà. ¹⁸ U jara duèn tə nə twi, ba tún ba nii, ba wà wàní ba kə yolwan nədu tətə v yuu wa, ndə à yà nə buŋa nətu tə. ¹⁹ Ba mù dè wá yà yi tút̀nà duèn nə, ba jə dè duèn, tə nə yi ba tətə yijuncwəŋə tə cici yuu wa. Ba tút̀nà tə v̀̀n don dè yà yi bɛɛ, v yiri nə yi Zwezi, yuu wa, v nə tɪga. Yá Polə mù ga sẁn dè, v wulə mu wa. ²⁰ À mù con nə, à ỳ̀r̀i nətu tə, à nə wá fwa ku tút̀nà yiri təntə wa. À dān ma bwe Polə, dè v nə pià, sə v va Zwerizalemə, sə ba b̀̀r̀i ku b̀̀rà tə lá nə. ²¹ Yá Polə dè dān biri dè, v mù swə, sə Romə-ba piú nəfaru tə nə b̀̀r̀i v b̀̀rà tə. À dān pa nii, sə ba cì v nə ku ja v̀̀li máná tə, à nə wá pa v va v pa Romə-ba piú nəfaru tə nə». ²² Agərɪpa dān ma sẁn Fəsətisə con, v wú: «À dè tətə pià, sə à nì ku bɛɛ təntə nii sugu». Fəsətisə ma le wá, v wú: «Jwian nə, n wá nì v sugu».

²³ Ku tɪpuri nə, Agərɪpa dè Berenisə twi dè dun zənzən, ba mù dè lià tə, ba nə b̀̀r̀i b̀̀rà tə, dè tiv tə yáá tián tə mɛ kə duèn ba zu diè tə wa, ba nə b̀̀r̀i b̀̀rà tə. Fəsətisə ma pa, ba ja Polə, ba ja bà. ²⁴ Fəsətisə dān sẁn, v wú: «Piú Agərɪpa, dè á mù lià tə mama, á nə wulə dè nəba. Á na bɛɛ wà tə, Zwifə-ba laluv tə mama nə twi, ba yí nə, dè ku nə yi Zwerizalemə nə, nə à ỳ̀é yəbə tətə, ba biri dè, ku wà mɛ, sə ba yá wá, sə v mu síi

lɔw wa. ²⁵ À mù con, à na dɛ, ɔ wà won mama fwa, kɔ nɛ bɪrɪ dɛ ba mɛ, sɛ ba gɔ wá kɔ yɪrɪ nɛ. U tɛtɛ bon ɔ kɛ Romɛ-ba pìú nɛfarɔ tɛ nɛ. Kɔ mù nɛ pɪn, à nɪ dɛ kɔ mɛ, sɛ à pa ɔ va, ɔ pa wá. ²⁶ À ba cígá yoo mama jɛ à púpúní Romɛ-ba pìú nɛfarɔ tɛ nɛ, Polɛ yoo tɛ yuu wa. Kɔ mù yɪrɪ nɛ, à pɪn ɔ nan á yáá con. Kɔ tɛ kɔ nɛ dwɛ, pìú Agɛrɪpa yáá con, sɛ bwɛ tɛ, ba nɛ wá bwe wá tɛ kwa nɛ, sɛ à wàní à na yoo à púpúní. ²⁷ Kɔ nɛ tà nɛtɔ, à yèrɪ kɔ yáá dɛ nɛtɔ tɛ, à nɛ wá tun bàn diè liù Romɛ-ba pìú nɛfarɔ tɛ nɛ, yá à ga wà kɔ tɛ, ɔ nɛ cògò bɪrɪ».

26

Polɛ tún ɔ nii sɛ ɔ jon ɔ tìàn

(Matɛ 10.18-20; Tɔtɔnan 9.1-30; 22.1-21; 1 Piyɛrɛ 2.12)

¹ Pìú Agɛrɪpa cɔgɔ kɔ tɛ mama, yáá tíú Fɛsɛtɪsɛ nɛ swìn Polɛ yuu wa, ɔ zwèe. Kɔ kwa nɛ, Agɛrɪpa swìn Polɛ con, ɔ wú: «Cwɛɲɛ wulɛ ka pa mú, sɛ n tún n nii n yoo tɛ yɪrɪ». Polɛ dàñ ma ja ɔ jɪn, ɔ ma fwa mɪmɪnɔ, sɛ ɔ tún ɔ nii. U swìn, ɔ wú: ² «À jɛ pupwɛn, dɛ zɛn kɔ tɛ, à nɛ wàá wɛn tɛ mama *Zwifɛ-ba nɛ zɪga à nɛ tɛ yɪrɪ, à swìn n mù, à nyɪna pìú Agɛrɪpa yáá con. ³ N dí yáá n yèé Zwifɛ-ba yofwamɪnan, dɛ ba tútúná nɛ yɪ nɛtɔ mama. Kɔ mù nɛ pɪn, à lòrɪ mú, sɛ n cɔgɔ nɛ dɛ pínú. ⁴ À mu tɛ wa nɛ, kɔ nɛ zɪgɪ à zandwan mama, à yɪ à bori à dwíí tìán Zwifɛ-ba tɛtɛɲɪ wa dɛ *Zwerizalemɛ nɛ. Kɔ mù nɛ pɪn, Zwifɛ-ba mama yèé nɛtɔ tɛ, à nɛ yɪ.

⁵ Ba dí yáá, ba yèè nè fuèn fuèn, dɛ ba nè pìà, sɛ ba swìn cígá. À yà yɪ à wulɛ nè *Farɪzɪan-ba yɪjɔncwɛɲɛ tɛ wa, ka twagɔ yoo nè cà zɛnzɛn, ka doni tɛ mama. ⁶ Yá síún nè, kɔ yɪ yala tɛ, à nè jɛ Yɪ nikanɪ tɛ, ɔ nè kàn dɛ nè nɪbara-ba tɛ, nè pɪn ba wulɛ ba b̀̀r̀̀r̀̀ à b̀̀r̀̀r̀̀. ⁷ Nɛ Zwifɛ-ba dwíé dɛkɔrɛn fugɛ bɛlɛ tɛ mɛ, tɛ nè tɔɲa tɛ pɪn Yɪ nè, tɪtɪn dɛ yɪcav dɛ jɛ yala tɛntɛ. Yá mɛ yala tɛ, à nè swìn tɛ yoo, à nyɪna pìú Agɛripa, tɛ mù nè pɪn Zwifɛ-ba zɪga à nè. ⁸ À bwe á mù lià tɛ mama, á nè cɔga nè. Bèèè nè pɪn, á ma bɔɲa dɛ, Yɪ wà̀̀r̀̀ tɪga ɔ bwin?

⁹ Kɔ nè ya à mù con nè, à líí à tìàn dɛ, à mù yà bɔɲa dɛ, kɔ mɛ, sɛ à zɪɪ lià tɛ nè, ba nè j̀̀ǹ̀ǹ̀ *Nazaretɛ Zwezi yɪrɪ tɛ nè zɛnzɛn. ¹⁰ Á nɛɲɛ kɔ tɛ, à nè fwa Zwerizalemɛ nè. À tɛtɛ l̀̀r̀̀r̀̀ cwɛɲɛ Zwifɛ-ba Yɪ *jɔɲwana yun tìàn tɛ con, à ma kɛ *Kɛrisɛ lià zɛnzɛn b̀̀áǹ̀ d̀̀è̀̀ wa. Yá máná tɛ wa, ba nè pìà, ba gɔ ba, à dɛ yáá bɪrɪ dɛ kɔ mɛ. ¹¹ Máná don tɛtɛ wa, à yáá kálú ba Zwifɛ-ba *jéré dii tɛ wa, sɛ à pa ba twɪn Zwezi. À lɪɲa tɛ nè zàn zɛnzɛn, máná tɛ wa, à fɪfɪn ba, à ja va à yí tɪan tɛ wa, tɛ tìàn nè tà Zwifɛ-ba.

¹² Kɔ mù yuu wa nè, à yà vɛli Damasɛ dɛ d̀̀àǹ̀ tɛ, Yɪ jɔɲwana yun tìàn tɛ nè ken à jɪn wa, dɛ ba nii tɛ, ba nè pɪn nè. ¹³ À nyɪna pìú, cwɛɲɛ tɛntɛ wa, ndɛ lugu fugɛ bɛlɛ máná wa, à nɪ poni. Kɔ nan yɪ nè kɔ cú, kɔ pɪpɪlɪ kɔ kɪkari à mù dɛ à twaduɛn tɛ. Kɔ poni tɛntɛ yà dwɛ yɪcav tɛ. ¹⁴ Nɛ mama tua tɪa. Yá à dà́n ga nì kori, kɔ nè swìn à con dɛ *Ebɛrɛ-ba sugɔ, kɔ wú: <Solɛ, Solɛ! Bèèè

nə pɪn, n ma fɪfɪn nə? N nə zɪgɪ à nə, n mù nə wá dé càn>. ¹⁵ À ma le, à wú: <N mù nə yɪ wàà, *Yuu-Tiu?> Yuu-Tiu ma pìi ɔ le nə, ɔ wú: <À mù nə yɪ Zwezi tə, n nə fɪfɪn. ¹⁶ Zàn yɪ nə, n zɪgɪ n nɛɛ yuu. Nèń, won tə yɪɪ, à nə nan n nə. N yɪ à kúrí mú, sə n yà à tùtùnú, sə n swɪn yìèn tə, à nə pɪn n na, də tə tə, à tə nə wá bɪɪ mú. ¹⁷ À wá jon mú Zwifə-ba, də dwíó tə, ba nə tà Zwifə-ba tə, jàn wa. Mə ba mù là tə con nə, à tɔn mú, ¹⁸ sə n sùrí ba yíá. Kɔ dàń wá pa ba nan yikunu wa, ba bà poni wa. Ba wá nan *Sɪtana diàn wa, ba bà Yɪ con, sə ɔ ma wàní ɔ kwɛn ba cɔna tə, ɔ lɪ ba mù də wá pwərə wa. Yá ba ga wá na tori, ba mù də là tə, ba nə pɪn ba tiàn míámíán Yɪ nə. Kɔ twá də ba nə ken ba waa à mù Zwezi nə>.

¹⁹ Kɔ mù tɛntə yɪɪ, à nyɪna pìú Agərɪpa, à mù wà won tə, Yɪ nə bɪɪ nə tə, nii vɪga. ²⁰ À tɛntən à fwa kɔ Damasə nə. À nə zàn lá, kɔ yɪ Zwerizalemə. À nə kúú zàn lá, kɔ yɪ Zwide nagwanaa tə mama wa, à le à yí ba tə, ba nə tà Zwifə-ba tə. À swɪn ba con, sə ba vɛvəri ba kwa, ba ma sá ba cɔna, ba bà Yɪ con, sə ba bɪɪ də, ba cígá lwàń, kɔ twá ba tutɔnɛɛ nə. ²¹ Mə kɔ yoo tɛntə yɪɪ nə, Zwifə-ba jɪn nə ba Yɪ *diè tə wa, ba yà pìà, sə ba gɔ nə. ²² Yá kɔ nə yɪ Yɪ nə cì à nə tə yɪɪ, à tə wulə lɔɔ zèn kɔ tə. À tə swɪn kɔ yoo ləzwənbii də ləzwənfaran mɛ yáá con. Tə sùràn tɛntə wa, à ba won mama sùrí, kɔ tə *Moyizə də Yɪ nii *sùsùnà tə nə dí yáá, ba swɪn də, kɔ wá bà tə nə. ²³ Kɔ mù nə yɪ Kərisə nə wá dé càn, ɔ nə wá ya tɛntən liù, ɔ pìi ɔ bwin ɔ nan

tɔga wa. U wá swìn poni tɛ yoo v biri Zwifɛ-ba dɛ ba tɛ, ba nɛ tã Zwifɛ-ba nɛ».

²⁴ Polɛ dãn nɛ caga v tiàn yiri nɛtu tɛ, Fɛsɛtisɛ zìn v kori yi nɛ, v wú: «N yi n nyaɲa, Polɛ. N yɛnu nɛfaru tɛ kɛni mú nyoo wa». ²⁵ Polɛ ma pií v le, v wú: «À ba nyaɲa, à nyina piú nɛzɛɲu Fɛsɛtisɛ. Ku yi cígá sùràn, tɛ nɛ jɛ dɛn zɛni, nɛ à swìn nɛtu. ²⁶ Piú Agɛripa mù dí yáá, v yèé tɛ yièn tɛntɛ. Ku mù nɛ pin, fɛn ba nɛ ja tɛ yoo wa, sɛ à swìn tɛ. À yèé dɛ, v dɛ yèé tɛ nɛɛ mama, yá tɛ nɛ wá tun, tɛ nɛdu tɛtɛ wà sègè.

²⁷ À nyina piú Agɛripa, n pin cígá Yi nii sùsùnà tɛ nɛ, naaa? À yèé dɛ, n pin ba cígá». ²⁸ Agɛripa ma swìn Polɛ con, v wú: «Ku wá fwa mancɛn, n wá pià, sɛ n pa à jì Kɛrisɛ liù». ²⁹ Polɛ pií v le wá, v wú: «Dɛ ku nɛ yi máná mancɛn, nɛ à yèé zɛnzɛn, à wá lòrì Yi, sɛ n mù dɛ lià tɛ mama, á nɛ cɔga nɛ zɛn, sɛ á yà ndɛ à nɛ. Yá sɛ à jìàn banzala tɛ mù dãn ká ya á mù jìàn nɛ».

³⁰ Piú Agɛripa, dɛ yáá tíú Fɛsɛtisɛ, piú nɛfaru tɛ nɛ li v tún, dɛ Agɛripa nakva Berenisɛ, dɛ lià tɛ mama, ba nɛ bùrì bùrà tɛ, ba yà nɛ wulɛ dɛ ba, zàn yi nɛ. ³¹ Ba nan kwa, ba swìn duɛn con, ba wú: «Bɛɛ wà tɛ ba won mama fwa, ku nɛ mɛ, sɛ ba gu wá ku yiri, nɛ à yèé ku nɛ mɛ, sɛ ba vwa wá dɛ banzala». ³² Agɛripa dãn ma swìn Fɛsɛtisɛ con, v wú: «N yà wáá ku bɛɛ wà tɛ n dɔga, dɛ v yà nɛ wà swìn dɛ, *Romɛ-ba piú nɛfaru tɛ nɛ wá bùrì v bùrà tɛ».

*Polə vəli Romə
(2 Korentə tian 11.25-26)*

¹ Máná don wa, yáá tíú Fesətisə pın nii, sə nə zu nía yuu bori, nə va Yitali nagwanaa wa. Yá ba dahn pın Polə də bahn diè là duən pamana bíi yuu tíú don nə, ɔ yiri nə yi Zwiliyisə. U yà wulə pamana púlí don wa, ba nə boŋə <*Romə-ba pìú nəfaru pamana púlí>. ² Nə dahn tì nía yuu bori don, ku nə nan Adəramitə. Ku mù yà nə mɛ, sə ku twá tian tə nə wulə Azi nagwanaa tə vən nə, ku kɪkarɪ ku lɛ. Mə ku mù nə jə nəba ku vii. Bɛɛ don də yin lá, ɔ yiri nə yi Arisətarəkə. U yi Tesalonikə tíú, Masedwanə nagwanaa tə wa. ³ Ku tɪpɪrɪ nə, nə yí Sidon. Romə-ba pamana bíi yuu tíú Zwiliyisə pın yuywanɔ Polə nə, sə ɔ va ɔ dabara con, sə ba pa wá ku tə, ɔ nə pià. ⁴ Nə zàn lá, nə twá Swipərə nagwanaa tə, ku nə wulə muɔ tətəŋi wa, vən nə, sə nə ma kwálí nə tian nə vuɔ tə yiri, ku nə zɪga nə nə. ⁵ Nə vəli nə ben muɔ tə, ku nə jə Silisi luɔ nii tə yira, də Panfili nagwanaa tə, nə va nə yí Mira, Lisi nagwanaa tə wa. ⁶ Ku bwálí təntə nə, pamana bíi yuu tíú tə nɪ nía yuu bori, ku nə nan Alekəzandəri, ku vələ Yitali nagwanaa wa. U dahn ma pa, nə va nə zu ku nía yuu bori təntə wa.

⁷ Nə fwa dian də dian, də nía yuu bori tə yi ku vəli mancɪn mancɪn. Yá nə dí càn zənzən, nə ma va nə bwələ Kənidə. Vuɔ tə yà cìgà nə nə, ku pa nə wàrì yáá nə vəli ku vən təntə yuu. Nə vəli nə twá Kəretə nagwanaa tə, ku nə wulə muɔ tətəŋi wa, jɪgwɪə saparu con nə kèɛn nə va nə twá Saləmonə, nə lɛ. ⁸ Nə dí càn nə ma kɪkarɪ

ku, nɛ va nɛ yí bwálí don, ba nɛ boŋɛ <níá yuu bwɛrɛ yizíga nɛzɛŋu>. Ku mù nii nɛ Lase tɔfaru dɛ yà wulɛ lá.

⁹ Nɛ díán zɛnzɛn, yá níá yuu bori tɛ vɛli tɛ dàń yà jɛ fɛn zɛnzɛn. Ku mánjá tɛ wa dɛ nivori* tɛ lɛ. ¹⁰ Ku mù nɛ pɔn, Polɛ dàń ma kwè ba, ɔ swɔn ba con, ɔ wú: «À dabara-ba! À na dɛ, níá yuu bori tɛ bá va ku yí dɛ yazurɛ. À na dɛ, nɛtu tɛ ku nɛ ye níá tɛ, ku yɪ ku pìà, sɛ ku fwa nɛba yoo. Ku wá ya càn zɛnzɛn. Ku tà níá yuu bori tɛ dɛ ku zɪla tɛ cɪcɪ nɛ wá jén, ku yɪ dɛ nɛ tɛtɛ mɛ».

¹¹ Ku mánjá tɛ wa, Romɛ-ba pamana bíi yuu tíú tɛ yà ken ɔ yala liù tɛ nɛ, ɔ nɛ pa níá yuu bori tɛ vɛli, dɛ níá yuu bori tɛ tíú nɛ, ɔ doni Polɛ sùràn tɛ. ¹² Bwálí tɛ, níá yuu bwɛrɛ tɛ nɛ zɪga lá, waran mánjá wa níá yuu bori wàrì lá nɛ ku zɪga. Lià tɛ zɔnɪ dàń ma sèe, sɛ ba zɪgɪ lá nɛ, ba pìi ba fwa ku tɛ mama, ba nɛ wàá, sɛ ba yí níá yuu bwɛrɛ yizíga tɛ, ba nɛ boŋɛ Fenikɛsɛ, ku nɛ wulɛ Kɛrɛtɛ nagwanaa, ku nɛ wulɛ mùu tɛtɛŋi wa, tɛ wa. Ku bwálí tɛ yáá don yà wulɛ jɪzɛn sɛparu dɛ yɪ yizwɪa wa. Ku yáá don dɛ yà wulɛ jɪgwiɛ sɛparu dɛ yɪ yizwɪa con. Nɛ yà pìà, sɛ nɛ ya ku bwálí tɛntɛ wa, dɛ waran mánjá tɛ kèen.

Vuu nɛfaru tɛ ku zàn mùu tɛ yuu wa yoo

¹³ Vuu kɪkala wulɛ ku naŋa jɪzɛn sɛparu con ku fuli. Ba dàń yà buŋa dɛ, ba pubuŋa tɛ pìà ku jì.

* **27:9** 27.9 Nagwanaa tɛntɛ wa, nivori tɛntɛ jɛ cànà, ba nɛ yáá dɛ bununu cànà tɛ wa. Ku zɪgɪ bununu cànà tɛ, ku jɛ vɛlɛ malakapurɔ cànà tɛ, nɛ à yèɛ lunbwala cànà tɛ, níá yuu bori wàrì mùu tɛ yuu wa ku vɛli.

Ku mù nè pɪn, ba ma yá nía yuu bori tɛ ku vií. Yá ba dàń ga kíkari, ba boli Kɛrɛtɛ nagwanaa muu tɛtɛŋi wa tɛ yɪra. ¹⁴ Ku wà díán dɛ dwà vuu don, ba nè boŋɛ Erakilon, nyí ku zàn, ku naŋa nagwanaa tɛ con, ku wulɛ ku fuli. ¹⁵ Nía yuu bori tɛ diàn wà vuu tɛ yí. Ku mù nè pɪn, nè yá nè pa vuu tɛ yugu nèba, ku jɛ kɛɛń. ¹⁶ Máná tɛ wa, nè nè vɛli, sɛ nè twá muu tɛtɛŋi wa tia nɛmanbiɛ don, ba nè boŋɛ «Kɛloda», jɪzɛn saporu con nè lɛ, ku yɪn càn zɛnzɛn ku pa nèba, sɛ nè ma wàní, nè van nía yuu bori tɛ kwa, nía yuu boribiɛ tɛ, nè kɛ nè con. ¹⁷ Nè nè wàní nè van ka, nè pa ka di kwa nè, nè vwɛ ka, sɛ ka dàń ká tu, nè ga vwɛ nía yuu bori tɛ tɛtɛ tɛtɛŋi wa dɛ ŋoni, sɛ ku dàń ká lwa. Fɛn dɛ yà jɛ nèba dɛ diɪn don, nè nè wá va, nè bwɪn nè tiàn kasɪɪ tɛ nè, ku nè wulɛ Sirɛtɛ nè. Nè dàń ma li nía yuu bori tɛ wiɛn duɛn, tɛ yà nè pɪn ku vɛli tɛ yɪ bwà bwà. Yá mɛ nɛtu nè, nè dàń ma vɛli bwálí tɛ mama, vuu tɛ nè yugɛ nèba ku kɛni lá. ¹⁸ Vuu tɛ zuzugu nèba zɛnzɛn dɛ diàn. Ku tia tɛ nè purɪ, nè li nía yuu bori tɛ wa galwaran tɛ, tɛ nè dù, nè dugu. ¹⁹ Ku dian batwa diɪn nè, ba tɛtɛ nè li nía yuu bori tɛ yɪra zɪla duɛn, tɛ nè pɪn ku vɛli, dɛ jìàn ba dugu muu tɛ wa. ²⁰ Dian dɛ dian yɪcau ba naŋa, kacɪlɛɛ ba naŋa. Yá vuu nɛfaru tɛ mù yɪ ku fuli dɛ diàn, ku pa nè pwɪi cùgù. Nè kúɔ ba buŋa dɛ, nè mu kúɔ wá sɪi lɔu wa.

²¹ Nè díán zɛnzɛn nè wà wodiu dí, ku fɪra nè ba nèba jɛ yɪri. Polɛ dàń ma zàn bara tɛ tɛtɛŋi wa, u swɪn ba con, u wú: «Á yà mɛ, sɛ á zɪlí à nii tɛ, sɛ á kúɔ dàń ká nan Kɛrɛtɛ nè á vií. Á

yà wàá nè ka me muv ku tɛ wa nɛtɛn tɛ dɛ càn tɛ tɛ yáá nè, á cì. ²² Síún nè, à dǎn tɛ kwè aba, sɛ á dǎn á waa. Á liù nɛdɔ tɛtɛ mu ba nan, dɛ ku nè tà níá yuu bori tɛ cɪcɪ nè wá me muv tɛ wa. ²³ Yɪ tɛ, ɔ nè ti nè tɛ, ɔ mù Yɪ tɛntɛ, à nè tɔŋa à pɪn wá tɛ, *malɪka twi à con, titɪn tɛ nè. ²⁴ Ka swìn à con, ka wó: <Polɛ, dǎn ká pa fɛn ja mú. Ku me, sɛ n va n nan *Romɛ-ba piú nɛfarɔ tɛ yáá con nè. Yá Yɪ, n mù yɪɪ nè, ɔ wá li n mù dɛ lià tɛ mama, ba nè wulɛ níá yuu bori tɛ wa>. ²⁵ À dabara-ba, ku mù nè pɪn, à ma wó, á daŋa á jìàn. À ken à waa Yɪ nè dɛ ku tɛ, ɔ nè swìn tɛ, ku wá tɔn, ndɛ ɔ nè swìn ku à con nɛtɛ tɛ. ²⁶ Nɛ wá va nè lwá muv tɛtɛŋi wa tia don yuu».

²⁷ Nɛ dɪan fugɛ dɛ banɪa titɪn nè, dɛ nè tɛ wulɛ muv tɛ, ba boŋɛ Mediterane tɛ yuu wa, nè vin vuɔ tɛ wa. Ku titɪkwɪɔn nè, lià tɛ, ba nè pɪn níá yuu bori tɛ vɛli tɛ, bún ba waa con dɛ, ku yɪ ndɛ nè bwɛlɛ tia don bɛbɛru. ²⁸ Ba li won don, ba nè ma maŋa níá, ba dɪli níá tɛ wa. Ba ni dɛ, tɛ luŋɛ yɪ mɛtɛrɛ fitwa dɛ barpɛ. Ba kúò vɛli yáá mancɪn, ba bwé ba dɪli ku. Ba ni dɛ, ku luŋɛ yɪ mɛtɛrɛ sapɔa dɛ nana. ²⁹ Fɛn yà jɛ ba, dɛ níá yuu bori tɛ nè wá va ku bwɪn kapana nè níá tɛ wa. Ku mù nè pɪn, ba dǎn ma pɪn níá yuu bori tɛ vɛli tɛ mun. Ba dǎn yà yɪ ba dǎnì, sɛ tia purɪ dɛ yabɪbara. ³⁰ Lià tɛ, ba nè pɪn níá yuu bori tɛ, vɛli tɛ dǎn yà pià, sɛ ba nan ba yá níá yuu bori tɛ. Ba li níá yuu boribiɛ tɛ, ba nè yáá zɔ, ba ma jɛn tɛ, ba tún níá tɛ yuu. Yá ba ga fwa ndɛ ku yɪ

ba pià, ba kə níá yuu bori yira wiən† tɛ duən níá yuu bori tɛ yáá con dɛ. ³¹ Kɔ̀ mù nè pɪn, Polə ma swìn Romə-ba pamana bíi yuu tíú tɛ, dɛ pamana tɛ con, ɔ wú: «Dɛ lià-ba tɛ nè wà níá yuu bori tɛ wa yɪn, á bá wàní á nan muɔ tɛ wa». ³² Pamana tɛ dān ma gwəŋə níá yuu boribiə tɛ ŋoni tɛ, ba ga yá ka, ka tɔ níá tɛ wa.

³³ Kɔ̀ fwa máŋá mancɪn, dɛ tia tɛ wà pɔrɪ, Polə swìn ba mama con, sɛ ba dé wodiɪ. Ʋ swìn ba con, ɔ wú: «Nə jə dian fugə dɛ banɪa zən nə, á nə dānì, á ga ba wodiɪ dé. ³⁴ Á dān swìn á con, sɛ á dé wodiɪ. Kɔ̀ mɛ, sɛ á dé kɔ̀, sɛ á ma á wàní á jon á tiàn. Á liù mama bá kwìn ɔ yukɔɔ nədu dɛ tɛtɛ nə».

³⁵ Polə nə swìn tɛ sùràn tɛntɛ kwa nə, ɔ ti dipen, ɔ ga kə Yɪ lèèè ba mama yáá con, ɔ ja kɔ̀ ɔ fɔ ɔ wulə ɔ dé. ³⁶ Ba dɛ mama jɪn dān piì tɛ dān, ba ga dé wodiɪ. ³⁷ Nə yɪn lià biələ dɛ sapwɪtwa dɛ fugə dɛ bardɔ (276) níá yuu bori tɛ wa. ³⁸ Máŋá tɛ, ba nə dí wodiɪ tɛ, ba sú, ba kòrí mɪna tɛ níá yuu bori tɛ wa, ba dɪlɪ muɔ tɛ wa, sɛ kɔ̀ dun tɛ fɔ tɛ mun.

Níá yuu bori tɛ nyɔnyɔgv

³⁹ Tɪa nə pɔrɪ, máŋá tɛ wa, lià tɛ, ba nə pɪn níá yuu bori tɛ vɛli tɛ, wà kɔ̀ bwálí tɛ lwarɪ. Ba nɪ tia bwálí don, ba nə na dɛ ba wàá kɔ̀ bwálí tɛ nə ba cwi. Ba dān ken ba sírí, sɛ ba pa níá yuu bori tɛ zɪɪ kɔ̀ bwálí tɛntɛ wa. ⁴⁰ Ba kùrì

† **27:30** 27.30 Níá yuu bori yira won tɛntɛ, ba nə boŋə <ankərə>, yɪ ndɛ gwala nə. Ba nə ken kɔ̀ níá tɛ wa, kɔ̀ nə zɔa kɔ̀ yí níá tɛ dān, kɔ̀ yáá mɔrɪ lá, kɔ̀ pa níá yuu bori tɛ wàrì kɔ̀ vɛli.

níá yuu bori yɪra won tɛ, ba dɔɔv muv tɛ wa. Ku máǵá tɛntɛ tɛtɛ wa, ba kùrì ɲoni tɛ, tɛ yà nɛ vwɛ níá yuu bori tɛ danyungulɛn tɛ, tɛ nɛ kɛni níá yuu bori tɛ cwɛɲɛ wa. Ba ga kɛ tapoli níá yuu bori tɛ yáá con, sɛ ku pa vuv tɛ yigu ba. Yá ba dǎn ma vɛli bwálí tɛ con, ba nɛ pìà ba zɪɣí lá. ⁴¹ Ku máǵá tɛntɛ wa, níá yuu bori tɛ vɛli ku bwɪn kasɪv dɛdolu don nɛ, ku nɛ wulɛ navwɪ bɛlɛ pwɛrɛ wa. Níá yuu bori tɛ cɛn ku bwálí tɛntɛ wa. Ku yáá con tɛ dǎn yà mɔrɪ kasɪv tɛ wa, ku pa ku kúv wàrì ku susuga. Yá navwɪ tɛ dǎn tɛ pɔpɔɔv ku kwa con tɛ mɔ.

⁴² Pamana dǎn yà pìà ba ɔv bàǵ dǐè là tɛ, sɛ ba liù mama dǎn ká ye níá tɛ wa v jɛn. ⁴³ Yá *Romɛ-ba pamana bíí yuu tíú tɛ dɛ yà nɛ pìà, sɛ v jon Polɛ tɛ, v cìgà ba nɛ, sɛ ba fwa ku yoo tɛntɛ. V pɪn nii là tɛ nɛ, ba nɛ yèé níá yiu, sɛ ba dí yáá ba fan ba tɔ níá tɛ wa ba ye, ba nan muv tɛ wa. ⁴⁴ Ku kwa nɛ, ba duɛn tɛ dɛ wá marɪ daran nɛ, nɛ à yèé níá yuu bori tɛ kɪkaran tɛ nɛ, ba jɛ pú ba kwa. Mɛ nɛv nɛ, ku yɪn ba mama tɛ ma nan muv tɛ wa, ba mu nɛ.

28

*Polɛ-ba yí Malɛtɛ nagwanaa muv tɛtɛɲi wa
(Eberɛ-ba 13.2; Likɛ 10.19; Tɔtɔnan 14.11-12;
Matɛ 8.14-16)*

¹ Máǵá tɛ wa, nɛ nɛ wàní nɛ jon nɛ tǎn, nɛ va nɛ nan, ku kwa nɛ, nɛ nì dɛ, ku nagwanaa tɛntɛ yɪrɪ nɛ yɪ Malɛtɛ. ² Ku nagwanaa tɛ tǎn ywǎn nɛ yuu zɛni. Ku máǵá tɛ wa, dɛ dwà wulɛ ka nì. Ba ma dwɛn mɛn nɛfarv ba pa nɛba, sɛ

nə yweri waran tɛ yiri. ³ Polə vɛli v pɛ̀e damɔni púlí don, sɛ v ja bà, v kɛ mən tɛ nə. Yá máná tɛ, mən tɛ bári nə mà damɔni tɛ nə, dɛkwaa cùrí ka nan tɛ wa, ka dɔni v juun nə ka marí lá. ⁴ Máná tɛ wa, ku nagwanaa tɛntɛ lià tɛ nə ni dɛkwaa tɛ, dɛ ka gwɛ Polə juun tɛ nə, ba swìn duɛn con, ba wú: «Ku tɛ nɛtɛn biri dɛ, cígá mama bɛɛ wà tɛ yi lagɔv. Ku mù nə pin, v ma wàní v nan muv tɛ wa, yá Yu cígá tɛ yiri, v tɛ pià, sɛ v gu wá». ⁵ Polə ma vɔvaga dɛkwaa tɛ, v kwian v di mən tɛ wa. Yá ku tà nə wà wá yì dɛ tɛtɛ. ⁶ Lià tɛntɛ dàń yà yi ba dànì, sɛ Polə juun tɛ ŋuni, nə à yèé, sɛ v tu tia, v ti naa nɛdɔ. Ba dàń diàn wuuu, ba ga na dɛ, yokukwɔɔn mama ba Polə jɛ. Ku máná tɛntɛ wa nə, ba kùv pií ba lwàń ba pubuɔ tɛ, ba swìn dɛ, v yi yi don.

⁷ Ku bwálí tɛntɛ yà bwɛlɛ dɛ ku nagwanaa tɛ yáá tíú tɛ sàń. Ku nagwanaa tɛ yáá tíú tɛ yiri yà nə yi Pibəliyisə. Mɛ v mù nə jon nəba, v kɛ v diè dɛ dabarɔ. Nə fwa dɔn batwa lá nə. ⁸ Ku máná tɛ wa, dɛ Pibəliyisə nyina yà tégé. Yalɔɔa dɛ puɔv yà nə jɛ wá. Polə zàn v zu v con, v juun Yu, v tún v jìàn bɛɛ tɛ yuu wa, v zwèe ku yayigv tɛ. ⁹ Ku mù yuu wa nə, ku nagwanaa muv tɛtɛɔi wa tɛ yayɔɔa tɛ duɛn twi, yá ba dɛ yayiran zwèe. ¹⁰ Ba zilí nəba zɛnzɛn, yá nə viru máná wa, ba pin nəba won tɛ mama, nə yà nə pià, sɛ nə na.

Polə-ba yí Romə

(Tɔtɔnan 23.11; Romə tián 1.9-15; 15.29)

¹¹ Nə fwa cànì batwa Malɛtɛ nagwanaa muv tɛtɛɔi tɛ wa. Yá cànì batwa tɛntɛ kwa nə, nə zva Alɛkəzandəri níá yuu bori wa. Ku níá yuu

bori tɛntɛ yà yɛn ku nagwanaa tɛntɛ wa, waran máná tɛ mama. Ku yɛra yà jɛ mɛmɛnɔ, ba nɛ boŋɛ <Diyəsəkirɛ* >. ¹² Nɛ vɛli nɛ twá Sirakisɛ, nɛ fwa dɛan batwa lá nɛ. ¹³ Nɛ zɪɣɪ lá, nɛ va nɛ yí Rezwiyo. Ku tɪpɔɪ nɛ, vɔvɔ nyí ku zàn lɔvɔ jɪzɛn saporɔ yuu. Vɔvɔ tɛntɛ pɪn nɛ zɔ níá yuu bori nɛ vɛí. Ku dɛan bɛlɛ nii nɛ, nɛ vɛli nɛ yí Puzɔlɛ. ¹⁴ Ku tɪv tɛntɛ wa, nɛ nɪ lià tɛ, ba nɛ yɪ nɛ nubɪa *Kərisɛ yɪɪ, ba ga lòrì nɛba, sɛ nɛ fwa dɛan barpɛ ba con. Yá mɛ ku yɪ nɛtɔ, nɛ ma va nɛ yí *Romɛ. ¹⁵ Lià tɛ, ba nɛ yɪ nɛ nubɪa Kərisɛ yɪɪ, ba nɛ wulɛ ku tɪv tɛntɛ wa, yà dí yáá ba nɪ nɛ ŋwɛn. Yá ba dàń zàn ba va, wuuu, ba bà ba yí bwálí don, ba nɛ boŋɛ <Forimɛ Apiyisɛ>. Ba duɛn lɛ, ba va ba yí bwálí don, dɛ ba nɛ boŋɛ <Tərowa Taverənɛ>, sɛ ba ma jérì nɛba. Polɛ nɛ nɪ ba, v ken Yɪ lɛɛɛ, v waa ga pìí ka dàn. ¹⁶ Ku kwa nɛ, nɛ nɛ yí Romɛ. Pamaɛa bíí yuu tíú tɛ dàń ma kɛn bən diè lià tɛ yáá tíú tɛ jɪn wa. Yá ba dàń pa nii, sɛ Polɛ mù ya bwálí don nɛ, v mù dɛ pamanɔ tɛ, v nɛ cì v nɛ.

(Romɛ tián 11.1-11; Efɛzɛ tián 6.19-20; Kolosɛ tián 1.24-29)

¹⁷ Ku dɛan batwa nii nɛ, v bon *Zwifɛ-ba yáá tián tɛ, v kɛ duɛn yáá nɛ. U tì sùràn tɛ tɛ, v swìn ba con, v wú: «À nubɪa-ba, dɛ à nɛ wà won mama fwa, ku nɛ zɪga nɛ lɔvɔ ku tɛ lià tɛ nɛ, nɛ à yə́ɛ nɛ nɪbara-ba yofwamɛnan tɛ nɛ, ba jɪn nɛ, ba kɛ bən diè. Yá ku yɪ *Zwerizalemɛ nɛ, ba ken nɛ Romɛ-ba jìàn wa. ¹⁸ Ba nɛ bwe nɛ, à ma tún

* **28:11** 28.11 Ku mù nɛ ya yɪa bɛlɛ, ba nɛ fwa, ba bɪɪ dɛ, tɛ ya yɪywɛ.

à nii, ba nɪ dɛ, won mama yà tɛlɛ́ à yuu wa, ku nɛ bɪrɪ dɛ, ku mɛ, sɛ ba gu nɛ. Ba mù yà pià ba dɔgu nɛ. ¹⁹ Yá Zwifə-ba yáá tián tɛ vɪga, ba zàn ba zɪga à nɛ. Ku mù nɛ pɪn, ku ya kálú ku pa nɛ, sɛ à swɪn dɛ à bɔrà tɛ yɪ Romə-ba piú nɛfaru tɛ nɛ wá bɔrɪ ka. Yá à ga wà pubɔŋa jén, sɛ à kɛ talɪ à lɔv tɛ yuu wa. ²⁰ Ku mù yoo tɛntɛ yɪrɪ nɛ, à lɔrɪ, sɛ à na aba, sɛ à swɪn ku á con. Yala tɛ, *Yɪzərayɛlɛ dwíí tɛ nɛ jɛ tɛ, nɛ pɪn bán diè banzala tɛ wulɛ à jìàn nɛ». ²¹ Ba ma le wá, ba wú: «Nɛ wà sagɪ nɪ, ku nan Zwerizalemə, Zwide nagwanaa tɛ wa, ku bà n yɪrɪ. Yá nɛ nubiu nɛdɔ dɛ tɛtɛ wà nɛ con twi, v dé tɪjaŋa, nɛ à yèé, sɛ v swɪn n yolwan. ²² Nɛ dàń nɛ pià, sɛ nɛ nì n nii wa, ku tɛ n nɛ bɔŋa. Nɛ dí yáá nɛ yèé dɛ, bwálɪ mama ku mù kɔnkɔn yɪjɔncwɛŋɛ kàrà tɛ yáá ja tútùná, ku bà».

²³ Ba dàń lɪ dɪn ba tún, ba pa Polə nɛ. Ku dɪn tɛ nɛ yí, lià zɛnzɛn twi. Ba yí bwálɪ tɛ nɛ, v yà nɛ wulɛ. U sɔgu tɛ wa, v bɪrɪ dɛ, Yɪ wá dé pàrɪ. Yá v dàń twá Yɪ *nii tɛ nɛ, v nɛ pɪn *Moyizə nɛ dɛ Yɪ nii *sùsùnà tɛ saga tɛ nɛ, v ma swɪn ba, v janɪ ku tɛ, ku nɛ yɪ Zwezi yoo yuu wa. U zɪgɪ ku yoo tɛntɛ yuu wa jɪv mama, v ja va v yí ku dɛdɛni nɛ. ²⁴ Sùràn tɛ v nɛ swɪn, tɛ zva ba duɛn, yá ba duɛn dɛ ga vɪ, sɛ ba pa tɛ cígá. ²⁵ Máná tɛ, ba dàń nɛ pií ba vɪrɪ dɛ ba tútùní duɛn, Polə dàń swɪn sùràn tɛ tɛ, v sùrí lá, v wú: «Yɪ-*Siŋu tɛ jɛ cígá, ku ma twá dɛ Yɪ nii sùsùnɔ *Ezayi, ku swɪn á nɪbara-ba con, ku wú:

²⁶ <Vɛli lɔv ku tɛ lià tɛ con, n swɪn n wú: Á wá nì zɛni, yá á bá lwarɪ ku dèń. Á wá ywàń

zəni, yá á bá na kv. ²⁷ Lalɔv kv tɔ lià tɔ bɪcanɪ tɪga. Ba swɪn ba zɪan, ba pú ba yíá, sɛ diɪn don ba dən ká na dɛ ba yíá, sɛ ba dən ká nì kv ba zɪan wa. Ba bá pìà, sɛ ba lwarɪ kv dèń ba bɪcanɪ wa, sɛ kv pa, ba lwań ba pubɔŋa, ba bà à mù Yɪ con, sɛ à pa ba yazurɔ».

²⁸ Á lwara dɛ, svywáŋú tɔ, kv nə bɪrɪ dɛ, Yɪ wá jon aba á cuna wa, Yɪ tun kv, v pa lià tɔ nə, ba nə tà Zwifə-ba. Ba mù wá cɔgv kv».

²⁹ [Máná tɔ wa, v nə swɪn kv nətv tɔ, Zwifə-ba vɪ dɛ ba tótùní duən zənzən.]

³⁰ Polə fwa bɪna bɛlə mɛ bwálí tɛntɔ wa, v yà nə jon, v ŋwín kv yuu nə. U sɛɛ v jonɔ lià tɔ mama, ba nə twi v con, sɛ ba na wá. ³¹ U yáá swɪn dɛ, Yɪ wá dɛ v pàrì tɔ, dɛ v kàrì ba *Yuu-Tiu Zwezi-Kərisɛ yoo. U yà fwa kv nətv tɔ, yá fən dɛ ga ba wá jɛ kv yoo wa mama. Yá yoo dɛ mama wà v nə cì.

Yu soywánó sagı
Nuni, Southern: Yu soywánó sagı New Testament
Le Nouveau Testament en Nun

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nuni, Southern

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

d18530a7-7259-5f23-92b6-70e3abe5f3fa